

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal

Iratv. Regele Ferdinand 4/29
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgönycim: Közlöny, Arad

Telefonszám

Szerkesztőség és kiadóhivatal

151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

E L O F I Z E T E S

BELYDEN ÉS VIDEKEN

Éves ár	790 Lej
Fél éves	360 Lej
Negyed éves	180 Lej
Havonta	60 Lej

Hirdetések díjazás szerinti:

Majlisok naponta reggel.

Egyen szám ára 4 lej, vasárnap
6 lej. Bucarestben 50 banival
több.

Magyarok új karácsonya.

A „Közlöny” számára írta: dr. Barabás Béla.

Öt világörv. ének meredő templomaiban megkondulnak a harangok: megszületett az Ember. A gótikus, bizánci, reneszánsz és román stíli tornyokban szívet nélkül zug a harang és Oceántól-Oceánig viszi a szél az üzenetet: emberek, örvendjétek, megszületett a Megváltó, aki megtanította az emberiséget a szeretetre, békére, megértésre s aki értetek halt meg. Ma örömlünnep van, ma el kell felednünk a bánatot, a szomorúságot, ma nem szabad sajogni a fájó sebnék, a lélek kínjainak és el kell hallgatniuk és a gondolkodó agynak sem szabad megokoldhatatlan nagy problémákon töprengni. — ez a nap a szeretet, ma csak a harang zugására szabad hallgatnunk. És a harang szépet mond.

Fehér fejjel, hetven esztendővel vállamon ülök a fényesen csillogó karácsonyfa előtt. A zöld ágacskák közé tűzdel gyertyák mintha szomorúan fénylenének és mintha a karácsonyfa szép díszei is tompított fényben csillognának. A kandalló halkán duruzsol, a szobára csend borul és ebben a szordinós halk csendben a karácsonyfa beszélni kezd. Megállás nélkül tör elő a zöld ágak mögül a hang és nekem figyelniem kell. Ugy érzem, hogy nem tudok másra gondolni, csak a karácsonyfa mondókájára.

— Emlékezzél csak vissza elmúlt karácsonyokra — szól a rejtélyes hang a zöld ágak közül — emlékezzél jól, te hetven esztendő fehérré fejt ember, nem szabad olyan könnyen feledned. Elégge meggyalázta őt esztendőn át az emberiség a mi Mesterünket, még mélyebbre verték a fővaskoronát fejébe és szomorúan szép arcán őt esztendőn folyt a könnyáradat. Emlékezz csak vissza tíz esztendő előttré, amikor ti, embermilliók kirohantatok a havas mezőkre, fölszámtottatok az édes anyaföldet és jó mélyre szúrtatok a hideg acélt a másnyelvű, de egy Krisztust imádó testvéreitek szívébe. Hullt a ti véretek és hullt

az ő véretek, bánatos özvegyek fekete fejkendőit borították fejükre és ártatlan kicsinyek sírva kérdezték, miért is nem jön haza az ő apukájuk. És a tíz esztendő előtti karácsonyon, amikor ugyan így zugtak a harangok, nem pihent a gyilkolás, hullnia kellett a vérnek, mert a fehér hó még nem volt eléggé piros. Fővaskoronázta arcát akkor is felétek nyújtotta a Názáreti, de Ti elfordítottátok a fejeteket. És miért hullott a véretek? Miért? Ugy-e, te fehérfajú hetveneszedős, akkoriban, tíz esztendő előtti karácsonyon sárba tiportátok a Krisztust.

— De emlékezz még tovább. Gógós emberek, akik istenek hitték magukat, világuralmi ábrándok miatt vágóhídra küldték a Te népedet, a szegény, sokat szenvedett magyar népedet. A nagy urak, a hatalmasok, végig akartak gázolni a világon, elfordították fejüket Jézustól és küldték a brígdokokat a halálba és küldték a dalos, nótás, szép magyar fiukat, akik idegen célokért és eszmékért fogták még görcsösebben a puskát, küldték, csak küldték a székegy és magyar fiukat a halálba. Te sírtál akkor, mert fájt a fajod pusztulása, de nem hallgatott a szavadra senki. Emlékezz 1916. karácsonyára, erre a rettenetes karácsonyra, ebben az esztendőben a megtébolyodott világ másodszer feszítette keresztire Megváltóját.

Nem bírom már tovább, fojtogatja valami a torkomat, a közelmúlt lidércei és nagy bünei mázsás teherrel nehezedenek rá a mellre. Menekülni szeretnék, de képtelen vagyok, fogva tart az ígézet, a zöld galyak közül előtörő hang széttör minden burkot, szétfeszíti a közönyösség acélpán célját, és hallgatom tovább a vádat.

— Ugy-e igazam van, hiába tagadod, mégis igazam van. De még nem vagyok kész. Jött 1917. karácsonya, még jól emlékszem, hogy fojtogatta torkotokat a keserűség, mert már láttátok, hogy

elvesztettétek a nagy csatát. Láttátok mind akkori magyar politikusok, hogy a világuralmi ábránd összeomlott és tudtátok, hogy bárhogyan is kerüljétek ki a nagy tragédiából, ti magyarok csak vesztétek. Te is, meg a társaid is, akik a nagy Kossuth tanait hirdettétek, megakartátok állítani a vér folyását, vissza akartátok hozni a jó magyar fiukat a szép Alföldre és a Kárpátokba, de akkor halált kiáltottatok rátok, árulónak bélyegezték. A nép akkoriban már kereste az Üdvözítőt, akit dőre fővel megtagadott és az Üdvözítő jött is a hívásra, de az emberiség még sem tudott megpihenni, 1917. karácsonya is srappellé és granátosóba fulladt, zöld karácsonyfa ágain a felgyújtott házak és városok voltak a szelíd gyertyacskák.

— Ne feledkezz meg 1918. forradalmi karácsonyáról sem, amikor az eddig fékentartott szenvedélyek felszabadultak. Véres karácsonyok után vörös karácsony jött. Szabadságról, egyenlőségről, jogról és szeretetről beszéltetek. És mialatt ti örültetek a szabadságnak, már ácsolták Trianonban a gigászi chaffotot. Akkoriban láttátok, hogy milyen alideabokért rohantatok a halálba. Egyszerre kinyírt a szemetek, de már késő volt. Határoztok sorokat fölöttétek, mert az utolsó szó mindig a győző és megtanultatok mit tesz az: „Vae victis!” Mire felocsudtatok a nagy ájulásból, már új hazába kerültek. Nem szólhattatok egy szót sem, hiszen vesztettétek, fizetitek kellett. Akkor már sajnáltátok, hogy esztendőkön át sárba tiportátok az Ember Fiát, de késő volt már. Az Ember Fia is csak sírt és igyekezett belopózkodni a szívekbe, hogy könyörületet, irgalmat, igazságosságot és szeretetet termeljen azokban.

— És azóta minden esztendőben várjátok messiási hittel és nagy-nagy bizalommal az új Karácsonyt. Már nem ábrándoztok győzelemről, új reneszánsz-

rőt, most már csak arról ábrándoztok, hogy teljesebben be az irás szava: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!” Most már komolyan és férfiasan viselkedel a sorsotokat, mert hisz ezer esztendő nagy szenvedése és az elmúlt négy vérzivataros esztendő minden marékuma megtanított benneteket arra, hogy mit tesz szenvedni. Most Bucarest felé fordul a szemetek és onnan várjátok, hogy új Karácsonyt hoz nektek a Jézus.

— Még valamit kell mondanom neked, te ősz politikus, aki a fajtád szeretetében öszültél meg. Fel a fejjel, nem szabad elveszíteni a hitet. A szenvedés megedzett, bátorra és erőssé tett titeket. Össze kell tartanotok, meg kell mutatnotok az új hazai új urainak, hogy a magyar egységes, egyet akaró. Az ábrándok és fantazmagóriák ideje elmúlt, a való élet ideje, és könyörtelen, a gyengéknek el kell esniük, ha nem tudnak megállni a lábukon. Okuljatok. A magyarság nem pusztul el, nem pusztulhat el, ha fiai összetartanak és ha nem pusztítja soraikat a rettentő nyavalya: a szóthuzás. Várjátok az új Karácsonyt, a gyönyörűt, a fehéret, a békességet. De ne hagyjátok, hogy ezt az új Karácsonyt valami égi csoda hozhatja el. Az új Karácsony bennetek van és nektek kell azt elhozni saját magatoknak. Akkor a Megváltó arca is mosolyra derül, mert látja, hogy nem hiába halt meg értetek a Kereszten. Várjátok az új Karácsonyt, a szép fehérlünnepet és most béke veled!

A vékony kis gyertyalángok kialudtak, a karácsonyfa megint csendes, zöld ágai közül nem tör elő semmiféle hang, a kandalló sem duruzsol többet. Csend van körülöttem. — Mélyszög fekete csend. Olyan nehéz lett egyszerre a mellre, fejem és olyan bánatos a szívem, a lelkem. Igazságokat hallottam, kegyetlen, szomorú igazságokat. Odavánszorgok az ablakhoz, fölnezek az égre. Erősen, izzóan, csillog a Betlehemi Csillag. Olyan fényes, olyan bizalomgerjesztő, mintha hirdeté az eljövetelet egy új reneszánsznak, a magyarság igaz és nagyon megérdemelt reneszánszának...

Szünjék meg a lakásinség!

Hogyan oldható meg a lakáskérdés a mai időkben. — Házépítési adókat kell kivetni. — A városok építsenek a polgárok számára lakóházakat.

(Saját tudósítónktól.) A lakásinség enyhítése, egyike az utóbbi tíz esztendő legsúlyosabb problémájának. A járványos és fertőző betegségeket terjesztő nyomorúságos tömeglakások ma már nemcsak a külvárosokban találhatóak, hanem a városok bármely részében, ahol ez a tragikus háborúsülte jelenség több családot kényszerít arra, hogy az egy család részére épített lakásba költözködjék s ott összezsúfolódjék. A nagyközönség már

évek óta érzi a lakásinségnek rettenetes következményeit,

de segíteni nem tud rajta. A nyomorúságos gazdasági krízis mindenkire ránehezedik és az alig enyhülő pénzhiány miatt nem építkeznek, mert az építkezés rossz üzlet. A háztulajdonosnak nincs rendelkezési joga saját háza fölött, sőt a lakónak sem saját lakása fölött. Emiatt a házépítés nem mondható előnyös tőkebefektetésnek, mert a bankokban elhelyezett tőke is több kamatot hoz, mintha azt építkezésbe fektetnék be. Mennyi panasz hangzott már fel erről a kérdéssel a lapok hasábjain, milyen tömegek várakoznak naponként a polgármesterek előszobáiban,

hány könnyező asszony, férfi sirja el szenvedéseit a lakásnyomor miatt

a halóságok előtt, de minden hiába... A kormány is próbálkozott... Közel három éve, hogy rendelet ér-

kezett Bucurestiből, amely kimondta, hogy a nagyobb gyáraknak és vállalatoknak 1925-ig munkásaik és tisztviselőik részére lakásokat kell építeni. A rendelet keresztülvitelén volt. Különösen most, amikor a gyárak és vállalatok arról kénytelenek tárgyalni, hogy a leépítés következett el, hogy munkásaik és tisztviselőik egy részét el kell bocsátaniok, mert csak így képesek a kilátástalan gazdasági válságot átvégelni. Most, amikor az örökös munkabéremelések felemésztik a vállalatok alap tőkéit, most alig van olyan vállalat, amelynek tőkéje ne volna feltétlenül szükséges az üzem fenntartására.

A kötelező építkezés ma az egész ország gazdasági tragédiáját idézné elő.

Szó volt egy építkezési konzorcium megalapításáról. De ennek a tervnek is útját állta a pénzkrízis. Jött a házhelyek kiosztása a köztisztviselők részére. Ma már minden tisztviselő házhellyel rendelkezik, de hogy a tulajdonát képező házhelyre mikor épít házat, az ma aligha kisebb probléma, mint talán maga az aranycsinálás.

A számtalan építkezésre, illetve lakásinség enyhítésére irányuló tervnek ezideig útját állta a gazdasági válság. Az eddigi tervek tehát rosszak voltak. A sok jóindulattal, de kevés számításal rendelkező tervezők, nem gondoltak a legyőzhetet-

len akadályokra, így minden terv papíron maradt. Az építkezés megkezdésére legújabbán

egy új tervezet látott napvilágot.

Freund Agoston, Arad város építészmérnöke készítette és talán az eddigiéik között ez rendelkezik legtöbb realitással. A terv világos és egyszerű:

rendelje el a kormány, hogy a városok saját hatáskörükben lakásépítő adót szedjenek. A befolyt adókból, azután lakások építendők.

Készítsen a város, a kormányrendelet után, egy építkezési programot, figyelembe véve a mai viszonyokat.

Az adószedés és az elkészítendő program tíz esztendőre szóljon és a beszedett adókból már az első évben kezdjék meg az építkezéseket. Az építkezésekre a város üres telkeit használják fel és az első években főleg két emeletes házak épüljenek

egyszoba-konyhás és két szoba konyhás lakásokkal.

Az építkezési adót Freund építész terve szerint, tíz százalékban kell meghatározni, vagyis minden lakos adóját tíz százalékkal fel kell emelni. Arad város által beszedett adó mintegy 50 millió lejt tesz ki. Ennek az összegnek tíz százalékát, vagyis

ötmillió lejt évente építkezésbe lehet fektetni

és így tíz év alatt ötven millió lejt fordítanak építkezésekre.

Az építkezési adóból felépített házakban ne csak tisztviselők, hanem magánosok is kapjanak lakást, a benyújtott kérvények sorrendje szerint. Ha ez a rendelet azonnal életbe lépne,

1925. ősze Arad már ötven új lakással rendelkezne

és a város közönségét anyagilag alig érintené az építkezési adóból kiadott csekély összegek. A felépített házak a város tulajdonát képeznek és tekintettel arra, hogy a városnak az építkezésre semmi kiadása nem volt, a házbéreket a legminimálisabban kell meghatározni. A befolyó házbéreket a házak jókarban tartására kell felhasználni. A város lakossága, a tervező szerint, a legnagyobb örömmel fizetné az építkezési adót, ha tudja, hogy ezzel a türelmetlen lakásinségen enyhít.

Ausztriában már régen életben van ez a rendszer. Bécs városa nagyszabású építkezési programot létesített az építkezési adó alapján és annak keresztülvételét már meg is kezdték. A kérdés tanulmányozása céljából, ajánlja a tervező,

a város küldjön egy bizottságot Bécsbe, amelynek tagjai közigazgatási és építész szakemberek

legyenek. Freund Agoston építésznek az a szándéka, hogy ezt a tervet bemutálja a bucuresti illetékes köröknek és reméli, hogy szívesen fogadják, mert ez az egyetlen mód az építkezések megkezdésére.

TARCA

Az örök szerelem.

Iria: gróf Uclritz Amadé Emilné báró Bánhüdy Stetánia.

Ferrara, 1886. február 5.

Ugy dobog a szívem, hogy szerelemtől vagy büszkeségtől, nem tudom. A herceg megcsókolt. Felrevonta selyemálarcom csipkéjét és ajkamat kereste. Nem ellenkeztem, szenvedélytől, bibortól izzó Róma leánya vagyok. Donna Lucretia udvarhölgyének érény az, ami a szegény ferrarai doncella orcájába kergeti a pirt. Fehér ujjaim lefejtik fekete álarcom, — nézem, nézem. Vajjon hány álarcot hordunk, amelyekből lehetetlen megszabadulnunk. Rózsás husunk, patyolat bőrünk a vigyorgó koponya álarca, de hol marad lelünk? Igen: a műveltség, a nevelés álarcszövés. Éljen a mosoly, amely a haragot takarja, a jóság szelid fénye, amely a gonoszság fátyolját eltakarni képes. De ez az élet a mi gyönyörű pogány Rómánk élete. A templonok tömjéne még nem oszlatta el a bacchanszók ésbontó illatát, a Madonna martir-könnye nem mosolta el Vénusz ragyogó mosolyát. Róma, Róma, megértelek téged, végtelen harmóniádban összelebegnek az ellentétek, krisztusi

békét hirdetsz: a te leányod szüz, a tied a hetéra.

Szolgáló leányom kifüzi aranyhímzéses derékam, a biborszönye gen hever hófehér selyemroko-lyám, velencei csipkefátyolom ingerkedve tekint reám játszi arabeszékjével. Róma, Róma, mi legyen tanácsod? a herceg balkezét nyújtja felém, kincseit lábaimhoz dobja, gyermekeimnek hercegi koronát ígér.

Az erkélyre hívott a sötét ferrarai éjszaka, szinte megborzongok. A csillagok itt nem nevetnek, nem csillogó drágakövek, se nem apró bűnök szövének cinkosai. Ezek itt mint ezer kémkedő szem tekintenek rám és közöttük kettőtörét döfi szívembe — ezek Pietro szemei. Pietro! Nem leszek mátkád sohasem. Palotád ódon, butoraid brokátja fakó, csak festményei hirdetik az élet dicsőségét. Az én hőtestemet a Borgiak palotájának márványfürdőtermében a vén burgundi ölelte körül. Tagjaimat keleti hábselyem és francia kemény brokát borította. Ében fekete hajamat divatos szökévé varázsolta Donna Lucretia titkos aranypora. Pietro! Nem lehetek a tied. Örök szerelemről beszélsz — és én borzongok ettől a szerelemtől, úgy érzem, megölne. Tudod, a valódi szerelem Rómáé; röpke, csillogó bűnbe mártott, mosoly, tánc, nyiló rózsza. A tied, amelyről te be-

szélsz, ez a végtelenség — a halál. A szerelem lényege a változás, tudod, olyanféle, mint az ezer fejű indiai Isten.

Február 8.

A napokban nem írtam semmit. Gondolataimat elnyelte az élet kacaja, az udvari ünnepek pompája büszkeséggel telíti szívemet. — a herceg mosolya virágot fakasztott beléje, de a te valómásod nem remegtette meg a hária hurjait

Február 10.

Miért vittél a csillogó ünnepekből a sötét éjszakába? Azt mondtad, hírt tudsz Rómából, pedig a szerelemről beszéltél, a te szerelmedről, Pietro. A teremben a hárta tánc járta, a hölgy csókkal jutalmazta deli lovagját, én meg szerelemtől tágranyított szemekkel hallgattam szerelmes szövegét. Szívemet vasmarok szoritotta, megkönnyebülten futottam vissza a táncoló párok közé, a herceg rögtön magához rendelt, csengő kacagással fogadtam a gyöngy-sort, amelyet nyakamba aggatott, de egyszerre homályos lett a szemem, az első gyöngy kiült fekete szempillámra. A herceg csodálkozva tekintett rám: „Donna Elisa, a női könny természetesen ellenszere a tenger gyöngye.” — „Tudom, nagy uram, az öröm.” — mondtam válaszul. — Pietro, mit tettél velem...

Február 12.

Himezem, himezem az égő ruhintot Donna Lucretia fátvolára. Társnőim mosolyognak a hercegnő élcein, csak én merengek szavaid felett. Tudom, hogy szeretsz, hiszek benned. Egy kis világot rajzoltál le számomra, egy kis világot, amelyben mi uralkodunk: te meg én. Kivánom, hogy ebben a szűk kicsi országban éljek s kifele ne tekintsek. Olyan ez a kis ország, mint amilyent a tudós csinál magának, benne sok kis labirintus, amelybe el-el téved gondolataival és ha valaki más világot tár elé, féltékenyen védi határait, a melyeknek létezéséről mit sem tud, mert nyelve a végtelenségről, a határtalanságról beszél. Olyan vagy te is Pietro. Nem engedsz a mi kis világunkba senkit. Azt akarod, hogy spanyol bárszony helyett egyszerű olasz selyem fődje tagjaim. Kevés fodor, kevés csipke, drágakő, csupán itt-ott gyöngy, elvéve, mint egy elrejtett könnycsepp. Hajam legyen ében, mint a tenger sötéteje. Ujjaim között remeg a hercegnő aranyfátyla, pajzánul hunyorgat drágaköve, de én tudom, hogy követlek szűrke kicsi világodba.

Február 15.

Igazad van és mátkám, Krisztus szereti a fényt, a pompát. Róma, rossz a te tanácsod. Vénusz sugallta. Ne kísértsetek Róma régi istenei, nem a tiétek a valódi

Adjatok, adjatok, amit Isten adott . . .

Seregszemle a korzón, ki szánja meg a szegényt, ki ad a koldusnak. Az emberi szenvedéssel szemben a nők szíve érzékenyebb

Delet harangoznak. Megállok egy uccakereszteződésnél. Jobbról is balról is emberek jönnek velem szemben. Figyelem őket. Szerettem megfigyelni az embereket, beléjük látni, gondolatukat kitalálni. Szerettem összehasonlítani a nőt és a férfit, párhuzamot vonni köztük, mérlegelni az egyik és a másik jótulajdonosságait. Melyik a külön ember? Melyik a nagyobb lélek? Melyiknél uralkodik erősebben az érzelem? Szerettem megfigyelni a sors kiválasztottját, a gazdagot és jó szemügre venni a sors mostoha-gyermekeit: a nyomorultat, a szegényt...

Nézem a járókelőket. Az egyik dolga után siet, — ha jól tudok következtetni gyors lépteiből: a másik bizonyára hazafelé tart, várja az ebéd. Jön egy jólöltözött fiatal leányka, oldalán egy 20 évesnek látszó, elegáns ifjával; mindketten mosolyognak, arcuk boldogságot árul el, azoknak az embereknek boldogságát, akik szeretik egymást. Jól megnézem őket, szeretném ellesni gondolatukat, azt olvasom ki szemükből, hogy hisznek egymásban s e hit elegendő nekik arra, hogy minden, ami körülöttük forog, a rózsaszín glóriájával fonják át. Az optimizmus megtestesítőinek látszanak, akik nem ismerik a

daját, a nyomort, kik a jelent szépnak tartják és sokatigérnek a jövőt. A fiatal pár nevetgélve halad előre, midőn az egyik uccasarkon egyszerre csak megjelenik egy féllábu, mankós, rongyos-

ruházatu ember és kéréleg nyújtja feléjük sok vihart átélt, elnyűtt kalapiját. A fiatal ember érzéketlenül, minden lelki megindultság nélkül tovább akar menni. A leányka, mintha lábai gyökeret vertek volna, megáll és félénken, kérdőleg néz az eléje tolakodóra: „vajon mit akarhat ez az ember tőlem?” Ő, a gazdag leány, kinnek minden kívánságát teljesítik szülei, kit meleg szoba és bőséges ebéd vár otthon, nem tudja, hogy vannak emberek, kiknek hajlókuk sincs, hol nyugalomra hajthatják le fejüket, — vannak emberek, kik elpusztulnak a hidegtől, mert nincs fűtőanyaguk; ez a kisleányka nem tudja azt sem, hogy vannak emberek, kiknek ennivalójuk sincs és boldogok, ha csak egy kis kenyérré is jut. A leányka nem tud továbbmenni, arca elkomorodik, azt olvasom ki belőle, hogy ez a külön véletlen találkozás egy csomó szép képzetet semmisített meg benne. — a leányka előveszi retikülét, kihuz belőle egy 5 lejest és a kéregető kalapjába ejti.

A fiatal pár, most már kissé komorabban, továbbhalad, a szegény nyomorék megáll az uccasarkon és kalapiját maga elé tartva, várja a további adományokat. Hirtelen egy ötlet villan agyamba: figyeljük meg az embereket, vajon a férfi vagy a nő bőkezűbb-e az alamizna adásában. Az előttem elmenő fiatalpár nem szolgálhatott például, az ifju gondolata máshol járhatott, a leányka talán az eset különösége folytán volt bőkezű; bizonyos azonban, hogy az ifju érzéketlen-

sege bántott, a leányka jószívűsége meghatott. Vizsgáljuk azonban az embereket, még pedig úgy, hogy ugyanannyi férfit veszek számításom alapjául, mint nőt. Föltettem, hogy 10 férfi és 10 nő lesz vizsgálódásom tárgya. Egy férfi közeledik, meglehetősen szerényöltözötű, arca gondteljes, látszik rajta, hogy már sokat szenvedett. Meglátja a koldust, zsebéből gyorsan kivessz egy egylejes fúmpénzt és a kéregető kalapjába dobja. Jóleső érzés fog el: előbb még agyáim voltak a férfinem jószívűsége felől, most megnyugodtam. Alacsony, jól táplált, meglegedettnék látszó ur jön felénk, gyönyörű városi bunda borítja testét; szívem előre örül, hogy a koldusnak ma jó napja lesz, 10—20 lejt biztosan fog kapni. Az elegáns ur észreveszi a koldust, meglátja lépteit, úgy tűnik fel nekem, mintha egy pillanatra elgondolkoznék; a másik pillanatban már sietve tovább megy és jól elkerüli a nyomorék rongyos embert, kinnek ezés megjelenése bántó ellentét az eleganciájával szemben. Csalódtam tehát: akitől

nem vártam volna, az adott és akitől sokat vártam, az semmit sem adott. Most gyors egymásutánban férfiak és nők haladnak el mellettünk. A tizes szám hamar betelt: 10 nő közül hét, 10 férfi közül csak kettő adott. Az eredmény nagyon bántott, nem akartam irányadóul elfogadni. Vártam tovább és figyeltem az embereket. A következő 10 nő lődás: a következő 10 nő közül uyalcozott. Ez már mindenesetre jobb eredmény a férfiak javára. Vizsgálódjunk tovább: talán véletlen volt mindaz, ami eddig történt, az új megfigyelés talán helyrehozza az eredményt. Óriási csalódás: a következő 10 nő közül nyolc,

alatt a jószág. A nő szívének be rendezése egészen elűtő lehet a férfié. A férfi szíve kemény, nehezebben hajlítható, a női szív mindig érzékeny és fogékony az emberi szenvedések iránt. Emberi szenvedés, nélkülözés mindig

10 férfi közül csak egy mutatkozott jószívűnek. Az eredmény lesújtott: a háromszoros próba nem tűrt ellenvéleményt. Kitént, hogy az emberi szenvedés és nyomorral szemben a nők szíve érzékenyebb, mint a férfiaké.

Vizsgálódásom befejeztem, otthagytam a koldusembert, tovább haladok én is és megfigyeléseim eredményét boncolgatni kezdem. Eszembe jut Weininger „Nem és jellem” című munkája, melyben a nőt meg nem érdemelt alacsony színvonalra helyezi. A női részvét szerinte nem komoly dolog. A női részvétet nem jószívűségnek tartja, hanem érzéketlenségnek. „A női részvét csak bögés és ordítózás.” A nők részvéte nem részvét, mert hiányzik belőle a szemérem. A férfi részvéte igazi részvét, mert benne mindig szégyenkezés van, büntudat. „mert nekem nincs olyan rossz sorsom, mint annak a másiknak.” „A férfi részvét elrejtőzik, a női részvét tolakodó.”

Vajon mit szoltak volna az uccán előtem elhaladó nők, ha azután, hogy alamizsnájukat átadták a szegény kéregetőnek, sorjában megkérdeztem volna, mi a válaszuk Weiningernek a nőket lebecsülő nézeteire. Meg vagyok győződve, mindegyik azt mondta volna, hogy ily véleménye a nőkről csak a világgal meghasonlott embernek lehet, olyan embernek, ki csak elméletből és csak bizonyos távolságról ismerhette a nőket. A

nő, mintegyöniség, maga a szív, értv a szív szó alatt a jószágot. A nő szívének be rendezése egészen elűtő lehet a férfié. A férfi szíve kemény, nehezebben hajlítható, a női szív mindig érzékeny és fogékony az emberi szenvedések iránt. Emberi szenvedés, nélkülözés mindig

szerelmem. A valódi az, amelyben minden párnak megvan a maga egyszerű kicsi országa, amelynek határát nem lehet átlépni. Benne lakik a soha el nem muló szerelem, a végtelen szerelem. Isten veled Róma, tagjaimról lehull a francia brokát, testem bizánci halzsamtól nem illatozik többé, követem mátkámat az ő világába

Április 15.

Sokáig nem írtam, megvártam, amíg lelkem is leveti ruháját, hogy mással felcserélje. De lehetséges-e ez? Igen, itt az álarc, a melyről beszéltem, de mégsem álarc, mert az az én valódi orcám. Kezembe tartom Iris fogantyúju egyiptomi tükröm. Ajkam karmin helyett mátkám csókjától piros, de az arcom, az napsütötte halvány, mint a szenvedés, szemeimben a martirok vakbuzgósága lobog. A tökéletesség felé törekszem, Pietro! téged akarlak elérni.

Április 20.

Ugye azért ritkulnak csókjaim, Pietro, mert nem szereted azt a pogány tüzet, amelyet azok arcomra gyujtanak. A herceg nem üldöz többé szerelmével, az udvar csodál, még Donna Lucretia is a csodálat egy nemével közeledik hozzám. Megtisztított engem az én óriási szerelmem, a végtelen szerelem. Oh, jaj, újra megijedek ettől a szótól, valaki azt mondta, hogy csak végtelen szeretet léte-

zik. Szívemben ég a szerelem fájdalma, tudom, hogy a szerelem apotheozisa a fájdalom. Szerelmem és fájdalom, testvérek vagytok ti.

Április 25.

Oh jaj, eremben a pogány istenek haragja lángol, most mondta Donna Leonora, hogy az a férfi, aki bármi hibát is talál mátkáján, nem szerelmes. Miért mondta, hogy a valódi szerelmes még asszonya hibáit is felmagasztalva látja. Rám értette ezt! Nem, nem engedem, hogy betörjön kis világunkba. Nem ért ő meg bennünket. Hisz ő könnyelműbb és pompaszerezőbb az én régi énemnél is.

Április 26.

Balga voltam tegnap Pietro, fellobogott bennem a pogány féltékenység tüze. Az udvari törpe is tört döfött szívembe: azt mondta, hogy volt egy kép, amelyet a gazdája átfestett, azt gondolván, hogy javít rajta. Amikor elébe hozták, dühösen dobta el, a balga ember nem tudta, hogy az eredeti kép nyerte meg tetszését. Rám értette-e vajon? Ugy-e, nem igaz, Pietro? Róma szerelme maga a hazugság, az örök szerelem sohasem hazudik.

Április 28.

Kezem reszket, szívem remeg, vérem korbácsolja halántékom. Idegen kéz vezet tollam, idegen agy gondolatai égnek bennem.

Érzem, a tenger kilépett medréből, előnti a világot, a mi kis világunkat. Nappal van, de az éjsötétje gvaszolja a földet. Jupiter nyila belécsapott lelkembe, elválasztotta testemtől. Postro megcsókolta Leonorát. Nem tudok gondolkozni, mert ketté váltam. Lelkem nézi szegény vergődő testemet. Mi bántja? Egy csók az semmi, megszámlálhatatlan születik egy nap. Testem az hófehér újra, spanyol bársony borítja, nyakamon a herceg gyöngye, derekamon őseim gyémántja. Ajkamon ég a karmin, arcom pirját fehérre áztatja a könny. Velencei fátyolom foszlányokká tépedik, fehér ujjam folyton marcangolja. Miért? Egyik öklöm tört markol, vérig sérti a gyenge bőrt drágakő markolatja. A szemek rámerednek a pengére. Miért? Megborzongok. Ki ez a nő? — Rám mered, ismerős. Patazik a könnye. Sápadt az orcája, csak az ékszere mosolyog, pompát hirdet ruhája. Szegény, nagy lehet a fájdalma. Kifelé tántorog, engem is hív, meggyek! Oh, jaj, szokója lettem, hív, hív a követnem kell. Ki ez a nő?

Szegény naplóm, egy éve nem láttalak, becsusztál imakönyveim közé. Olvaslak, olvaslak, de nem értelek. Milyen kis világról beszélsz? Hiszen nincsen több, csak egy — a végtelen. Az istenek vi-

lága. Királya Pietro. Nem. — Jupiter, Minerva, Krisztus. Szűz Mária uralkodói. Miféle szerelemről beszélsz? Csak egy van: az örökkévaló, amely mindent összeköt, az istenek harmoniája és ennek oéja az örök egyesülés: a halál. Miért kísértett az az idegen asszony, miért volt tör a kezében? Hisz ugyis kicsavarták gyenge ujjából az erőket. Nem én voltam! Az én tagjaimat az apáca fekete köntöse fedi, fátyolom pattyolat, de nem velencei csipke. Este, ha imáimat elvégeztem, ki megyek a fekete éjszakába, hallgatom a tenger fekete hullámainak jajszavát. Olyan, mint a világ háborgása. Oh Vénusz, tengernek csodás leánya, hozzát fényt a fekete éjjele. Csak egy piciny sugarat kérek. Jó atyám elhoztál fekete apácák fekete hajájába. Hála neked érte. Ohajtotad, hogy a végtelen szerelme ismerjem meg. Már megismerem. Benne van Jupiter, Minerva, Szűz Mária, Juno, Krisztus, Vénusz, a szentek egész kara. Hozzájuk imádkozom, mert a végtelenség a mindennek az összeolvadása.

Miért futnak társnőim tőlem? Ha Jupiterhez fohászt küldök, keresztet vetve menekülnek. Szegények, válogatnak az istenekben, pedig csak egy van, mindegyik egyben. Szegények, nem értik meg az örökkévalóságot.

Közlekedési kis regény,

napjainkból, alig négy fejezetben.

1. FEJEZET,

amelyben a nyájas olvasó megismerkedik hősünkkel. De ezenkívül még más nagy események történnek.

Tavaszi volt. Április. A nap sütött, a madarak csicseregtek, amint ez már áprilisban szokás. Megelégedett emberek rohantak az uccákon és mély kocsisok nagyokat köptek le a bakról a tovasiető emberek kalapjaira. Virággillat ült meg a Városet, a férfiak a lej kurzusát nézték, az asszonyok házaságtörésre gondoltak és bűnöztek gondolatban, meg valóságban is. És a nagy életzajban egyszerre csak jött a Csoda, a technika vívmánya: az aradi kisvasut. Lomhán szuszogott, majd lassan megállt, miközben szerteröppendő szikrái kiégették az emberek új tavaszi ruháit és felöltöit. A Csoda megállt, tányérsapkás kalajzok ki nyitották az ajtókat és heringgé préselt emberek hulltak ki az aszfaltra.

Ebben a tavaszban, illetve ebben az áprilisban Közönség János felszállt a kisvasutra, amely utrakészen állt, hogy Gájba, a távoli, az elérhetetlen misztikus Gájba induljon. Közönség János táviratot kapott Gájból és a táviraton csupán ennyit állott: „Anyósa súlyos beteg. Megtörténhet, hogy felgyógyul. Jöjjen azonban. Dr. Belgyógyi.” A hír kétségbe ejtette, el kellett határoznia magát a hosszú utra. Először bebiztosította az életét kétszáz ezer lejre, ellátta magát meleg takarókkal és prémes bundával, rengeteg könyvet is vitt magával, le akasztotta régi tisztú revolverét, majd érzékenyen elbucszott feleségétől és gyermekeitől, mindezek után utrakelt és helyet foglalt egy fülkében, annak is egyik padján, előbb azonban eltakarított egy láda almacsutkát, cigarettavéget, újságpapír maradványokat, szemetet, piszkot és egyéb hulladékokat. Mellette kövérkés ur ült, előtte jámbor asszony egyszerű népi viseletben, hóna alatt két H-lával. A gőzös libegett, utóbb elindult, a kocsiban filók felsóhajtottak, a libák idegeskedtek és az egyik gunáron erőt vett a naturalizmus.

— Pardon — mondta Közönség János a libás nőnek, — az én kabátom igazán nem arra való, hogy azon a libák...

Mire a libás szerényen csak ennyit felelt:

— Ha nem tetszik, utazzon kocsin, vagy autón, máskülönben fogja be a száját.

Erre jött a kalajz, gyorsan jegyet adott és véletlenül nem volt aprópénze, nem tudott senkinek visszaadni. Ha valaki mégis reklamáta a visszajáró aprót, a tányérsapkás röviden csak ennyit mondott:

— Köszönöm szépen. — Érzet eleget sarkonfordult és már a másik kocsiban volt, ahol szintén véletlenül nem volt aprópénze.

A kisvasut pedig ment, mendegélt, hetedhét országban is túl és végre nagy nehezen sikerült megállnia a Városháza előtt. Ekkor azonban már nyár volt.

2. FEJEZET,

amelyben hősünk megadja, hogy mi az a varakozás. Efelekes kalandok és élmények.

Nyár volt, tikkasztó, velőtsikkasztó, hűhullámos, strandos, igazi nyár. A Kisvasut báván terpeszkedett a sineken és a bátor kocsivezetők halálraszántan kémleltek távcsövekkel a távolba, nem látható-e még az elvonat. De nem láthaták. A kocsiban az emberek már egészen otthonosan érezték magukat, a

hősu együttlét közelebb hozta őket egymáshoz. Az utasok egyrésze leszállt és betért a közeli vendéglőbe sörözni, mások kényelembé helyezték magukat és alsózt meg pikét játszottak. A fiatalok megismerkedtek és randevuról csevegtek, a libák új kislibákat szültek a világra, az élet, a végnélküli nagy Élet folyt tovább a maga kérielhetetlen törvényszerűségében. Közben egy lovagias affér is támadt, mert az egyik utas azt állította, hogy az aradi kisvasutnál rémesebb közlekedési eszköz csak egy van még Európában: az úszkúbi közuti vasut. Egy másik utas ezt kétségbevonta és azt állította, hogy az úszkúbi közuti expressz az aradi Kisvasuthoz képest. Erre veszekedés, verekedés, majd utóbb párbaj támadt. Hamar telefonáltak vívókardokért, segédek akadtak, orvos is kéznél volt. Idő volt bőven, mert az ellenvonat még mindig nem került elő. A párbaj lefolyt, mindketten megsebesültek, mindketten a kórházba kerültek, mindketten a bíróság elé állottak, majd innen a fogházba, de az ellenvonat még mindig nem jött. Végre nagy nehezen becammogott. Erre a mi vonatunk is megmondta a dolgot és el akart indulni. Először nehezen ment, majd utóbb a közönség ki szállott és segített a kalajzoknak tolni a kocsit. Végre mégis elindult és minden különösebb zökkenő nélkül megérkezett motorosig. Közönség János felnézett az égre, vándor darvakat és fecskéket látott repülni a magasban és ebből megállapította, hogy már ősz van.

3. FEJEZET,

Kis forgalmi akadály. Az állatbarát gépész. Véres támadás a vonat ellen. Hősünk kissé megsebesül.

Ősz volt, a falevelek hulltak, a Hegyalján a szüretre készültek. A kisvasut mindössze kétszer állt meg, amíg az állomásig ért. Egyszer, mert egy szál gyufa keresztbe feküdt a sineken és a jóhiszemű gépész észrevette a fenyegető katasztrófát, a kiskilás veszélyét. Az utolsó pillanatban fékezett, leszállt, eltakarította az akadályt, mire az utasok gyűjtést rendeztek a részére. A másik megállás azért történt, mert egy kiflicamodott lábú légy nem birt idejében elrepülni a sinekről. A jóhiszemű gépész-oztattal is az utolsó percben fékezett és az első kerék már majdnem rément a légy ép lábára. De azért méris megmenekült az állat. Ebben a borongós őszi hangulatban ért a Kisvasut az állomás elé, ahol hirtelen megállt. A kocsiban levő utasoknak még idejük sem maradt széjjelnézni a vadregényes tájon, amikor egyszerre rémes kiállítás remegtetette meg a léget. Csomagokkal, zöldséges kosarakkal és egyéb mállakkal megrakott emberek százai rohanták meg a kocsit.

— Van még hely, muszáj helynek lenni! — csatakiáltásokkal megostromolták a kocsit és felfurakodtak a kocsiba, a Perronra és a gépre. A kalajzok igyekeztek mindenkit elhelyezni és vigyáztak, hogy egy utasnak csak a fejére, hátára, tyukszemeire és az ölébe kerüljön egy másik utas. Közönség János azonban vette észre magát, hogy az ölében egy gimnazista leány helyezkedett el, lábain egy fiatal özvegy zokogott, míg feje egy pólyásbaba sirt. Szomszédai is így jártak. Azonban újabb bőszült embertömegek rohanták meg a kocsit és a kalajzok mindenkit beeresztettek. Egy ötletes ur száz lejt ajánlott fel annak, aki egy gombostűt le tud ejteni a padlóra, de százan is megpróbálkoztak, a gombostű nem

juthatott le a földre. Megakadt az utasokban. Miután a kocsivezetők látták, hogy éppen tízszer annyian vannak a kocsikban, mint amennyi hely van, leeresztették a megtelt táblát. Ez azonban nem használ, mert a kúma-akadt tömeg gépfegyvereket szerzett és tűz alá vette a kisvasutat. Erre előkerültek a rejtett kézigranátok az ülőhelyek alól és az utasok vig kurjongatással dobálták a támadók közé. Két napig folyt a harc, az utasok fele elesett, mire a kalajzok kilökték a holtakat és az így támadt helyre beeresztették a künlevőket.

— Ugye mégis van hely — mondogatták az utonnan jöttek boldogan — csak egy kissé össze kell szorulni.

Valahonnan előkerült egy rendőr is, aki érdeklődött, hogy milyen raj van itt. A kalajzok megnyugtatták:

— Csak egy kis tolongás volt, de már elmúlt. — A rendőr szalutált és elment.

Közönség János úgy érezte, hogy balvállából folyik a vér, de nem törődött vele. Örült, hogy a feje még a helyén van. Időközben lehullott az első hó is és a kisvasut elindult nagy végcélja: Gáj felé.

4. FEJEZET,

amely egyben utolsó is. Megérkezés Gájba. Fennakadás a hóban. Javítják az uttestet. Visszakodás a farkasokkal.

Kezdjük ezt a fejezetet is úgy, mint a többi. Tehát: tél volt, zimankós, kegyetlen, dermesztő. A fakeskedők már felemelték a faárakat, a jótékony egyesületek már készülődtek a bálakra, az uccákon már kezdtek megfagyani a szegények és Csutina mester már vígan tempózott a befagyott Marosban. A Kisvasut ablakaira jégvirágok rajzolódtak és minden különösebb akadály nélkül jutott el a temetőig, ahol azonban meg kellett állnia. Hatalmas hó és jéghegyek álltak útjába. Az utasok szépen leszállottak, az előrelátók előszedték szánkóikat, korcsolyáikat és ezeken tetették meg a nátralevő utat, a többieknek a kalajzok kiosztották a lapátokat és ezek nekiláttak havat lapátolni. Miután semmi sem tart örökké, ezzel is elkészültek. Megint elindultak. A régi Benoid-gázgyár előtt az uttest fel volt szedve, éppen javították a pályát.

— Kérem, mindig fel van szedve itt az uttest? — érdeklődött Közönség János.

— Nem kérem, — válaszolt a kocsivezető — csak amikor javítják.

— És mikor javítják?

— Januártól decemberig.

Az utasok végül kivárták, hogy az uttestet megjavítsák és óhetti késéssel folytathatták útjukat. Utjukban csak még egy kis akadályuk volt. Farkasok rohanták meg a kocsit, de hősi ellentálas után megfutottak. Végül márciusban megérkezett a Kisvasut Gájba.

Közönség János áprilisban ült fel a Kisvasutra, hogy Gájba utazzon beteg anyósa meglátogatására és márciusban meg is érkezett.

— Kár volt jönnie, — ezekkel a szavakkal fogadta az orvos — anyósa azóta makkegészséges.

Közönség János erre sarkonfordult és gyalog nekivágott a hosszú utnak visszafelé. Pélóra alatt már a főtér volt. A visszajövő Kisvasut még kúma vesztegette Gájban... Ugye Jvasz volt a madarak újra csicseregtek és az emberek új reményekkel várták a csodát: a Kisvasutat, a technika vívmányát. (roly.)

volt e földön és nehezen képzelhető el oly társadalmi állapot, melyben ezek teljesen elfünnének. Szükség van tehát az embertársak részvételére s inkább legyen részese „tolakodó,” mint semmilyen. Igaza van Chestertonnak, midőn azt mondja, hogy vannak emberek, kik azon a képmitató alapon tagadják meg a kol-dustól a pénzt, hogy az e fajta jótékony-ság fulságosan könnyű. „Bárki a zsebé-be nyulhat, — mondják ezek, — s adhat a szegény embernek egy pennyt; de mi, akik filantrópok vagyunk, hazamegyünk és elgondolkozunk és addig tündökönk a szegény ember bajain, amíg pontosan rá nem jövünk, hogy minő börtönök, átalakítások, dologházak vagy tébolydák felelnek meg igazán legjobban az ő érdekeinek.” A fojtogató szükség, a lelket ölé nélkülözésen csak gyors cselekvéssel lehet segíteni és lelkiismeretünk meg nyugtatására szolgálhat, hogy legalább egy emberen segítettünk. A bajnak alapoka ugyanis mélyebben fekszik, társadalmi berendezésünk

egészben re- vizáló a szorul, gondolkodjunk is, tanácskoz- suuk is a baj megszünteté- sön, de addig is nyissuk ki pénztárhoánkat, a nyomor nem vár, ne tér- helje lelkiismeretünknek annak tu- data, hogy csekély segítséggel meg- menthetünk volna egy embert a megá- gyástól vagy az éhenhalástól.

Hirdessék csak a társadalomtudósok, hogy a nyomor megszüntetése nem a könyörületeség, nem a filantrópia, nem az erény dolga, hanem társadalmi szükségesség, amit épp úgy kell szervezni, mint minden közszükségletet; vallják csak a tudósok, hogy a mai jótékony-ság anakronizmus, mi ne habozzunk, ne elméked- jünk, hanem adjunk, adjunk és adjunk. Jusson mindenkinek eszébe, ha kéregető- vel találkozunk Hugo Victor „A szegények ért” című költeménye: „Adjatok gazda- gok! hogy a szűkölködő, kit ver a vihar, hogy a szegény, ki szenved, míg ti lak- maztokon, kevésbé irigy szemeket sze- gyezzen palotátok küszöbére.” (Dr. Ga- bos Jenő.)

Kedvezmény

új előfizelőinknek.

Aki a most következő napok valamelyikén új előfizetőként be- lép olvasóink táborába, szóval elő- fizet a Közlönyre, az december 31-ig nemcsak hogy ingyen kapja lapunkat, hanem még utólagosan megkapja a 48 oldalas pompás, az újságírás igazi szenzációjaként ké- szült karácsonyi számunkat, míg az előfizetési díj lerovásának kö- telezettsége csak 1925. január el- sejével kezdődik. Aki tehát ut- év előtt válik lapunk előfizetőjévé, úgy a karácsonyi számot mint a még január elsejéig megjelenő példányokat teljesen díjmentesen kapja meg.

ÖNNEPI ASZTALRA ÖNNEPI ITAL: TEMESVARI RECORD SPECIALA SÖR.

Törzsasztalok Aradon.

Hogyan fest Aradon a kávéházi meg az éjszakaiélet. — Karakterisztikus fejek a mulató, a szórakozó városból. — Hangos kártyacsaták, csöndes dominóháborúk, meg a szolid kvaterka.

(Saját tudósítónktól.) A szén izzásba jön a hatalmas reflektorban, gyorsan a tükrölapot a háta mögé és a szép fehér sugarat, a fényező minden megvilágító sugarát rávetítjük most az aradi kávéházakra. Ott vibrál a fényben a sok érdekes, karakterisztikus alak, rávetítjük sorra a törzsasztalokra, az évtizedes uzsonnázó, reggeliző, dominózó és kártyázó kompániákra, itt van „Tót Arad!” Mindenkit ismerünk közülük, mindegyiket látjuk ugyyszólván naponta, könnyű a dolgunk, csak fel kell őket jegyezni, csak pár vonással meg kell rajzolni a sok jellegzetes portrét. Először trányítsuk rá a reflektor sugarát az előkelő

„Dácia” kávéháza.

Legrégibb s legelőkelőbb kávéház. A patinás Hungáriából Trianon Dáciát csinált és a keresztelés után a kávéház egészen megfiatalodott. Hatalmas tükrök, márványok, bársonypamlagok, elegáns és művészi csillárok, szóval minden, ami egy modern kávéházba kell. A régi Hungária stilizált diszítései bizarrul elegyednek össze az új expresszionista freskókkal és a görög girlandokkal. A kávéháznak két élete van. Az előlő rész csendes feketézés, teázás és uzsonnázás színhelye, finom purparlé zsong a levegőben, itt a tónus halk, szordinos. Törzsasztalok ebédutáni vendégei tárgyalják meg a napi eseményeket: politika, közgazdaság, művészet, főleg nők, mert enélkül törzsasztal nem létezik. A kávéház hátsó része már egy egészen külön világ. Dühös tarokk, piké, alsós s dominó (buzi) partik folynak, sokszor végkimerülésig, sokszor végnélküli mesterekkel, dumával vagy duma nélkül, kibiccel, vagy kibicmentesen, „hekulával” vagy véres komolysággal. Egyike a legérdekesebbeknek egy már évtizedek óta folyó tarokkparti, amelynek tagjai: dr. Barbura Sever táblabíró, dr. Jancu

dr. Pascutiu Silvius

Cornél ügyvéd, dr. Pascutiu Silvius közjegyző és Hacker Mór. Ezt a tarokkpartit valóságos kibicgyűrű veszi körül. Jaj annak, aki hibáz, aki enged, hogy elfogják a huszonegységet. Jancu Cornél nagyon szangvinikus ember és egy-egy epés megjegyzésért nem megy a szomszédba. Érdekes ennek a nyelve is. Keverve a

magyar a románnal néha azonban egészen érdekesen képzett új szavakkal ismerkedik meg a filológia. Évtizedes és törvénytörőleg bejegyzett kibic még dr. Nagy Sándor, a mindenkitől szeretett „Sándor bá”, aki szellemes és ötletes aperszüivel állandó derűtségben tartja a játékosokat. A híres patinás tarokktól északkeletre, körülbelül a második asztalnál játszanak a droguisták vakdominót. Elkeseredetten kopasztják egymást, nekik ugyanis mindig, akárki veszít, mindig a vásárló közönség fizet. Ennél az asztalnál tilos állva kibicelni. Ordekt László és Hanzu Nestor nem ismernek irgalmat az álló kibiccel szemben. Itt játszik még Bruckner Lajos másnéven a „Lája”, aki dominó orátor és akinck a vitás esetekben elhangzott ítélete megfélelvezhetetlen. Arad város polgár mestere, dr. Robu János is a Dáciában felejt el délutánonként a városvezetés gondjait nehéz sakkpartik közepette, amiket dr. Marcus Mihály bankigazgatóval szokott vivni. Áz előtt a polgármester veszedelmes pikétjátékos volt azonban a sakkra tért át. Ugyancsak a sakknak hódol dr. Beles Jenő közjegyző, aki dr. Furdai ügyvéddel mérkőzik naponta. Közvetlen mellettük Schlésinger fa-

dr. Keppich Jakob

kereskedő folytat crös játékot Ábrahám bankigazgatóval. A kis kártya-különszoba sem néptelen helyiség. Este hat óra után vad és szenvedélyes alsósjáték folyik dr. Hotoran Victor, dr. Nagy Sándor, dr. Friedmann Ignác és Giurgiu rendőrkapitány között. Hármán közülük rettegett alsósmatadók, Giurgiu még kezdő és vigyázni kell minden szavára, minden lapjára. Itt a „pardon” szó ismeretlen fogalom. A billiárdasztalok hősei Memete és Pascutiu orvosok, mindketten szeriájátékosok.

Ez csak a hétköznap ha azonban eljön a hetedik nap, amikor meg kellene pihenni, minden asztal lefoglalnak a játékosok, akik egész héten dolgoznak és csak vasárnap pihennek. Ilyen pihenők Glück József festékkereskedő, Frick József építész, Braun Gusztáv téglagyáros. Mindhármán az alsós mellett pihennek. Állandó a

törzskibiceik Leipnicker, a népszerű „tulaj”, Salgó Henrik igazgató, Jiraszek és Fried urak. Érdekes még a gyógyszerészek dominópartija is, itt Hajós Árpád, Kain Imre és Weisz Arnold gyógyszerészek játszanak kora délutántól késő estig egészen kis alapon és eseményszámba megy, ha valamelyikük husz lejt nyer.

Három érdekes törzsasztal válik ki a többi asztalok közül. Az egyik törzsasztal az orvosasztal. Itt tárgyalják meg a napi érdekes eseteket és az „alacsony” orvosi díjszerződést Löwinger Miksa, Tisch Mór, Keppich Jakob, Stauber Andor, Polonyi Jenő, Pozsgay István, Török Dezső, Werner Sándor, Ujhelyi József orvosok. Ha valaki esetleg rosszul lesz a kávé-

Blaskovits Géza

házban, nem kell aggódnia. Másik komoly asztal a nagyiparosok asztala. Tagjai: Frick József építész, Schäffer Richárd műlakatos Pöhm János vaskereskedő, Braun Gusztáv téglagyáros. Sági Henrik biztosítási vezértitkár, Singer Jenő kereskedő, Mairovitz és Szőmörkönyi építész, Heim József kereskedő, Balla mérnök, Czeiler Ferenc göziürész. A harmadik törzsasztal a zsentrik asztala, amely mellett igen érdekes fejek ülnek. Itt látni naponta gróf Königsegg Fidelt, Gutzjahr Mihályt, Justh Jánost, Babó nyug. törvénytörő bíró, Janka Jenő gyógyszerészt, Blaskovits Gézát, Thomka Elek nyug. huszárezredest, Schenk Ferenc volt főszolgabíró, dr. Moga Lajos ügyvédet és még több érdekes fejet.

Most irányítsuk a reflektor fényét a nem messze fekvő

„Városi” kávéháza.

amelynek élete egészen más. Ez a központ, a City, ide mindenki be kell térni. Káprázatosan elegáns hely, itt is hódít az expresszionista művészet, a falfestmények hipermodernnek. Délelőtt ez a közde-kávéház, üzletek jönnek létre, üzletek esnek vízbe, egy-egy millió, vagy még ennél is kevesebb minden asztalnál van. De csak délelőtt. A délután a stábil vendége és a törzseké. Délután nincsen üzlet és nincsen futó vendég. Tizenötésztendő, multra tekinthet vissza az ügyvédasztal és itt intézik el naponta a jogot és igazságot Kelemen Gábor, Kövess László, Kele Gyula, Kele Sándor, Molnár Oszkár, Grósz Ignác, Orfi Gyula ügyvédek, Kele József CFR, főfelügyelő, Hupfert Henrik a nagy női szabó és a nagy „elvtárs”, Schauer Miksa kereskedő, Először Lajos az

emigrált és jelenleg angrosszista, azonkívül Schwartz Aladár és Eichner Ákos kereskedő. Tözsomszedságukban, ahig egy puskalövésnyire terül el a „fások asztala”. Viszont az asztal mellett terülnek el Stern Gyula, Oravetz, Czukor, Böhm, Holländer, Sugár, Boros, Ritter, Kohn és Pless ia-

Margineantiu Titus

fejedelmek, királyok, császárok, hatalmasságok és nagyok. Egy szerény boxban szerényen diskurálnak Margineantiu Titus pénzügyigazgató, dr. Stoinescu ügyvéd, Pocioanu kerületi előjáró, Popoviciu bankigazgató, Gláva adófőtanácsos és dr. Deutsch közjegyzőhelyettes. — Mellettük viszont dr. Goldzieher Albert és Sugár Jenő egy nagyobb társasággal nézik a korzó fess lábait, de csak délután hattól.

Essék még szó két híres asztalról. Mindkettő esti asztal. Az egyiknél Éles járásbíró, Szendrey Mihály, Kanton Aladár bankdirektor, Holländer bankdirektor, Stein Jóska és dr. Révész Mór üldögélnek és néha pikéznek, néha nem pikéznek. A másik asztal a „barkochba” és egyéb absztrakt tudományok asztala. A tudományok művelői: dr. Kupfer, dr. Biksz fiatal orvosok, dr. Mezey zenetanár, Beleznyai István kép-

dr. Éles Simon

zőművész és Amerikautazó, továbbá Darvas Ernő a színművész, ami kor nincsen Temesváron. Berkes Leó mérnök, Fűzfay ur, a vegyész és még többen állandók és bekukkantók. Barkochháznak, veséznak és kutatják, hogy a mikri etimologiai szempontból milyen vonatkozásban van a mili-márial.

A filatelisták, a burok és a csürdügölők.

A filatelisták kéremszépen bélyegeket gyűjtenek. Talán ez a szó gyűjtenek, nem is helyes kifejezés. Kéjelegnek, gyönyörködnek a bélyegekben, nemes szenvedéllyel üzik a vadat: a bélye-

get. A Kanya-vendéglőben szoktak összejönni szerdán este hat-tól-nyolcig és ilyenkor be kell számolni a múlt heti gyűjtésről. Egy-egy ritka bélyeg nevezetes utját megtárgyalják, historial epizódok füződnek valamelyik ötven-hatvan esztendőös színes kis papírhoz. Ez meglehetősen exkluzív társaság, amely áll dr. Lukácsy Lipót ügyvéd, dr. Lichtfuss István ügyvéd, dr. Boér Kálmán

Kabdebó János

cégjegyző, Kabdebó János bank-pénztáros, Kormos postafelügyelő, Barta mérnök, Diósszilágyi mérnök, Gásza Károly, Kohn Jakab szobafestő, Walder Artur és Fischer Károly bélyegkereskedő, Joanovits Emil postafőoszt, Hermann Ignác gyárvezető, Krája Kornél és Eftimiu Sándor urakból.

Nevezetes asztaltársaság még a Bur-asztaltársaság, amely a Werkmeister vendéglőben székel. Ez az angol-bur háború idején alakult és bár az angolok már annektálták a burok földjét és bár Krüger elnök is meghalt, de az aradi burok asztaltársasága még mindig megvan és dacol Anglia világhatalmi törekvéseivel. A dacoláshoz erőt a hegyaljai borokból merítenek. Másik nevezetesség a „Csürdingölő” asztaltár-

Barta mérnök

saság. Ez tizenkét apostolból, Tenner Alfréd diszeminából, kül- és levelező-tagokból áll. Multja, eredete, célja, jövője ismeretlen. Csak jelene van és ez a jelen diszóséges. Itt csak a kedély, a humor, az énekés és a jó torok a legjobb ajánlólevél. Ezenkívül van még egész sereg kisebb asztaltársaság homályos székelyekkel és még homályosabb céllal. Ezeket a reflektor és homályban hagyja.

A szén kiégett, a fényező fénye kialudt. Ismét sötétség van. De a fellobbanó világosság mellett mindenki megláthatta „Touf Arad”-ot. . . Vértés Imre.

Szilveszter estén legjobb a hangulat a temesvári Record Speciala sörrel.

A szerencse forgandó kerekén

Izgalmas csata, kétségbeesett hajza a Pénz után. — A „koporsó”, amely soknak örömet, vagyont jelent, sokakat a letörésbe visz. — Milyen az élet az aradi játék-klubban.

(Saját tudósítónktól.) A portás álmosan nyitja ki a kaput, majd felkalauzol pár lépcsőn, kinyit egy üvegtáblás ajtót és már benn is vagyok a klubban. Reggeli három óra, a füst vastagon terpeszkedik a levegőben, a villanyfényben az emberi arcok fehérek, a földön cigarettavégek, gyufaszálak, ideges kezek „gusztálják” a kártyát, beszéd kevés, csak néha hallatszik egy szélesre ivelt szájból a monoton mondóka: „Zsokilor domnilor!”.

A klub a Jorga-Argetoianu-párt aradi klubhelyisége. Nappal csendes, csak elvélve tér be egy-egy ismeretlen, este kilenc órakor már beszállingózik egy-két klubtag, leülnek újságot olvasnak, megtárgyalják a napi politikai eseményeket. Tíz óra felé már megtelik mind a három szoba, a pincér feketéket és spriccereket hord körül, az emberek politizálnak és füstölnek. A nagy baklasztal most még elfagyatott, zöld posztója idegenkedve türi magán az újságlapokat. Tizenkettőkor a klub-tagok nagyrésze eltávozik, a „rendes emberek” hazamennek lefeküdni. Egy órakor új arcokat vezet fel az álmos portás, egy ideig még kis csoportok képződnek, ezek közömbös dolgokról beszélnek, majd mindenki letelepszik a hosszú zöld asztal mellé és elkezdődik a jeu, a „zsó”, a játék.

„Furcsa kerék a szerencsekerek. . .”

Tizenketten ülnek a hosszú zöld posztós asztal körül. Ezek közül ketten veszik a lapot. A többiek ezeknek a lapjaira tesznek. Középen ül a bankár, ezuttal szimpatikus fiatalember, előkelő, ismert név. Szembe vele a krupié, ő kezeli a pénzt és fizeti ki vagy huzza be a téteket. Magas szőke férfi, stuccolt angol hajusz a szája fölött és unottan mondogatja: „zsokilor domnilor!”. A játékosok: egy pénzügyi főosztályos, egy orvos, aki azonban csak kibicel, egy ügyvéd, egy állami tisztviselő, pár ismeretlen ur, románok, magyarok vegyesen. Magyar és német meg román megjegyzések röpködnek a dohányfüstös levegőben. Mindenki a kártyára néz. A bankár oszt: kilenc van, a mellette ülő lapvevő ügynöknek nyolca.

— Már megint elment öt szutyás — mondja az ügynök és a krupié unottan huzza be egy lapot a hosszú lapos fával a zsetonokat. A másik lapvevő csak belepillant kártyájába és már löki is el. Baccarája volt. Először unalmasan ment a játék, hol veszít a bankár, hol nyer. A kétezer lejes bank már felszaporodik nyolcra, majd lepad hatszázra. A zsetonok röpködnek a zöld asztalon. Pénzben itt nem játszanak, csak zseton járja. A sötét hordó az ezerlejes, a fehér celluloid az ötszáz, a szász rózsaszín kemény karton. Ezeket huzza be a krupié vagy ezeket fizeti ki a

szerint, hogy milyen a lap. A zsetonokat a „domnu direktornál” lehet vásárolni.

Nyer a bank, égnak a játékosok.

A játék izgalmasabb lesz. Mind nagyobb téteket raknak. A bank szinte pillanatok alatt felszaporodik tizenhatezerre. A kedélyes tréfalkozás lassanként elmárad, most már kezd komoly jelleget ölteni a „zsó”. Az államhivatalnok panaszkodik, hogy már tíz darab ezrese elment és kéri a háta mögött álló kibicet, hogy üljön le, mert nem szereti az álló kibicet.

— Maga hozta ide a pechet, — mondja idegesen. Az álló kibic kimegy a másik szobába, ahol megiszik egy spricert és a játékos háromszor egymásután slágeret vág ki. Kétszer kilencet, egyszer nyolcat. A pechies kibic elment, visszajött a mázli. A másik oldalon is nyernek, a krupié fizet, fél kézzel löki oda gyorsan a zsetonokat, a bankban levő tizenhatezer le olvad egyszerre. Négy leosztás alatt történt az olvadás. Aztán elmege az ember is. A bankár kivesz ötezer lejt és zsetont vásárol rajta.

Most egyszerre megváltozik a szerencse. A bankár treffibe jön. Először két sláger és a bankban tizezer van, majd két leosztás, mindkét oldalon hat, a bankár hetet vesz. Ezután még egy sláger és a bankban már huszezer van. Már tornyosodnak a krupié előtt a zsetonok, a villany fehér fény visszaturkózik a fehér ötszáz celluloid zsetonon. És a bank folyton nyer. A szimpatikus fiatal bankár már nem is gusztálja a lapot, hirtelen felvágja és nyolca van háromszor egymásután. Az egyik játékos kidől, de előbb még kér valakitől ötszáz lejt kölcsön. Ezt is elveszti. Ujabb kölcsönkérési kísérlet, de csak ez a válasz:

— Ne molesztáljon kérem. Hagyjon békét.

— De kérem, tíz darab ezrest adtam le.

Vállvonogatás, a krupié türelmetlen és figyelmeztetően ismétli: „zsokilor domnilor!” huszonnégyezer hatszáz a bank!

Feláll a bankár, más kezébe kerül a „koporsó!”

„A koporsó” nem valami szomorú dolog. Ebben vannak a kártyák és innen adogatja ki a bankár a lapokat. Négyesgöletes kis fadóboz és a bakkkhumor nevezte el koporsónak. Csak annyiban szomorú alkotmány, hogy ebben vannak a jó lapok mellett a rossz lapok is. Már amilyen a szerencse. A nyerő bankár most feláll, átadja helyét a másiknak. Kimegy a másik szobába, pohár konyakot rendel és már körülötte van négy kibic:

— Adjon kölcsön kétszáz lejt! Szabadna kérem száz lejt, holnap este megadom. Váradra kell utaznom, segítsen ki háromszáz lejjel, hecsületszavamra megadom. Elvesztettem minden pénzesemet.

A nyerő bankár jovialis fia, ad mindegyiknek valamit. Van azonban sok olyan, aki megtagadja. A törzskönyv ilyenkor egymásközt megállapítják, hogy snucig. A fiatal szimpatikus megissza a konyakot és amikor egy szomszédja gratulál neki a nyereséghez, unottan csak emyit mond:

— Mi ez ahhoz képest, amit már elvesztettem...

Az új bankár, egy kövér vidéki bácsi határozottan pechies ember. Kétezerrel kezdte a bankot, pillanatok alatt elúszott. Ujabb kétezer is elment. Most kihuzza a nagy tárcáját és négyezer lejt hány be a bankba. Egyszer megduplázódik, egyszer apré, de nem akar szaporodni. Sötét leosztás után ez is elmege. Ujabb négyezer, majd megint négy, ezt is elviszi a poentörkup. A nagy pénztárca kiürül, a bankár felkel. Tizenhatezer lejt veszített alig huszperc alatt.

Az óvatos játékos, a hazárdúr, a morzsán élőködő.

A fiatal szimpatikus volt bankár ismét átveszi a bankot, a poentörök rettegnek és féltve nem alaptalanul. Megint treffiben van, megint egymásután vágja ki a slágereket. A krupié előtt megint garmadában állanak a zsetonok. Két játékos kidől, minosen helyettük másik. Egy óvatos ur mindig csak száz lejt tesz. Neki elve csak kicsiben játszani és ha eléri már az ötszáz lejt nyereséget, szó nélkül feláll. Megvan a napi kerestet. Egy reszketőkezi, sápadtarcu, vékonybajuszu játékos rendszerte lenül játszik: nagy hazárdúr. Duplázza a téteket, nem sajnál egy lapra három-négy ezer lejt sem. Egyszer nyer, egyszer veszít. De többször veszít. Az asztalok körül két-három morzsán élőködő járkal. Megállnak egy-egy játékos előtt és ha huzamosabb ideig nyer a játékos, a szerencsét a maguk ottilétének tulajdonítják és kérnek valamit a játékostól. Sokszor sikerül egy-egy százás zsetoni kapni, sokszor „fiatal” a kérés. Ha megkapja a százast, azonnal felteszi, ha elveszti, megint kezdődik az asztal körül járás, ha nyer, esetleg felvergődhet. Már volt eset, hogy egy ilyen kárhozó rált százásból valaki hatezret csinált.

Vége a játéknak, hazamennek a küzdő felek.

Már reggel fél hat van, az arcokra sápadtság és álmoság rajzolódik. A tétek gyérek, a játék unalmas, már nincsen pénz. A legnagyobb tét négyszáz lejt. A bankár felkel, ismét nyert négyezret. Beváltja a zsetont, unottan gyűri zsetonra az ezreseket és ötszázásokat. A zöld asztal ismét élnéptelededik, fizetés, borraváló és morzsasztás, a nyerők nevetgélnek, a vesztek szóttanak. Félóra múlva néptelen a klub. Sötétség borul a szobákra, zöldasztalra, zsetonra, koporsóra. Pihen a bacc-holnap estig. Az uccán feltűrt galléros siető alakok és a szürkületbe belehangzik egy rekedt hangja:

— Meg kellett volna állnia úrre, mondtam megának.

A rekedt hangra másik rekedt felek:

— A pénz nem volt az enyémm, mit csinállok most... (d'or.)

A lelkek megnyugtatósága

Írta: Kabos Armin (Temesvár.)

Az ünnepnapokat már egyesítették és szent karácsony varázsa ünnepi hangulatot kelet mindannyiunk lelkében. Eddig külön ünnepeltünk s ennek eredményeként az ünnepi hangulat melegsége beleáramlott a későbbben vagy korábban ünnepelők hétköznapi ridegsége és talán ez volt az oka annak, hogy a mi lelkeink még ünnepnapokon sem találkozhatunk. Tagadhatatlan, hogy nem ismerjük egymást s azért nem tudjuk embertársainkban megbecsülni az emberi erényeket. Nyelvi és nemzetiségi különbségek polgártársaink között mindinkább erősebb és magasabb válaszfalakat emelnek, úgy, hogy Nagyrománia érdekében való közös és ernyedetlen polgári munkáról szó sem lehet. Miért mindez? Hiszen ha volt valaha széles e nagy világ, egy ország, ahol a polgárok együttes fáradhatatlan és becsületesebb alkotó munkája a nemzet fejlődése szempontjából létszerűséget volt, úgy elmondhatjuk, hogy Nagyrománia az, mert itt az összlakosságának harmonikus, együttérző, egymást megértő szívós munkássága tudja majd megalapozni annak a fejlődési iramnak utját, amit a nyugati kultúr-államok diktálnak nekünk.

A csatolt országreszek kisebbségi polgársága az igazhivők fanatizmusával bizik abban, hogy a regát felől kell jönnie annak az apostolnak, aki megérti a mi néhez helyzetünknek, aki átérzi a mi szenvedésünket, aki meglátja, megismeri bennünk az embert és aki bünbocsánatot hirdet nekünk olyan bűnökért, amiket soha el sem követtünk, amik t. i. önhibánkon kívül tapadtak kisebbségi sorsunkhoz. Igen is, jönnie kell a regáti politikai apostolnak, aki látnoki bölcsesség és éleslátással megvilágítja majd az egész román nemzet előtt a jövő utját és kijelöli majd a nemzeti kisebbségek helyét és szerepét a nemzeti alkotó munkában. A román nemzeti kisebbségeknek ott lesz a helyük, ott lesz a szerepük, ahol tudással, ambícióval, rátermettséggel és magasba törő alkotó munkával Nagyrománia nagyságán önzetlenül munkálkodni kell. De lánglelkű apostolnak kell jönnie, aki felvilágosítsa a román ajku népet, hogy a kisebbségi romániai polgárok nem idegenek és nem ellenségek, hanem az örök természet kifürkészhetlen akaratából itt születtek s éppen olyan husból vérből formálódott és szívvel-lellekkel bíró emberek, mint azok, akik román ajku szülőknek gyermekei.

Ha az a várva-várt politikai apostol jönni fog, akkor a regát megszűnik olyan távol lenni a csatolt országreszekétől, mint amennyire eddig távol volt. És ennek a közelségnek meglesz a boldogító és nemzetszilárdító haszna. Meg fognak szünni mindazon törvényalkotások és kormányhatalmi rendelkezések, amiknek minden egyes paragrafusából kiérzik,

hogy a regát nem ismeri az itt lakó kisebbségi népek kulturáját, erkölcsét, jellemét és nem ismeri testi és lelki örömét és fájdalmát, nem ismeri múltját, jelenét és nem védi, nem értékeli jövőjét. Nincs érzelmi és nincs lelki kapcsolat a regát és a csatolt részek nemzeti kisebbségei között. Leszögezzük és bizonyítani tudjuk, hogy nem a nemzeti kisebbségek hibájából. A nemzeti kisebbségek részéről hiába való vállalkozás lenne csak megkísérelni is a re-

gáthoz való lelki közeledést. Annak a várva-várt regáti apostolnak kell jönnie, hogy ez a közeledés megtörténhessen. Annak a varázs-szavaira ki fognak nyílani a nemzeti kisebbségek előtt az eddig bezárt regáti ajtók és ablakok és ki fognak nyílani a szívek és lelkek is, hogy találkozhassanak és egy szebb jövő érdekében egybeforranak. Ez lesz aztán az igazi ünnep. Nagyrománia nemzeti kisebbségeinek is boldog karácsonya.

A kopaszok kabinetje.

Hogyan festenek Anglia új kormányfőiről. — Baldwin az öltözködés bolsevistája.

Ha Angliában uralomra jut egy kormány, akkor arról nemcsak az újságok írják bírálatot, hanem a fodrászok és borbélyok is. Ime, egy kis szemelvény egy angol fodrászati szaklapból, ebből megláthatjuk, hogy a londoni figurák miképpen vélekednek Baldwin kormányáról.

— Baldwin második miniszteriumát, — így az angol lap — nem tudni, hogyan nevezi a történelem, de ebben a pillanatban a kopaszok miniszteriumának nevezik. Ez a fegyverszíntei ün-

Johnson-Hicks, belügyminiszter.

Laming Ewane, hadügyminiszter.

nepségen derült ki, amikor a miniszterek a szobor előtt nemcsak hajdoniével álltak, hanem meztelen fővel. Eutól a pillanattól kezdve mindenki gondosan tanulmányozta a miniszterek koponyájának tenyészetét, a vizsgálódásokat elvégeztették és az eredmény arról tanuskodik, hogy lord Birkenheadon és Austen Chamberlainon kívül egyetlen miniszternek sincs annyi haja, hogy emlitést érdemelje. India minisztere és a külügyminiszter elég szép hajjal rendelkeznek, de a többiek, ha főjük nem is billárdgolyó, nem dicsekedhetnek művész-sörénnyel. Baldwin fejében van egy kis hajzat, de azt sivatárok öve-

A. Chamberlain, külügyminiszter.

Stanley Baldwin, miniszterelnök.

zik, az oázis rajta vajmi kevés. A többiek is eredménytelenül használhatják a különböző petroleumos vizeket és körisbogar-kenőcsöket. Egy kaján újságíró véleménye szerint a legjobb kocsolyapálya a mostani miniszterek feje.

A kopaszságok mindenféle fajtájával találkozunk itten: teljesen tar fejekkel, meglepő csupaszszággal, ünnepélyes kopaszszággal, melyet a hadügyminiszternek, Laming Worthingon, Evansnak fején bámulhatunk, vagy közönséges hajtalansággal, mellyel szegény lord Curzon rendelkezik. Winston Churchill, ki mindenben szerencsés, a társaságával sem vall szégyent. Kopaszága eredeti. Bizonyos az, hogy a hadügyminiszter koponyája fényesebb és csupaszabb,

de Churchillnak az a szerencséje, hogy neki kitünően áll. Azonkívül ő hordja egész Angliában a legváltozatosabb

Lord Curzon, lordelnök.

M. Chamberlain, egészségügyi min.

kalapokat. A torzképrajzolók folyton kalapokkal ábrázolják őt, vagy afrikai rohamsisakban, vagy ellentengernagy sapkában, vagy tölgylevéllel ékes tábornoki fővegben, vagy bohóc-süveggel. Churchill, amint Julius Cezár babér koszorúval takarta el kopaszágát, kalapokkal igyekeznek védekezni és változtatva hordó kemény-kalapot, nemez-kalapot, türol-kalapot, kúrtó-kalapot. Egész kalapgyűjteménye van.

A szabók és szabászok laaja sem kíméli a kormányt.

— A kancellár — írja egyik szabó vagy szabász — hajlanos a különködésre. Ezt helytelenítjük. Asztrakánprémes télikabátjában inkább egy színházigazgatóhoz, mint egy államférfihez hasonlít.

Ez a lap sorra veszi az új miniszter-

Winston Churchill, főpesezőtör.

Lord Birkenhead, inéiai miniszter.

rium tagjait. Baldwin megdicséri, hogy utóbbi időben valamit javult az öltözködése. Mult évben azonban kíméletlenül elverték rajta a port, mert ruháinak szabásával nem voltak megelégedve. Az még ma is sok kívánni valót hagy hátra.

— Baldwin — olvassuk — sohasem gombolkozik be: sem a télikabátját nem gombolja be, sem a szalon-kabátját, sem a sacco-ját. Amint így begombolatlanul jár az utcán, az egyensúlyművészhez hasonlít, aki attól fél, hogy lepotyog. Ezt ti tréfának vélték? Ha az új miniszterium valóban imponálni akar, akkor le kell tennie az ilyen szokásokról. A Westminsterben csak az maradhat sokáig, aki kifogástalanul öltözködik. Szakítsunk az öltözködés bolsevizmusával.

Szilveszter estén legjobb a hangulat a temesvári Record Speciale sörtől.

A mi karácsonyunk.

Hetek farsztó, idegőző munkája ma befejeződött. Elkészült a Közlöny karácsonyi száma. Előfizetőinknek, olvasóinknak bátran nyújtjuk oda lapunkat, mert hosszú inséges esztendő után ismét a békeidőkre emlékeztető vasos, nívós újsággal kedveskedhetünk. Szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközött egy negyvennyolcadalas tartalmas lapot máról-holnapra elkészíteni, gondosan ügyelni a nívóra, az érdekességre, aktualitásra, megválogatni minden cikket, amit az évtizedes és ragaszkodó olvasótábornak adunk. És mi leküzdöttük az akadályokat: gyönyörű ünnepi számot varázsoltunk elő, munka, költség, fáradság minden háttérbe szorult: a közönség, a mi közönségünk volt csak az első. — Hogy csak a főbb írásokat említsük: A Közlöny első oldalát Barabás Béla „Magyarok új karácsonya” című kikristályosodott stílusú vezércikke tölti ki. Gabos Jenő dr., a finomtollu aradi esztéta-ügyvéd, „Adjatok, adjatok, amit Isten adott...” címen a női szívek könyörületességéről írt. Gróf Üchtritz Amadé Emilné, báró Bánhidly Stefánia írta ünnepi számunk tárcáját. Az örök szerelemről ír, a reneszansz elmúlt nagy és tiszta szerelméről. Rengeteg riport teszi változatosabbá és élénkébbé a lapot. Eredetiek, ötletesek, mélyenjárók, szenzációsak. Különösen érdekes riport az aradi kártyaklubról írt naturalista írás, egy másik hosszú cikk élénk, kedves finom színekben az aradi társaséletet: kávéházakat, vendéglőket, törzsasztalokat, bemutatja a társadalmi élet számottevő alakjait délutáni és esti kedélyes kártyázás és szórakozás közben. „Vár-börtönök szomorú lakói” című cikkünk is méltán fog feltűnést kelteni, mert az ódon vár érdekes volt lakóiról közöl új és eddig ismeretlen részleteket. Külön szenzációs számba mennek a dolgozó, jöte kony és mulató Temesvárt markáns vonásokkal megörökítő riportok, ezenkívül az „Aranyvaluta” című érdekes pénzügyi cikk, Lakatos Aladár aradi bankigazgató értékes írása. Egyik cikkünk visszaviszi a múltba az olvasót és rámutat a híresebb arad megyei fogadalmi emlékek múltjára és eredetére. A „Fehérlábu asszonyok és lányok” egy klasszikus tánckurzus bájos életébe világít be, egy öreg vadász visszaemlékezései is érdekességre tarthatnak számot, Tarján kedves humor megnevezteti az olvasót. Kabos Armin a temesvári pénzkapacitás nívós karácsonyi cikkei írt, a közgazdasági rovatba pedig Lukács Emil bankfőtisztviselő „A valutafront hadvezére” címen írt érdekes közgazdasági cikket. De ezeken kívül még rengeteg riport, cikk, gazdag hiranyag, szerkesztői üzenetek és tömördek klisé, neves művészek — Balla Frigyes, Kóra Nándor és Loránt-Lassner Sándor — rajzai díszítik a Közlöny karácsonyi számát.

Hisszük, hogy karácsonyi számmal becseset, értékeset, szép és élvezeteset adunk és ezért büszkén és bátran nyújtjuk oda az ünnep reggelén a Közlönyt minden olvasójának.

Hajdan büszke vár, ma békés kaszárnya.

Történetek az aradi várról, történelem az aradi várbán. — A hatágu csillag sötét kazamatái között. — A tizenhárom, az 1849. s egyéb históriák.

(Saját tudóstónktól.) A Maros nyugtalan, szürkés, zavaros vizében furcsa neszeléssel kocannak össze az uszó jégtáblák. Mintha ócska, szurágtá butorok vége-hosszatlan pattogásúkkal figyelmeztetnék a büszke, diadal-maskodó, a szomorú, örömtelen életű élet az örök elmúlásra, az örök megújulásra. A nap sápadtan néz le a narancssárgára festett vízre, a parton sorakozó dermedt fák élettelen vázára. És látja azt, amit évszázadokkal ezelőtt látott. Apró, fontoskodó arcu emberkék futkároznak, küzdenek nagyotakaróan céljaikért, amelyeket sohasem érhetnek el, mert mindig keresztiezni fogja utjukat a lekiüzdhetetlen örök akadály: az ember. Az aradi várhid végén, mint száz évvel ezelőtt, katonák állanak őrt a szinesre mázolt bódéjuk előtt és nyitott szemmel, ösztönösen fordulnak a járó-kelők felé, miközben gondolataik talán, családjuk körében, kicsi falujokban kalandoznak. A baloldali térségen harsány vezény szó hangzik. Katonák gyakorlatoznak. A várat körülfiggő, hatalmas védősánc apró lövőrései mereven bámulnak előre, mintha láthatatlan ellenség után kémlelnének. Bent pedig, a hármaskapu boltozatos folyosóján, fegyverrel a vállán sorakozik a várta. . . éppen úgy, mint régen száz évvel ezelőtt.

Aki igazán ismeri az aradi várat.

A várba megyünk, hogy felkussuk minden zugát, hogy kiassuk az emeteket emlékeket. Kicsőrök Gróf Sándor szolgálaton kívüli műszaki százados, jelenleg városi építész, aki talán a legtöbbször ismertje az aradi várnak és aki éveken keresztül tanulmányozta a történetét. A kazamatákat látogatjuk meg. Hatalmas, harminc méter hosszú termek, amelyekbe ablakokká átalakított keskeny lövőréseken szűrődik a világosság. A fehérre meszelt falakon jeiket keressük. Hisz a bűnös és büntetlen emberek ezrei sirnylódtek, pusztultak el ezekben a nyirkos helyiségekben. Hagytak-e valami jelet maguk után? Az ablakok homályos fénye a csupasz fehér falakra esik. A falak tiszták, csak itt-ott tarkállanak nedves foltok. Nem találunk semmit. Nincsenek a falakra rajzolva a háláraitélték utolsó üzenetei, mert azokat eltüntették az utámnak jövők. Csak a lépteink kongását dobálja fülnkbe kísértetiesen a vízhang. A sötét zugokban, mintha visszatérő lelkek rajzanának. Egy pillanatra megrettenünk, mert a suttogó hangunkra a homályból suttogó felelet érkezik. De semmi, csak mi és a vízhang. Rövid csönd után kísértő beszédni kezd, hangja furcsán zeng az üres tereben.

— Kevesen tudják, hogy

ez már a harmadik várépítmeny Aradon. Az első várat a jelenlegi Csáktal-erdő helyén építették a 16-ik század-

ban, a török hódoltság idején. A vár ugynevezett török sánc alakú volt és a későbbiek úgy látták, hogy ez nem felel meg a célnak. Akkor lebontották és a második aradi várat az Óvár-téren építették fel.

Még 1848-ban is megvoltak a második várnak a maradványai, amelyeket a magyar hadsereg fegyverraktárnak használt. A Maros félsziget-alaku kanyarulatában

Mária Terézia kormánya kezdte meg a mai vár építését, körülbelül ezelőtt 170 esztendővel. Az építkezés 29 évig tartott.

A sáncok alatt 310 kazamatán kívül rengeteg mellék helyiség épült, amelyeket részben élelmiszer-raktáraknak, részben pedig börtönöknek használtak.

Bucsujárás a vártemplomhoz.

Feljövünk a kazamatákból. Szinte elvakít a téli világosság és sietős léptekkel igyekszünk a templom felé.

A vár temploma sokkal régebb, mint maga a vár. Tiszta olasz reneszansz-stílusban épült

és valamikor a Ferenc-rendiek tulajdona volt. Körülötte állottak a kolostor és a rend egyéb épületei. E templom előtt, két oldalt, két öreg hársfa nyújtja szerteszét száraz ágait. Legenda szerint

a két fát akkor ültették, amikor megkezdették a templom építését.

Az egyik fa már nem bírta tartani hatalmas koronáját és a hűvek vasabronccsal erősítették meg az összeropadozott törzsét. Az volt a hit, hogyha a hársfák elpusztulnak, a templomot szerencsétlenség éri. A templom valamikor híres bucsujáró helye volt a környéknek. Amikor a vár építéséhez hozzáfogtak, a Ferenc-rendi barátok átköltöztek Rad-

nára. A templom belseje szintén olasz reneszansz stílusú. A főoltár fölött van egy Szent Józsefet, a vár védőszentjét ábrázoló olajfestmény. A négy mellékoltár fölött négy értékes festmény látható.

A főoltártól jobbra lévő kis kápolna falában három halott van eltemetve.

Három elmosódott betűjű tábla őrzi a halottak emlékét, azonban a főírásokat nem lehet elolvasni. Azt mondják, hogy három váraparancsnok van itt eltemetve.

Az aradi tizenhárom.

Ahol jelenleg a hadkiegészítő parancsnokság működik, ott élte utolsó napjait a tizenhárom aradi vértanu.

Felmegyünk. Szeretnénk valamit felfedezni; egy táblát, vagy egy sor írást, egy jelt, ami a sokat szenvedett magyarság szabadságáért küzdő, vértanu-halált halt tábornokai után maradt meg. Az íróasztalok mellett szorgalmasan dolgoznak az írodatisztek, akik csodálkozva néznek fel, amikor szettekinünk a szobájukban. Zörög a papír, serceg a toll és kattog az írógép.

Nincs semmi, csak az emlékezetben élnek az emlékek.

Hagyományok szerint a vértanúk közül hatot a várat átszelő sövény mellett akasztottak fel. A többiek a hatos kapu mögött lótték föbe. Többször végeztek átadásokat a vértanúk csontvázaik felkutatására. A hatos kapu mellett 1913-ban három csontvázat találtak, de semmi sem bizonyította, hogy azok a tragikus sorsú hősök földi maradványai voltak.

A várcsillag kiszögellése fölött látható a tiszti sir. Állítólag

az 1848-ban történt vár ostrom alkalmával elesett tiszteket temették

ide. A hősök emlékét kopott, töredezett kőlapok jelzik, amelyeken írás nem található. A vár területén van a szerb temető, amelyben a világháború kétezer áldozatát temették el közös sirba. A külső sáncok kazamatáiban pusztultak el fertőző betegségekben a szeren-

csétlen foglyok. Annak idején székérszámra hordták a halottakat a temetőbe és a nagy igácsszeker naponta négyszer is megfordult.

Az aradi vár állandó összeköttetésben volt a glogováci citadellával és a solymosi várral.

Ez a három erődíjmeny védelmi szempontból kiegészítette egymást. A solymosi vár nevezetessége az, hogy a törökök ide hurcolták az elfogott magyar nőket és gyermekeket. Innen indították őket Törökország felé és a nőkből török asszonyokat, a gyermekekből janicsárokat neveittek. Az aradi vár alagutjairól az a legenda forgott közszájon, hogy az egyik alagut Aradtól Temesvárig vezet. Tény az, hogy a vár alatt tizenkét alagutat építettek, amelyek a fő- és melléksáncokat kötik össze egymással. Ma már ezeknek semmi praktikus hasznuk nincs. A külső sánc kazamatái üresen állanak és a belsőket raktáraknak használják. Az aradi vár

1895-ben vesztette el vár jellegét és kaszárnya lett

a híres, nagyméretű erődíjmenyből.

A multakból a jelenbe . . .

Hessegessük el a multak árnyait és térjünk vissza a jelenbe. A lakásokat teljesen rendbehozták a várban szolgáló iparoskatonák. Hogy a várat lakhatóvá tették, nagy előnyt jelentett Arad lakosságának, mert

hátvan tisztii család kapott kényelmes lakást a szépen berendezett helyiségekben.

A vár lakásainak rendbehozását Laugier Henrik ezredes és Serb Tivadar alezredes szorgalmazták és a két magasrangú tiszt felügyelete alatt fejezték is be. A várban ma már villany és vízvezeték van. A katonák lakására szánt termek ragyognak a tisztaságtól és az öt évvel ezelőtt történt rombolásoknak nyoma sincs.

Mielőtt elhagyjuk a vár területét, meglátogatjuk a katonák szórakozó helyét, a kantint. A polcokon izlésesen kirakott élelmi szerek királgatják magukat az éhes embereknek. A helyiség végén

katonák szorgoskodnak egy kurácsonya felállításán. A legénység szobájában fogják a szent-estén felállítani.

A zöld ágakon setyempapírba csomagolt ócska cukrok csilingenek és a fa tetején fényes papírra festve a Názáreti tövissel koszorúzott szenvedő feje látszik. Felhangzik a trombitaszó. Az apró, töredezett hangokat többszörösen verik vissza a vastagfalú erődíjmenyek. Alkonyodik. Elgondolkozva hagyjuk el a vár területét, ahol sokféle igazságért lelkesedő emberek éltek és haltak vértanu halált, mert nem adták meg nekik, hogy az általuk hirdetett igazságokat győzelemre vigyék.

Pülsz Géza.

A FARSANGI BALAK ITALIA:
TEMESVARI RECORD SPECIALIA SÖR.

JÉZUS.

— St. O. Josif szonettje. —

Órsi sarokban a mécs-halvány fénye,
Sápadt sugárral övesvé a képet:

A Gyermekek-Jésus dől ott anyja keblére, —
Térden körötte bölcsék s pásstor-népek.

Ajka szélén ártatlan mosoly réved,
S lappangó bú keserősége; —
Eljövendő kinok sejtelmessége
Árnyalja be az égi jelenséget. —

...Tudtad-e már ó Jézus! anya kebelén,
Hogy az embert te szerfelett szeretvén,
Gúny s vessző lesz majd a jutalmi béred?

Hogy majd gúnnykoszorú fakasztja véred,
S keresztfád hurcolod tövis-övesten,
S eget kiáltva meghalsz a keresztben?

Fordította: Dr. Sziklay György.

A dolgozó és jótékony Temesvár.

Mintapolgárok — mintaemberek. — Legjobbaink írásban és képen.

(Saját tud.) Illatos karácsonyfák misztikus fényénél felcsendül a krisztusi szeretet magasztos dallama. Milliók szívét láthatatlan rózsaláncok fűzik egymáshoz, távol vidékek csöndes estjébe beragyog a színes gyertyák remegő lángja és néhány pillanatra lehullanak a magunk emelte korlátok, melyek elválasztják az embert az embertől. Néhány pillanatra elcsendesül a mindennap harci lármája, toleranciává áll a fanatikusok türelmetlensége és ott tűnődöl előtünk a meleg, piros szív, mely egyformán dobog délen és északon, keleten és nyugaton, felcsillog a szem, mely éppen úgy mosolyog vagy könnyezik Albion ködös lankásain, mint Afrika lázzal itatott mocsarai, vagy a Kárpátok bércei között.

Boldog gyermekkacagás ezüstcsengése csilingel a karácsonyfa mellett és mi nagyok is, akiket a zajló élet küzdelmei oly sokszor állítanak egymással szembe — egymásra találunk.

Lehullanak a válaszfalak, melyeket az élet emel s felismerjük az egymás értékeit, meglátjuk a jót, mely mindannyiunk lelkében ott vibrál.

A városok életében is ilyenkor, a karácsonyfa fényénél látjuk azokat az értékeket, melyek politikai ellentétek és óriási üzleti érdekek elhomályosítanak. Ezt a pillanatot akarjuk megrögzíteni, amikor olvasóink elé vetítjük Timisoara társadalmának kimagasló egyéniségeinek híj portréját, azt, amelyet nem az ellentétek torz tükré mutat, hanem a megismerés, a szeretet, amelyet munkásságukkal méltán kiérdemeltek.

A Bánát fővárosa mindenkor nemcsak lakosainak polgári erőnyeiről, azok lankadatlan szorgalmáról, munkabírájáról és igaz lojalitására volt híres. Ismerték arról a toleranciáról, arról az igaz, őszinte egyetértésről, mely polgárai között felekezetre és nemzetiségre való tekintet nélkül otthonos volt. S mint a múltban, az új viszonyok, az új határok között is hi maradt ez a polgárság önmagához. Románok, németek, magyarok, szerbek a legjobb egyetértésben élnek az ősi falak között munkában, örömben, fájdalomban, együtt éreznek, együtt áldoznak a jótékony oltárán s együtt sírnak, együtt mulatnak.

S hogy ez így van, ez nagyban azok érdeme, akik a hivatalos hatalmat gyakorolják: Coste Gynla dr., Timisoara városának és Temes-Torontál megyének prefektusát illeti első sorban az elismerés babérága. Rendkívül munkabírása, széles látóköre, meleg szíve egyformán predesztinálják arra a magas polcra, melyet betölt. Ő a vármegye legpontosabb, legszorgalmasabb tisztviselője. Új iskolák, új utak, új tanítói lakások, új nemzeti kulturaházak létesítése fűződik az ő

névéhez. Az állattenyésztés fejlesztése, a paraszt istápolása programjának egyik sarkalatos pontját képezik. Nem ismer különbséget román-magyar-német között, ha igazságos ügyről van szó. Ott van mindenütt, ahol segítséget várnak tőle. Szeretik és joggal szeretik.

Georgevici Lucian dr., Timisoara főpolgármestere ugyancsak meg-

szerettette magát a timisoaraiakkal. Ami Coste a megyének, az ő a városnak. Az új színház, az új műgyémánt, az új kereskedelmi iskola, új utak, parkok, a városi ipartelepek fejlesztése az ő érdeme. Roppanó agilitása csodálatraméltó. Nevét aranybetűkkel írta bele Timisoara történetébe.

A közigazgatás eme kiváló reprezentánsja mellett méltán szerepel. Bunghețianu Stefan szigorú vezérfelügyelő, Csak kötelességet ismer, de sok-

szor felfigyel szíve szavára, mely enyhítést nyújt ott, ahol a rideg paragrafus íráj sebeket üt. Hogy a könnyen hevülő, néha hamis ideálokért is lelkesülő ifjúság kilengései nem csaptak nagyobb hullámokat, nagyrészt az ő érdeme.

De méltó segítő társat talált dr. Liuba Valer rendőrprefektus személyében, aki ép oly erélyel, mint tapinta-

tósan vezetői nehéz, felelősségteljes állását. Könyörtelenül üldözi a korrupciót. Tisztviselőinek ragyogó mintaképe.

A civiltársadalmak munkáját nagyban támogatja az a szívélyes, jó viszony, mely a hadsereg és a polgárság között évek óta fennáll.

Gavanescu Constantin tábornok, hadosztályparancsnok kimagasló egyéni-

sége szoros kapcsolatát teremtett a lakosság és a katonaság között s nincs az a kulturális és jótékony mozgalom, melyben tevékeny részt nem venne ez a kitűnő katona, a nagyszerű ember.

De hiába lenne a hatóságok minden igyekezete, ha a polgárság sorában nem találják azokat a kivételes tehetségeket, akik megalapozták Timisoara jó hírét, akik rendkívül szorgalmukkal, rátermettségükkel megteremtették a mai Timisoarát, mely Románia legelőkelőbb ipari és kereskedelmi gócpontja.

Németország Stinnes-e örökölt vagyonnal teremtett csodálatraméltót. A Bánát Stinnes, Szana Zsigmond, ugyszólván a semmiből varázsolta elő hatalmas alkotásait. A Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. husz év alatt az ország egyik legszámottevő intézetévé erősödött. 48 hatalmas ipari vállalat dicséri nagy, csodálatra méltó koncepcióját. A tisztviselők és munkások ezrei jutottak általa megélhetéshez. A Bánáti

Ház, mely egymaga 36 millióba került, dísz a vezérnek.

Közgazdasági tevékenysége és sikerrel páriát ritkítják. Méltó emberre nem bízható, volna a hatalmas Britt nemzet temesvári konzulátusának vezetését.

És ez a kivételes kaliberű ember óriási eloglaltsága mellett szakít időt arra is, hogy a zenének s a művészet más ágának is áldozzon.

A nagykonceptiójú agy mellett azonban megszólal a szív is és nincs az a jótékony mozgalom, mely benne lelkes támogatóra nem találja. Százazreket áldoz évente jótékony célokra s nincs az a könny, melyet nem segítene felszárítani.

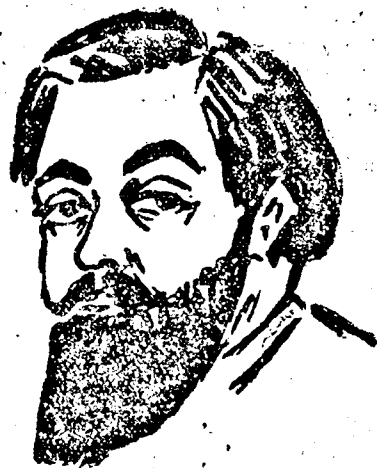
Totis Rezső, a Gyapjúipar Rt. vezérigazgatója mint a Gyulai Kötszövőgyár temesvári fiókjának cégvezetője került Temesvárra. Nagykonceptiójú, kiváló egyéniség, aki Hatvány-ék támogatásával megteremtette a Gyapjúipar Rt. társaságot. A forradalom utánj dökben, az impérium átvételekor azonnal megértette az új helyzet követelményeit s még az erre célzó nacionalizálást törvény előtt tisztán román tőkével megalakította hatalmas vállalatát, mely ma az első az országban. Állandóan 3-4 ezer ember dolgozik hatalmas gyártelepein. Tisztviselőinek munkásainak pon-

tás lakásokat épített. Arányos szívű neje kezdeményezésére életre hívta a

gyermek-dispensárt. Fostók, frók lelkes mecenást találnak benne. A múlt évben több mint egy milliót áldozott.

Óprea János, a Timisoara Takarékos és Hitelintézet vezérigazgatója a ma rosvásárhelyi ref. kollégium elvégzése után a papi pályán működött. Kiváló képességé miatt már fiatalon Temesvárgör. kel. főesperese lett, majd — felismerve nagyszerű közgazdasági értékét — meghívták a Timisana igazgatói székébe, mely ma egyik legszámottevőbb pénzintézete az országnak.

Baader Henrik lemondása után egyhangúlag választották meg a Kereskedelmi és Iparkamara elnökévé. Egész ember. Hívei rajongának érte. De Óprea nemcsak rideg számember. A volt pap jóságos szíve átérzte a mai kor legsebecsétlenebbjeit, a hadiözvegyek és hadiárnyak szomorú sorsát s úgy ő, mint bájos neje önfeláldozóan működnek ezek érdekében. Több otthon felépítése az ő nevükhöz fűződik.

Ahol a munkának és jótékonyának emelnek emlékszobrot, ott Prohászka Ede neve nem hiányozhat. A Muma-

lom Rt. a Bánát iparjának fejlődésében külön fejezetet érdemel. — Békeidőben Prohászka Ede a malom őrléményeit Párisig exportálta, most pedig, hogy a

kiszállítási lehetőségek megszűntek, új iparágak megteremtésével fejlesztette nagystílusú üzemét. Téglaágyára, vagongyára, üvegyára és kenyérgyára a tisztviselők és munkások ezreit foglalkoztatja. Nagyszerű jöléti intézmények dicsérik melegen érző szívét, melyről legendákat beszélnek Temesvárott. Hatalmas trezorjai könnyen nyílnak a megszorult emberek előtt s számtalan család Prohászka Ede nagylelkűségének köszönheti existenciáját. Különbben már évek óta diszelnöke a Menő társulatnak, melyekre százazreket áldozott. Méltó segítő társai két testvére: Victor és Oszkár.

A munka nagykonceptiójú, nagystílusú embereinek díszes galériájából nem hiányozhat Balla Hugó portréja sem: Az Agrártakarékpenztár Rt. vezérigazgató-

ja ma nemzetközi viszonylatban is rendkívül előkelő pozíciót tölt be. Az ő

deme, hogy a hatalmas intézet, melynek aktívái 250 milliót tesznek, az elmúlt évben 13 milliárd lej összértékműt produkált a az 6 nevéhez fűződik az a szoros kapcsolat, melyet a temesvári intézet az olasz tőke között teremtetett. Balta Hugó kezdeményezésének köszönheti Temesvár, hogy ma már számtalan olasz iparvállalat működik Temesvárott, melyek az Agrártakarék hatáskörébe tartoznak.

Az intézet régi tradícióihoz méltóan Balta Hugó is bőven áldoz a jótékonykodásra. Százeczeket fizetnek ki évente a városnak a szép és nemes cél, melynek érdekében hibába fordulniak támogatásért a joggal közkezdelt vezérigazgatóhoz.

Rudolf Rezső, az Agrártakarék igazgatójának neve is elválaszthatatlanul összeforrt az intézettel. Kijűnő szakkép-

veltségére, őriási munkabírása, ráteremtése, mind oly tulajdonságok, melyek méltán kiérdemelték vele jelenlegi pozícióját.

Sokszor halljuk, hogy a háborús évek mentalitása átította a fiatalságot s kibővíte belőle a tehetséget, a szorgalmat, felületessé, lehávé tette őket. Fényesen rácsójt erre az elterjedt tévhítra Löwinger Dezső, a Kandia csokoládé- és cukorkagyár r. t. agilis igazgatója. Kiváló szakember. Szorgalma, munkabírása kivételes. Évente hosszabb tanulmányutakat tesz. Most is kintjárt Pá-

risban, Londonban s tudását, tapasztalatait példátlanul álló eredménnyel alkalmazza vállalatánál, mely ma az első között is az első helyen vezet. A nagy siker, melyet a gyár elért: Löwinger érdeme. Löwinger igazgatósága idejében, rövid néhány év alatt fejlődött a gyár a fejlődés legmagasabb fokára. Löwinger minden munkája mellett mindig előzékeny, mindig jókedvű. S ha arról van szó, hogy áldozni kell jótékony célra: ott is az első között találjuk. Pompás ember, akit joggal szeretnek a munkásai is. Az ő kezdeményezésére hetenként ingyen orvosi vizsgálat alá kerül, betegség esetében ingyen orvosi kezelésben részesülnek s ingyen gyógyszert kapnak. A fiatal Löwinger Dezső gyönyörű karrier előtt áll.

Csak nemrégén írtunk a timisoarai

állami dohánygyárról. Kiemeltük az állam szűkebbi szükségét, mely megakadályozza, hogy még nagyobb haszonnal dolgozzon a gyár, mint eddig. Folyton halljuk, hogy az állami vállalatokat commercializálni kell, mert minos belőlük haszon: nos, a timisoarai dohánygyár 300 milliót hozott: 300 százalék hasznot!

ez a képrázatos eredmény a gyár igazgatójának, Marcella Dienesnek érdeme. A szerbek kivonulása után csak az áres falak maradtak meg. A semmiből teremtetten elő a mai hatalmas ipartelepet, a melynek munkásjóléti intézményei mintaszerűek. Gyermedisznasair, Consum. kultur- és mozdulatok úgy az igazgató, mint feleségének nemes szívére valának. Marcella Clujon született, Pompásan beszél magyarul. Ő és ura különben elnökei a Mircea herceg csecesemővédő egyesületnek. Aranyos szívűk, mely minden alkalommal megszólal, ha arról van szó, hogy könyveket kell szarítani, közismert.

A bánati malomiparnak egy másik emögasló alakja, Körper Jakob, a Temesvári Bogamalom igazgatója. A „Bogamalom” egyike a Bánát legrégebbi malmainak, amelyet Körper igazgató bölcs előrelátással az újok folyamán egészít ki, modern gépekkel szerelt fel, úgy hogy az ma minden igényt kielégít. — A malom néhány évvel ezelőtt egy egészen új, modern tésztagyárat létesített, amely ma már üzemben lévő, minden támasztott igénynek megfelelni képes. Méltó segítőtársa Körper igazgatónak Basch Ousztáv aligazgató, aki ambiciózus fiatalember és kiváló szakember a malomszakmában.

Timisoara és Bánát közgazdasági életének egyik kimagasló egyénisége Klotz Adám, a Sváb Központi Bank vezérigazgatója. Hidegkuti sváb fiú. Még fiatalon a Pestj Hazai-tól elkerült Szófiába, a Banca Generala de Bulgariához, melynek rövidesen aligazgatója lett. Kiváló bankember. A Délmagyarországi Mezőgazdasági Bankból Sváb Nemzeti, majd Sváb Központi Bankká lett hatalmas pénzügyintézet élén, melynek elnöke Blaskovits Ferenc prelátnak, igazgatója pedig Novotny Károly, rövid két év alatt nagyszerű munkát produkált. Az intézet rohamos fejlődése az ő érdeme.

Probst János a birói székéből került a bankvezéri pozícióba. A kiváló közgazdász az imperium átvételekor az újonnan alapított Sváb Keresk. és Iparbank igazgatója lett. Nagy kvalitásai révén Timisoara egyik legtekintélyesebb pénzügyintézete, az I. Temesvári Tak. pénztár hívta vezérigazgatónak, amikor Sztamorai János Budapestre távozott. Probst érdeme, hogy az intézet az új viszonyokhoz alkalmazkodott s új nagy tőkeérdekeltségeket tudott bevonni az intézet érékkörébe.

Timisoara egyik legifjabb bankigazgatója Reisser János, a Sváb Keresk. és Iparbank vezérigazgatója. Az intézet maga is alig néhány éve áll fenn.

Alapítását a sváb nemzeti önérték ébredésének köszönheti. — Reisser vezérigazgató már ma az intézet cégvezetője szerzett nagy érdemeket s ezeket hangoztatta a bank, amikor Probst János távozásával őt ültette a vezérigazgatói székbe. Az ő nevéhez fűződik a bank kiterjedése a vidéken, ahol már számos fiókot létesített Reisser igazgató. Az intézet érékkörébe tartozik a „Svabia” Kereskedelmi R. T. is, amely szép eredménnyel működik.

A bankok és gyárak nagykonceptiójú vezérei mellett azonban ott találjuk a kereskedelem koronázatlan fejedelmét is. Az igazi nagyszülő, nyugati méreteivel mérten is helytálló „nagykereskedő”, csak néhány éve foglalta el azt a pozíciót, amelyet kiérdemelt. Az import és export csak a szerb megszállás után indult virágzásnak.

Uttörője Emanuel Emil, ez a fiatal, nagykonceptiójú, ritka üzleti érzékekkel megáldott kereskedő. — Ő volt az első, aki megindította Olaszországból a déligyümölcs-exportot.

Hatalmas összeköttetéseket teremtett Csehszlovákiával, Magyarországgal s ma az ország legtekintélyesebb nagykereskedői között az első helyen áll. A cég nagyságát Emanuel tiszta, becsületos üzleti szelleme alapozta meg.

Portréink maj sorozatát méltóan zárja le Fränk Jenő aróképe. Alig néhány éve jött Timisoara Nagybecskerekéről. Rövid idő alatt annyira megbecsülték üzleti tevékenységét és személyét, hogy Timisoara előkelőségeinek bevonásával megalapították Bőrbéhozatali Részvénytársaságát. Őriási tőkékkel, messzeágazó összeköttetésekkel dolgozik. Pompás üzletember, akinek tevékenysége messze vidékekre kiterjed.

A nagyipar prominensei sorában előkelő hely illeti Benedict Norbert vezérigazgatót. Valamikor a módliung Fränk Alfréd féle cipőgyárnak volt az igazgatója. 1901-ben Fränkllel lejött Temesvárra és megszerezte a „Turul” cipőgyárat, amelynek világhíre van. A háború kitörésekor 300 fiókja és lerakata volt a gyárnak a külföldön és a belföldön. Most Romániában 52 fiók működik.

1903-ban dr. Aczél Raul igazgató került a gyárhoz. Kiváló segítőtársa Benedict vezérigazgatónak, aki a létező intézmények megermentésében a gyár- iparosok között uttörő munkát végzett. A gyár gyermekotthonában állandóan 30-40 munkásgyermekek nevelnek. A 2-6 éves gyermekek teljes ellátást, ruhát és fehérneműt és orvosi ingyenes kezelést kapnak. A tisztviselők nyugdíjalapja javára az igazgatóság minden tisztviselő után évi 1200 lej illetéket fizet s azonfelül 100-150.000 lejtel dotálja a nyugdíjalapot. A munkás-segélyalap évente 100000 lej kap s a betegség miatt munkaképtelen munkások a gyártól a betegpénztári táppénzen kívül, segélyben is részesülnek.

Benedict vezérigazgató példáját mutatja annak, hogy a nagytőke nem feltétlenül ellensége a munkásnak.

Timisoara hatalmas gyárai és bankjai mellett ott büszkélkedik a nagyszerű iparos és a kisipari üzemből, a szorgalmas munkából lett gyár — a szerény anyagi viszonyok közül szánottérvő faktorrá nőtt gyáros.

Siebold Fulöp egyik legméltóbb képviselője ennek a típusnak. Munkából küzdöttte fel magát mesterré. Szerény asztalosműhelyből azonban pompás butikok kerültek ki a piacra, a műhely fejlődött, izmosodott, úgy hogy Siebold Fulöp műbutikójára ma ugyszólván az egész Regátot látja el butorral s hogy Timisoara fejlett butoriparának oly kitűnő híre van, ez Siebold Fulöpnek is örök érdeme, kinek jótékonyasága is közismert.

Jótékonyaság. A munka nagyjainál — amint azt a fentiekben megírtuk — ott találjuk a jótékony szellemet is. Az ő egyéni áldozatkészségük hathatós támogatást nyert a társadalom különböző rétegei által alapított jótékony egyesületekben, melyeknek működése nagyban hozzájárul ahhoz, hogy Timisoarán jóformán ismeretlen az a nagy nyomor, mely másutt vellejárója a nagyvárosi életnek.

A Mária Kongregációk, melyekben apácák, zárda növendékek és uriaszszonyok szorgoskodnak, rengeteg jót tesznek. Működvelő előadások tisztá jóvedelmét fordítják a nyomor enyhítésére, akárcsak a Szociális Missió társulat, melynek igazgatója dr. Réthy Imre theol. tanár, elnöknője pedig Novotny Károlyné, a Sváb Központi Bank igazgatójának nemes szívé neje.

Münnich Miklósné elnöksége alatt a Szociális női szövetség fejt ki áldásos munkásságot különösen a városi szegények és egyéb elaggottak felsegélyezésére.

A Román Nőgyelet Vidrigliu Stánné, a Szerb Nőgyet Mucsalov Ivánné lelkes vezetése mellett végzi áldásos tevékenységét, míg az ev. nőgyelet dr. Márk Jakabné, a belvárosi izr. nőgyelet Klein Dienesné s a gyár városi Hübsch Dávidnével az élen törekszik szép sikerrel a nyomor enyhítésére.

Nagy tevékenységet fejt ki a Viribus unitis, egyik legrégebbi jótékony célu asztaltársasága Temesvárnak. Elnöke: Kozovits Ede s az Edelweisz, melynek Kropp Ferenc az elnöke. A Bruderherz Lay Miklóssal, a Kedélyes szív Futó Bélával az einökl tisztségben szarítja a könnyeket. A Gyárvárosi Társaskör kebelében működik a „Humanitas”, melynek elnöke dr. Rosenthal Mór ügyvéd. Ugy ezek, mint a Nemes Szív asztaltársaság, melynek Albrecht Miklós kovácsmester és a Felleparáti szeretet, melynek Reissek Inre postai alkalmazott az elnöke, különösen szegény iskolásgyermekek felruhásásával szereznek eléggé nem méltányolható érdemeket.

Amíg a munka és jótékonyaságok gyönyörű példáit látjuk, mint Temesvárott, nincs okunk az emberiség jövőjéért aggodni. (—61)

Timisoara hatalmas gyárai és bankjai mellett ott büszkélkedik a nagyszerű iparos és a kisipari üzemből, a szorgalmas munkából lett gyár — a szerény anyagi viszonyok közül szánottérvő faktorrá nőtt gyáros.

Siebold Fulöp egyik legméltóbb

képviselője ennek a típusnak. Munkából küzdöttte fel magát mesterré. Szerény asztalosműhelyből azonban pompás butikok kerültek ki a piacra, a műhely fejlődött, izmosodott, úgy hogy Siebold Fulöp műbutikójára ma ugyszólván az egész Regátot látja el butorral s hogy Timisoara fejlett butoriparának oly kitűnő híre van, ez Siebold Fulöpnek is örök érdeme, kinek jótékonyasága is közismert.

Jótékonyaság. A munka nagyjainál — amint azt a fentiekben megírtuk — ott találjuk a jótékony szellemet is. Az ő egyéni áldozatkészségük hathatós támogatást nyert a társadalom különböző rétegei által alapított jótékony egyesületekben, melyeknek működése nagyban hozzájárul ahhoz, hogy Timisoarán jóformán ismeretlen az a nagy nyomor, mely másutt vellejárója a nagyvárosi életnek.

A Mária Kongregációk, melyekben apácák, zárda növendékek és uriaszszonyok szorgoskodnak, rengeteg jót tesznek. Működvelő előadások tisztá jóvedelmét fordítják a nyomor enyhítésére, akárcsak a Szociális Missió társulat, melynek igazgatója dr. Réthy Imre theol. tanár, elnöknője pedig Novotny Károlyné, a Sváb Központi Bank igazgatójának nemes szívé neje.

Münnich Miklósné elnöksége alatt a Szociális női szövetség fejt ki áldásos munkásságot különösen a városi szegények és egyéb elaggottak felsegélyezésére.

A Román Nőgyelet Vidrigliu Stánné, a Szerb Nőgyet Mucsalov Ivánné lelkes vezetése mellett végzi áldásos tevékenységét, míg az ev. nőgyelet dr. Márk Jakabné, a belvárosi izr. nőgyelet Klein Dienesné s a gyár városi Hübsch Dávidnével az élen törekszik szép sikerrel a nyomor enyhítésére.

Nagy tevékenységet fejt ki a Viribus unitis, egyik legrégebbi jótékony célu asztaltársasága Temesvárnak. Elnöke: Kozovits Ede s az Edelweisz, melynek Kropp Ferenc az elnöke. A Bruderherz Lay Miklóssal, a Kedélyes szív Futó Bélával az einökl tisztségben szarítja a könnyeket. A Gyárvárosi Társaskör kebelében működik a „Humanitas”, melynek elnöke dr. Rosenthal Mór ügyvéd. Ugy ezek, mint a Nemes Szív asztaltársaság, melynek Albrecht Miklós kovácsmester és a Felleparáti szeretet, melynek Reissek Inre postai alkalmazott az elnöke, különösen szegény iskolásgyermekek felruhásásával szereznek eléggé nem méltányolható érdemeket.

Amíg a munka és jótékonyaságok gyönyörű példáit látjuk, mint Temesvárott, nincs okunk az emberiség jövőjéért aggodni. (—61)

ÖNNEPI ASZTALRA ÖNNEPI ITAL: TEMESVARI RECORD SPECIALA SÖR.

Várbörtönök szomorú lakói.

Kik szünlődtek a kazamaták mélységében. A trónörökös-gyilkos börtönjére. Akiknek a forradalom adta vissza a szabadságot.

(Saját tudósítónktól.) A világtörténelem biz esztendejének margójára kell feljegyezni mindazt, amit Ruck János nyugalmazott törzsfoglyár, az aradi várbörtönök volt profosza mondott el a legutóbbi tíz év történetéből. Ruck János most az egyik aradi kötelelőzet vezetője, de még két évvel ezelőtt is az aradi vársáncok őrizetével megbízott katonák egyik parancsnoka volt. A világháború kitörése még az aradi várbörtönök őrzésében találta Ruck Jánost, aki a hírhedt Rédl ezredes büntársaira vigyázott. — Mint emlékeztető, Rédl császári és királyi ezredes az orosz vezérkar rendelkezésére bocsájtotta az osztrák-magyar monarchia hadvezetőségének terveit, — amelyek az esetleges mozgósítás esetére készítették — természetesen megfelelő anyagi ellenszolgáltatásért. Rédl ezredes manipulációját már nem felelt a bíróságnak, mert öngyilkos lett, de felelősségre vonták büntársait, akik közül ketten:

Jakob főhadnagy, Rédl segédtestje és Kurilovics, Ferenc József császár és király belső embere az aradi vársáncainak börtöneibe kerültek.

Mind a ketten a forradalom idején látták meg ismét a napvilágot. Jakob főhadnagy, aki a hadterveket poton pénzén árulta, egykedvűen nézte négy esztendőn keresztül az aradi vár börtöneinek belülről penészes tégláit, nem törődött az élet örömeivel, amelyeket annak idején, amikor hadserge elleni árulását elkövette, anynyira áhított. Jakob, az osztrák

főhadnagy nem bántódott, de annál inkább súlyosan érintette a fogság a nagy pör másik vádlottját, aki szintén az aradi sáncok között kapott szállást. Ez a másik elítélt Kurilovics volt, aki már túl volt az ötvenen, amikor udvarának titkait elárulta és ezen a réven akart jóléthez jutni. Kurilovicsot 25 évre itélték el. Kurilovics mindig sért és az orvosok, akik sokszor megvizsgálták ezt az érzékeny embert, azt jóslták, hogyha sokáig kell még a börtön levegőjét szivnia, akkor megbomolul.

Kurilovics nem bontódult meg mert jött a forradalom, mely őt is szabaddá tette.

mint az aradi várbörtönök többi lakói.

Ruck János nyugalmazott törzsfoglyár életének sokkal érdekesebb időszaka következett ezután, mert a háború kitörésével őt is elküldték frontszolgálatra. Szerajevóig jutott s ott Szerajevóban a világtörténelem legérdekesebb óráit élte át. Ruck ott is profosz lett. Akkor tárgyalták a Ferenc Ferdinánd trónörökös és felesége, Zsófia hercegnő ellen elkövetett merényletet. Nagy készséggel vonult fel a katonaság a polgári bíróság előtt lefolytatott főtárgyalásra és öt napon keresztül éberem figyeltek a pör sok vádlottjára, akik kettesével voltak összeláncolva. Így ültek a vádlottak padjain és

bilincseiket csak az őrség vezetője, Ruck János tudta lenyitni patent-lakatjainak kulcsával.

A trónörökösre és a feleségére Cabrinovics Nedeljko dobott bombát, akít tekintettel fiatalkorúságára, csak 20 évre itélték el, de azután a börtön falai között halt meg. Halálát a börtönök betegsége: a tüdővész okozta. Princip Gavrilot, aki a két halálos lövést leadta, szintén husz esztendő börtönre itélték és ő is a börtönben pusztult el. A merénylet meg kellett amputálni és az amputálás következtében halt meg. Öt napig tartott a szerajevói nagy pör, amelynek kisebb vádlottjai közül itélték néhányat halálra.

Nemsokára Ruck János ismét visszakerült az aradi vársáncok közé. A háborus évek — mint ő mondja — érdektelenek voltak. Szerb foglyokkal töltötték meg a vár kazamatáit és eseménytelen lett a börtönök világa a forradalom kitöréséig. Akkor Hiltscher alezredes volt a börtönök őrségének parancsnoka s majdnem ezer fogoly várta a szabadulást a sáncok celláiban. Kötött a forradalom és az őrség katonái elhajigálták fegyvereiket. Hazamentek. Október 31-én pedig fegyveres tömeg vonult fel a vári kaputól jobb felé eső főőrséghez és azt követelték, hogy a sáncokban elzárt összes politikai foglyokat bocsássák szabadon. Az alezredes megmagyarázta, hogy magyarországi politikai fogoly nincsen a sáncok börtöneiben, de akkor már

készületben állott az aradi vársáncban egy 300 főből álló fogolytömeg, akik ki akartak törni

börtönükből. Könnyű volt a munkájuk. Akkor már nem volt olyan szigorú az őrizet. Csak tiszték néhányan és továbbszolgáló altisztek vigyáztak a vár foglyaira.

Ahonnán azelőtt szinte leherjedt volt a szökés, most már nagyon könnyű volt a szabadulás. A háromszáz fogoly kitört és elmene-kült. Arad városán rettegés vert erőt. A megmaradt őrségen is. Mert a kitört foglyok az őrség két tagját is magukkal burcolták. De még hétszázan bent maradtak a börtönökben. Ezek nem tudtak még a maguk erejéből kiszabadulni. A megszökött foglyok azonban nem jelentettek a városra nézve olyan veszélyt, amint hirték és sokan szökés közben pusztultak el. A börtönök őrsége egymásután kapta a szökésben levő foglyok pusztulásáról a hírt. Egy Braun nevű pancsovai vendéglős szökés közben tüdőgyulladást kapott és még utközben meghalt. Azután bevonultak a szerb csapatok az aradi várba és megszünt az aradi várbörtönök minden romantikája.

**A szerb csapatok bevonulása-
kor a börtönök teljesen üre-
sek voltak.**

A legendák tovább szövődnek az ezernyolcszáznegyvennyolcas szabadságharc bebörtönözött tábornokairól, a tizenhárom vértanúnak az aradi vársáncokban töltött utolsó napjairól és azokról a politikai és katonai foglyokról, akik itt morzsolták le életük sok súlyos esztendejét. A forradalom kitörésekor még ki nem szabadított 700 foglyot közvetlenül a szerbek bevonulása előtt engedték ki szabadságlevéllel. Mindössze 24 foglyot tartottak vissza, akiket a szegedi csillagbörtönbe küldtek el. Ezek súlyosabb bűnökért kaptak nagyobb büntetéseket. Delelőtt 10 órakor kísérték el utolsó aradi utjukra az utolsó huszonnégyet és 11 órakor már megjelentek a vár kapujában a szerb csapatok előőrsei. (—gh.)

TARCA

Utazás ünneptől ünnepig.

*

Szeretem az ünnepeket és az év nekem nem egyéb, mint utazás ünneptől-ünnepig. Irigylem a szemlélődő szerzetest, akinek mindennap ünnep, mert minden napnak megvan a maga szentje, a maga emléke, minden nap uira hoz vissza valami régen elmúltat és soha el nem mulhatót, mint ahogy a Nietzsche óriási világesztendeje mindig újra gurítja vissza az egész világot. Az ünnep az emberiség nagy lírája, melybe nagy valóságos élményeit sűrítette. És látod olvasó, arra a nagy bajra, hogy élünk, csak az lehet orvososság, hogy kitágítjuk életünket és még jobban élünk és elkábulunk a nagy életben — az életet, a mely oly csodaszép nagyban és olyan rettenetes gyötörő néha kicsiben, hogy a legnagyobb nemeslelkűség az Uristennek megbocsátani, csak úgy tudom elvisszelhetővé tenni, hogy a magamé fölött még az emberiség forgó életét is megélem, az örök esztendőt, lírájával. Azért, olvasó, jere, utazzunk át az éven, ünneptől ünnepig, a versnek robogó szerén, útemre forduljon a kerék és minden fordulás végén mindig csörrenjen egyet és ez a csörrenés olyan legyen néha, mint egy hefe-hujja, néha, mint egy sikítás.

1. Új esztendő beköszön régi könyvben új lap

uj topán a küszöbön ég küszöbén új nap.
Ej, haj dus az év Minden jót ígér,
minden napja cél és minden éje kéj,

2. Vízkereszt: a világ vár csillag ég az égen,
Gáspár, Menyhért, Boldizsár jönnek a tevéken,
Ej, haj szép az év,
minden napja szép,
minden éj egy álomt minden nap egy kép,

3. Gyümölcsoltó: boldogaa angyal kél a szélben,
a Megváltó megfogant szüla méhében.
Ej, haj mély az év,
minden napja mély,
születés a nappal,
fogadás az éj.

4. Kelt vasárnap Palmárunk bujj elő, zöld zsenge:
Krisztus urunk számaron megy Jeruzsálembe.
Ej, haj nyól az év
bársony barkaként:
barka sima bársony macska talpaként

5. Nagypénteken délután szél nyög a keresztet
fenn a bús Kálvárián meghal a bus Isten,
Ej, haj bus az év
minden napja bus,

nappal boros és éjele háboros.

6. Husvét reggel felragyog alleluja szóval,
Síról Krisztus kilobog piros lobogóval.
Ej, haj halál ellen balsamir az év,
mert a nap feltámadán és az év csak rév

7. Piros Pünköst mosolyával piros rózsza éled:
túzez nyelvek záporával harmatos a lélek.
Ej, haj lélekévt meghal mégis éf:
az eleven napnak szelleme az éj.

8. Péter és Pál; Damáskus, Fény kel az utporbul;
Paulussá Saulus lováról lefordul,
Ej haj csodaév fordul és cserél:
Mindén éjből nap lesz minden nappól éj.

9. Szent István a vánkoston nyújtja koronáját,
Magyarország köszönti régi patronáját.
Ej, haj örök év
örök reménység,
ahol a föld nem segít megsegít az ég.

10. Névnep: Mária neve zengi át a tengert,
kit az Isten eleve anyja gyanánt szentelt.
Ej, haj gyöngy a nap,
gyöngyfűzér az év:
minden nap egy névnap,
minden gyöngy egy név.

12. Mindenszentek: hideg ósa bolyg a szellem fázva,
fázó népség temetőz sirokon gyertyázva
Jaj az év temető minden nap egy holt,
minden napra minden éj ráírja, hogy: Volt

12. Fenyőillat: Karácsony Betlehem és jászol:
fügén élsz és kalácsosa de a szíved gyászol.

Szép az év, szép a nap,
de a szíved oly bus:
volt egy gazdag kis gyerek,
aki most vén koldus.

13. Tizenkettő: tik, tak,
Évet most vesz el:
Versbe tizenharmadik az öreg Szilveszter,
Klepetusán — ő az év — minden gomb egy nap:
gimbeli-gombolja s megint belekap.

Szeretem az ünnepeket és az év nekem nem egyéb mint utazás ünneptől-ünnepig . . .

Karácsony vásárja.

Próbavásártól körutazás az üzletekben. Hogyan fest valójában a sokat emlegetett karácsonyi vásár.

Még akartam győződni arról, hogy milyen a karácsonyi vásár, miért is elhatároztam, hogy ellátogatok néhány üzletbe, ahol mint vevő jelentkeztem.

Első utam egy kőéri férfidivat üzletbe vezetett. Közönség itt alig volt. A kiszolgáló személyzet dicséretére legyen mondva, főnökökkel az étem olyan rábeszélőképesseggel ajánlották áruikat, hogy majdnem én is vásároltam, pedig én csak mint művevő voltam jelen. Mielőtt rám sóztak valamit, jónak láttam odébb állani.

A következő üzlet egy nagy játéka-áruház volt, ahol már élsnebbnek támlítam a forgalmat. Itt jobbadán fiatal hölgyek az elárusítók, akik — amint az üzlet tulajdonosa mondotta — több bak lövést is csinálnak mint üzletet. Ezek csak alkalmi alkalmazottak, akiket a karácsonyi ünnepek előtt vesznek fel és újév után elbocsájtják valamennyit. Amint tapasztaltam, a tulajdonosnak igaz volt. Például nekem azt ajánlották, hogy vegyek egy hintalovat. Eltekintve attól, hogy én még egy közönséges falovat sem akartam vásárolni, azon bosszankodtam, hogy miért akartak pont nekem egy fekete sörénvű hintalovat eladni? Hát ugy nézek én ki? Egy szőke kiszolgáló hölgytől meg is kérdeztem ennek az okát, akiknek ugy látszik szimpatikus lehettem, mert úszkréten a fülembe ságt:

— Tetszik tudni sok van belőle, meg „bővli” is, hát ezt kell forszírozni . . .

Megköszöntem a felvilágosítást és eltávoztam. Még az ajtóban voltam, a mikor valaki hársány hangon kiáltotta: — **Ugye nem szolgálták ki azt a vidéki pasast?**

Vissza akartam fordulni, hogy elégtételt kérjek, de tekintve, hogy a baritonhangja egyén a főnök volt és segédei is voltak, erről a szándékomról lemondottam.

A harmadik üzlet ahova benyitottam, egy pengő női divatszalon volt, ahol a legnagyobb meglepetésemre egy férfi fogadt, aki mintán felsorolta az összes kimondhatatlan nevű női divatúj-donságokat, elmondotta, hogy én vagyok ma a huszonötödik látogató, szóval egy jubiláns vevő-jelölt vagyok. A huszonnegyediknek megmutatták a szalon teljes készletét és amikor sok beszédetől valamennyire berekedtek, az illető ünnepélyesen bocsánatot kért és kijelentette, hogy majd eljön az anyósával, mert a pongyola amit vevni akar, a feleségének karácsonyi meglepetés. Mielőtt velem mint jubileumossal komolyabb komplikációk állottak volna be, a véletlen kapóra jött. Eppen amikor én rém került volna sor, az üzlet előtt robogtak el a tűzoltókocsik, mire én kiszaladtam az üzletből és a kocsi után rohantam. Amikor már kilógott a nyelvem és alig tudtam lélegzetet venni, megállottam és arra a meggyőződésre jutottam, hogy a karácsonyi vásár eredménye eddig gvenge. Még egy nagyobb-szabású üzletet kerestem fel. Észrevétlenül lopódtam be egy nagy fűszerüzletbe és belevegyültem a szépszámmal jelen lévő vevők közé. Amikor már egész közel voltam a „pulá”-hoz, halkom, amint az üzletvezető ezt mondta halkán a segédnek:

— Vigyázzon, hogy ne lopjanak! . . .

Ebbe az üzletbe se jövök többet — morfondiroztam magamban, holott ma sem tudom, hogy tulajdonképpen miért vettem én ezt magamra sértőnek? Amint így töprengtem, az egyik tanuló elküldte magát:

— **Kérem segéd ur, ott látni egy em-**

ber annak a másának (reám mutatva) egy üveg konyakot dugott a zsebébe!

Eddig van. Ha történetesen nem tudtam volna igazolni, hogy nekem az igazi tolvajhoz — aki izgatottságában dugta a

konyakot az én zsebembe — semmi közöm, ugy erre a karácsonyi riportra ráfizethetem volna. Így, amilyen „álvevő” voltam, éppen olyan „ál tolvajnak” bizonyultam . . . (Tarlján.)

KARÁCSONYI SZORETT.

**Az Öröm éppen most szökik — — —
Utána hát! Állj, kornagyunkok
boldogságéhesek bagyunk.
Az égben is most ötozük**

**a cirádás aranygitárt, —
csak idelelni nincs muzsika,
csak hangtalan, itt uszik a
soksfengerben a Bánat-ár.**

**Hall! Élettelen életünk
esdi: légy két napig velünk
te, s minden ami mámorít!**

**— Aztán, ugys — hogy is szokás —
kezdjük újból a számolást:
háromszázhatvanháromig.**

DÉNÉS ILONA.

Rózsa Sándor, az Alföld haramiája

Amiről a poros akták mesélnek. — A budai törvényszék halál-los ítélete az aradi törvényszék irattárában.

(Saját tudósítónktól.) Régi, fakult írások mesélnek . . . Szemeim előtt le hull a Mult drapériája, rég elmúlt, romantikus idők eseményeit vonultatja fel. Mintha nem is hivatalos törvényszéki akták feküdnének az asztalon, hanem valamilyen ponyvaregényíró fantasztikus álmai elevenednének meg. A Ma küzködő embere már meg sem érti az akkori idők szellemét, idegen az akkori gondolkodás nekünk, mintha nem is azoknak az embereknek utódaik lennénk . . . Az aradi törvényszék régi elfeledett aktái között feküdt és talán teljesen elkerülte volna figyelmemet, ha nem, egy ponyva regényekben sokszor emlegetett nevet pillantottam volna meg fedelén . . . Rózsa Sándor. . . A magyar szabadságharc előtti idők rettegett betyárja, a szabadságharc bátor harcosa, aki a vakmerő kalandokat sokkal többre becsülte a nyugalmas polgári életnél, majd a szamosújvári fegyház félelmetes rabja . . . Sok büntetlél vádolják a poros akták a bátor haramiavezért, akinek 1858. február 17-én kellett felelnie tetteiért Budán az igazságszolgáltatás komoly bírái előtt. És a fakult betűk, mint színes kaleidoszkóp, vetíti elénk a Mult romantikus eseményeit . . .

„Add meg magad Sándor.”

1842. októberében Rózsa Sándor, Jüsti Molnár Pál és Török Sámuel társaival betört Veszélka Péter Hódmezővásárhely mellett levő tanyájába. Azonban a gazda észrevette a betörést és mielőtt megakadályozhatták volna, lóra pattant és a csendőrökért ment. Az üldözés folyamán Törököt elfogták, de a másik kettő megmenekült az elhajtott marhákkal. Rózsa Sándor beismerte a tárgyaláson, hogy voltak marhái, de azt mondta, hogy Töröktől vette azokat nehéz aranyokért. A bíróság kimondotta, hogy Rózsa Sán-

dorról nem tételez ugyan fel, hogy drága pénzen lopott marhákat venne, de nem volt elég bizonyíték ellene és így ez alól a vád alól felmentette. A második vád már súlyosabb: gyilkosság és gyilkossági kísérlet. A szabadságharc után meguntta Rózsa Sándor a tisztos életet és betört a tárl tanyára. Azonban valaki besugta ezt a hatóságoknak és Vékes Gyula kommisszárus két katonával, Szári Valentin és Brendra Miklóssal a nyomába eredt. A vezért sikerült a tanyán kapni és Vékes felszólította barátságosan: — „Add meg magad Sándor.” A betyár neketette magát egy falnak, a három üldözőre szegte puskáját és azt mondta:

— Mindjárt emberhalál lesz. A kinek kedves az élete, ne közelítsen! — Ezután három lövést adott le gyors egymásutánban. A két katona hőstán esett össze. Vékes súlyosan megsebesült, a betyár pedig paripájára szökött és elvágtatott a pusztába . . .

Jaj az árulóknak.

Dorozsma közelében volt Ábrahám János kigazda tanyája. Nagyon vétett a gazduram a betyároknak, bebesugta a csendőröknek, hogy a közelben tartózkodik Rózsa Sándor bandájával. Bosszút forraltak. Egy éjszaka beosontak a tanyára, ahol a gazda, Meszes Péter és Meszes János béreseivel tartózkodott. Meglepték álmukban őket, lekapták a tiz körmükről és megkötözték. Ezután a vezér kiadta a parancsot:

— Üssétek. Jaj az árulóknak. — És a három embert addig verték, amíg véresen elájultak.

— Elég — szölt az újabb parancs. És néhány perc múlva csak a távolból visszahangzó patkódobogás jelezte, hogy bosszuló vendégek voltak a dorozsmai tanyán. Azonban váratlanul üldözőjük akadt. Egy patru, amely Mü-

ler János, Bauer János csendőrök ből és Szerbati Tamás ulanusból állott. Amikor meglátták a betyárok tulsulyát, vissza akartak fordulni, de akkor már késő volt. Az üldözöttekből üldözők lettek és percek multán a két csendőr puskalövéstől találva fordult le a nyeregből. Az ulánust elfogták, egy közeli erdőbe hurcolták, ahol egy fához kötötték és annak módja és rendje szerint föbelőtték.

Ál-Rózsa Sándor a láthatáron.

1853. áprilisában meglepő hírt hallott a betyár-vezér. Az alföldön egy kisebb kapcabetyár tünt fel, aki Rózsa Sándornak adta ki magát és ez alatt a név alatt rabolt. Nyomozni küldte az embereit és kiderült, hogy a vakmerő Besz szer Ábrahám Andrásnak hívják. Rózsa utána ment. **Egyedül akart leszámolni riválisával és nem vitt magával semmit.** Puskáját is ott-honhagyta, csak vasikos furkósbotot szorongatott kezében. Amikor meglátta az Ál-Rózstát eléje toppant:

— **Ismeresz, gazember? Rózsa Sándor vagyok.** Ezzel föbesújtotta a sápadt kapcabetyárt, aki összesett. Többé nem is kelt fel, **életével fizette meg azt, hogy Rózsa Sándor nevét merie használni. . .**

„Kötél általi halál!”

1856. januárjában hideg idő járt. A híres betyárnak azonban nagyon melege volt, mert erősen üldözte az elfogatására kiküldött pandursereg. Elhatározta, hogy **Ürmény** községben húzódik meg egy jó embernél Csik Mihálynál, aki maga sem vetett meg kisebb lopásokat. A bandája a közelben tanyázott, a vezér utasításait várta. Rózsaival egy Kiss bácsi nevű szintén jól ismert haramia volt. Valaki azonban észrevette a buidosókat és értesítette Huszta bíró uramat, hogy jó lesz vigyázni, mert Rózsa, Kiss bácsival a községben van. A bíró ekkor Csik háza felé haladt, hogy meggyőződjön a valóságról. **Nem juthatott azonban a házig, mert puskalövések hangzottak el és Huszta megsebesülve összeesett.** Ezután kirohantak a betyárok és a falu megrémült férfait össze-vissza verték puskatusaikkal, majd elvágtattak. De Rózsa Sándort is elérte végzete: még ez évben elfogták s a budai bíróság ült törvényt fölötte. Csatskó táblabíró előadja a vádakát és **kötél általi halált javasol, amit egyhangúan el is fogadtak.** És az országot be-futja néhány nap alatt a hír: **Rózsa Sándort felakasztják.** De megkegyelmeztek életének és élet fogytiglani fegyházra ítélték. Csik Mihály, mert szállást adott neki, egy évi börtönt kapott.

Az elsodort ítélet.

A mesének vége . . . Azóta a pulva földben nyugszanak békésen az összes szereplők. A poros akta valamikor Ráday Gedeon a nagy csendbízatos idejében került az aradi törvényszékhez, hogy a késői unokák hitetlen fejcsóválással elmélkedjenek az idők változásán. Tempora mutantur. . . És ugy hirtelen groteszk ötlet világlik át agyunkon: Vajjon mit csinálna Rózsa Sándor, a regényes betyár-vezér, ha most feltámadna az Urnak 1924-ik pénzühiányos, szomorú, romantikától mentes, rideg esztendejében? — (1924)

„Elegáns, igazi ur...”

Hogyan kell öltözködni egy férfinak, aki azt akarja, hogy elegánsnak tartsák. — Milyen most a férfiak téli divatja.

Tulajdonképpen a férfiaknak abszolút legújabb divat szerint öltözködni nem elegáns. A férfiaknak jól ápoltnak és jól vasaltanak kell lenniük: ez a fontos, a divat csak másodrendű dolog egy olyan férfinál, aki arra tart igényt, hogy elegánsnak tartsák. Egy angol gentleman divatja alig változik. Belép a szabójához, kiválaszt néhány újszövésű szövetet és csak apró eltéréseket kíván a tavalyi zakkójától. Egy kicsit a gomb lejjebb vagy fejjebb, a zakkó hosszabb és a nadrág is hosszabb vagy valamivel rövidebb, egyéb változat nincs, mert úgy az angol mint az amerikai divat évek hosszú sora óta a leomló, bő kabátot, széles vállat és a felül bő nadrágot kultiválja. Ez a divat ezidén — végül — tért hódított Közép-Európában is, ahol eddig a férfidivatnak éppen úgy meg voltak a folyton megújuló szabályai, mint a női divatnak. Ezeket a szabályokat persze minél délebbre vitték, annál kackiásabb lett, elvesztette monoton előkelőségét.

A zakkó vonala úgy az uccaié, mint a sportzakkóé egyenes hátú, parányit a derékban „sveitolt”. A kihajtók elől elég szélesek, a köztérpő gomb rendes helyen a derékvonalban van. A gallér hátul keskeny, és előre-jöve lassan szélesedik. A kétgombos zakkó is divat. Az egyik gomb a derékvonalban van, a másik egy arasszal fejjebb, a kihajtás végződésénél; ezt a gombot nem gombolják.

A farsang, premierek, estélyek, bálók mind fontosabbá teszik azt a kérdést, hogy milyen az új frakk és szmoking divatja. Először be jön újra a frakk mindenható, általános divatja. A nagy premierek, bálók estélyi ruhája újra a frakk. **Előírás a frakk!** Szmokingot esti összejövetelhez, vacsorához lehet csak öltetni. Ezért praktikus az az ötlet, hogy egy estélyi nadrághoz egy szmoking és egy frakk-kabátot készítenek, így még sem kerül annyiba, mint két estélyi öltözk.

Szmoking szabása olyan, mint a zakkóé, elől mély, széles selyem kihajtó egy gombbal a derékvonalnál, a mellény mélyen kivágott, **egysoros és mindig saját szövetéből készül.** A nadrág bő, alul fölhajtás nélkül. A frakk ugynevezett a könnyed, egyszerű vonalat kívánja. Elöl a két sarka enyhén elhajlítva és olyan hosszúra levágva, hogy a **kétsoros fehér piké mellény,** amely már nem egyenes, hanem kefelé oválisra van szabva, **egy ujjnyira** kilátszik. A három gomb a frakkon a szokott helyen van. Az ujjak a kezélnél az összes férfiruhákon elszűkülnek. A frakkhoz és a szmokinghoz fehér, keményített ing való. Az ing egy gombja onix, gyöngyház, vagy ennek a kettőnek a kombinációja; lehet arany, vagy platina fölhasználásával. A frakknyakkendő **kicsi fehér, ugynevezett „pillangó”,** a szmoking fekete, tiszta fekete **kicsi selyemcsomó.** Az estélyi gallér most nagyon magas, a téli szőnyeg visése van vasalva.

Sötét van: a film perreg...

A nagyvárosi mozik kettős élete. — Amikor a sötétség mesélni kezd. — Kik járnak a moziba. — A filmszínházak jellegzetes törzsvendégei.

(Saját tudósítónktól.) Hát Istennek, a mozikulturánk felett. Nem is férhet ehhez szó. Az isteni Conrad Veidt ellenállhatatlanul töri pozdorjává a női szíveket. Várkonyi Mihály, a drága is, reggelire két szívet fogyaszt, ebédre meg nyolc bakijssziből kell neki levest szervírozni. Harold Lloyd (Ó), a Chaplin, a Fatty meg a Max Linder még a betegeket is meggyógyítják pompás humorukkal és a nők, a művésznők, a starok, a nagyok, akik úgy, de úgy játszanak a lepedőn, hogy még a legblazirtabb férfi is szerelmeire gyullad irántuk. Ó, az a Pola Negri, Henny Porten, Briscilla Dean, Erna Morena, Putty Lya, Mia May, Fern Andra és a többiek, gyönyörűk, bájosak, guszták, cukik, tulik stb. Fejlett a mozikultura, a közönség pártokra oszlik és egy-egy kedvencért képes harcra szállni, sőt még arra is, hogy esténként zsu-folásig megtömje a mozit. E sorok írója hosszas mozilátogatás után jámboran megállapította, hogy a mozinak tulajdonképpen két élete van: egy világos és egy sötét. A világos az igen egyszerű. Az emberek egykedvűen néznek jobbra-balra, várják a következő felvonást vagy az ötperc szünetet, várják a ruhatár ellen irányuló ostromot. Ez nem érdekes. De, amikor a villany elalszik, sötétség borul emberre, páholyra, zártszékre, vászonra és megjelenik a kedvenc, szóval, amikor az est mesélni kezd, akkor, akkor kezdődik az igazi élet. Ezt az igazi életet most mi is nem vászonra, papírra vetítjük.

A „nagyásd” aki hangosan olvassa a felírásokat.

A „nagyásd”, akit a mellékelt rajzon bemutatunk két férfi között ül a zártszékben. A gyöngébbek kedvéért a két férfit

is bemutatjuk. A „nagyásd” még az elemiből hozzászólt a hangos olvasáshoz és most is hangosan olvas:

„Grófné, ezt a házasságot a herceg akarta. Teljesítenem kell az utolsó akaratát. Én azonban önt nem szeretem!”

— Nagyon jól teszi, hogy nem szereti ezt az unodokot — jegyzi meg ugyancsak hangosan a „nagyásd”.

— Kéremszépen, nagyásd, szól a melletti ülő ur, aki ugyancsak hangosan szokott olvasni, — ugye az a nő a testvére neki?

— Dehogy a testvére — szól egy másik ur, — a szeretője.

— Nem is igaz, mert a felesége.

Ezen csendesen vitatkoznak, a hátuk mögött erélyesen pisszegnek, egy ur szól egy előtte ülő hölgynek, hogy vesze le a kalapját, egy hölgy viszont egy urat arra figyelmeztet, hogy ne nyújtsa úgy a nyakát, mert nem lát semmit, mire az ur azt a megjegyzést kockáztatja meg, hogy tegyen a szemére szemüveget. Közben egy hang sértődötten mondja:

— Szentelen.

Hogy a szemtelen a grófra vonatkozik, aki nem szereti a grófnőt, avagy esetleg mára, azt most, a sötétben még nem lehet megállapítani. Közben hall a

köly és elfojtott nevetés is hallatszik, de mindez véget ér hirtelen... Világosság lesz, következik a negyedik felvonás.

A páholyok titka.

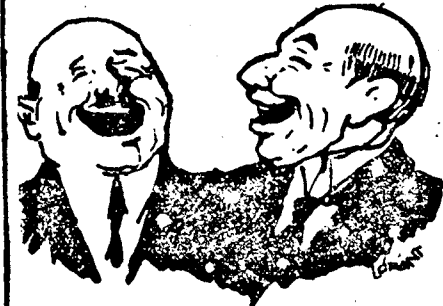
Nem kell mindjárt rosszra gondolni, a páholyokban nem történik semmi bűnös, gonosz, kegyetlen, rettenetes, vértfagyasztó, vagy ezekhez hasonló. Ellenkezőleg. A páholyokban olyasvalami történik, amit a mellékelt rajz bizonyít és a

mihez már nem is kell kommentár. Végül is arról már igazán nem tehet az extázisba jövő mozilátogató, hogy önkéntelenül is utánozza a vásznon játszókat. Gyilkosságot nem követhet el, holmi kis bankbetörést sem. Viszont elegáns autóba sem ülhet és nem utánozhatja Harry Pielit, aki játszi könnyedséggel ugrik át egy omnibusz tetejéről egy bérkocsiba. De amikor az ábrándos szemű Rodolfo Valentino szerelmesen magához szorítja a gyönyörű Gloria Swansont, ezt már lehet utánozni a páholyban. Ez már a mozi hatása. Sőt azt sem lehet zokni venni, hogy egyik-másik páholyozó olyan szorosan simul a mellette ülő hölgyhöz, hogy kéz a kézben, karban és... Így van ez a filmen is, amikor a szerencsétlen Harry Liedtket a gyáros leányával, a szépséges Mia May-al szorosan összekötözik a gazemberek és egy földalatti üregbe lökik. Ők is olyan nagyon szorosan simulnak egymás mellé... De nem kell megijedni. A hősök kiszabadulnak kellemetlen helyzetükből, a páholyosokkal sem történik meg az, ami Pesten az Est moziban történt. Hirtelen világos lesz, az emberek egykedvűen néznek egymásra, következik a harmadik rész kilencedik felvonása.

A moztudósok.

Ők hárman vannak. Minden műsort megnéznék, esetleg kétszer is. Mind a hárman már nem fiatalok és mind a háromnak ragyogó szép kopasz feje van. Mindent tudnak előre és mindent meg is mondanak előre. Elég nekik az első jelenetet végignézni és rögtön megmondják, hogy ki kinek lesz a felesége és kinek kell meghalnia. Ha humoros filmet játszanak, hatalmasakat kacagnak, úgy, hogy mindenki rájuk figyel, ami azonban őket nem zavarja. Ha „társadalmi”, vagy „kalandor” megy hat felvonásban, feszülten figyelnek a felvonásra, míg ha „detektív” perget a gépész, azonnal

tudják, hogy ki a gyilkos vagy a tolvaj. E mellett a moztudósok hozza magá-

val. Ellenben ha történelmi film megy, előbb áttanulmányozzák a világtörténelmet és pontosan minden jelenetnél megmondják, hogy mennyiben tér el film a történelmi igazságtól. Ilyenkor bosszankodnak és sajnálják, hogy az inkvizíció nőhéra nem igazán vágja le a Conrad Veidt vagy a Paul Wegener fejét. Amikor a hőhőrbárd lecsap, hirtelen változik a film, ami igazán csalás, mert a világtörténelemben a guillotin szabályszerűen lenyisszantja, Corday Saroitit szét szöke fejébe.

— Nem érdemes már moziba sem jönni. — mondják előadás végén rezignáltan — és a következő előadásra már megint ott vannak és bosszankodnak. Így megy ez már évek óta. Vannak azonban olyan tudósok is, akik eldicsekednek, hogy személyesen ismerik a művészeket Berlinből, Bécsből, Londonból, Newyorkból. Mindezekről kimutatják, hogy azelőtt másképpen hívták őket, statiszták voltak és Rosenfeld, Klein, Schwarcz vagy Grósz névre hallgatnak. Nekik nem imponál semmi. Ők fölényesen mosolyognak, mert tudják, hogy a vasuti katasztrófa hogyan történik. Unot tan nézik az előadást, de azért minden új műsornál ott vannak.

A nép és a katonaság.

A nép és a katonaság az alacsonyabb regiszterekben tanyázik. Itt demokratikusabb a levegő, más a világos és mozinézet és más az etikai felvilágosítás. Hogy ha a katonaság véletlenül vagy szándékosan „hozzaér” a néphez, már mint a nőnemű néphez, ebből még nem lesz lovagias affér. A sötétben a katonaság és a polgárság egészen jól megfér egymással, amint ezt az alábbi ábra bátorodik is bemutatni.

Igaz, hogy néha a rendőr is bele szokott avatkozni a polgárság és katonaság jóviszonyába, de ez sem idéz elő drámai bonyodalmat. A rendőr szépen kivezeti a fiatalokat és merészeket a szabadba, ott a hideg küssé lehűti őket, esetleg kárbaöltve távoznak és folytatják ott, ahol a filmen a színészek abbahagyták. Itt azonban nem kell rendező. Értik ők ezt rendezés nélkül is. Szokott néha egy-egy véleményeltérés is lenni, de a rend-

őr pár pofonnal ezt is elintézi és azután minden csendes lesz, az emberek hamar elfelejtik a differenciákat, mert az autó felborul, a vonat kisklik, a tüzhányó kitér, a betörőt elfogják, a várat ostromolják, a férjét megcsalják és a földalatti titkos átjáró titka is kiderül.

Minden izgalom azonban csak este tízenegyig tart. Akkor a közönség kitér a moziból, a házaspárok szépen hazamennek és folytatása következik... A „mondainek” a barba mennek, ahol mondajneskednek, akár a párisi Chat Noirban, a lovagok megvárják hösnőiket a közeli uccasarkon, a kedvencek elpihennek a vetítő kamrában, a pénztárban elteszik a bevételt, a villany pedig elalszik és sötétség és csend borul a mozira, szomorú életünk egyetlen és olcsó megédesítőjére... (k. s.)

ARANYVALUTA.

Békét jelent az arany-pénz? — A stabil és labil valuta harca.

Dázas nekikészülődéssel rendelkeznek be a leromlott valutájú országok az aranyvalutára. Mint a szenvedések és nyomorúságok megváltóját, mint az eljövendő üdvnek s boldogságnak Messiasát várják a papirpénzhalmoz rengetegének közepette az aranyvalutát, amely — úgy mondják — minden gazdasági bajt orvosolni fog. Az aranyvaluta óhajítása egy volt a békebeli állapot visszaki-vánásával. — Szinte egybeforrva látták az aranyvalutát a háborus idők előtti békés nyárspolgári élet összes poézisével, a gondtalan, nyugodt étellel, a jó lakással, a részletfizetésre rendelt ruhákkal és butorokkal, sőt a fix fizetésből, vagy keresetből félrerakott nyaralási költségekkel. A bizonytalan ság és a máról-holnapra élés si-valagjában kellett egy oázis, ahol a papirpénz embere felüldül és ez az oázis az aranyvaluta elképze-lése volt.

A tönkrement gazdaságu or-szágok gyors egymásutánban ren-deztek be az aranyvalutára. Elsősorban Ausztria helyezkedett aranyalupra, amely valutáját a dollárra bázisozta. Utána Német-ország következett, melynek pa-pirbilliói között született meg az aranyárka. Lengyelországban a zlaty lett az aranypénzesség, Magyarország pedig aranyra tért át akkor, midőn a szanálásakor fontalapra helyezkedett. Tehát az a négy állam tért elsősorban át aranyvalutára, amelynek gazda-sági helyzete a legbizonytalanabb és pénze a legrosszabb volt. És az aranyvalutával várták a cso-dát és a csoda be is következett. Azonban községek nem volt benne.

Az aranyvalutával együtt be-köszöntött a leépítés. A nagy konjunkturális üzletek máról-hol-napra megszűntek, a horribilis keresetek aranyban jelentéktelen összegre redukálódtak. Tiszvi-selő-elbocsátások, munkabeszün-tetések, napról-napra emelkedő árágaság jártak együtt az arany-valuta bevezetésével. A könnyű keresetek és a keresetek gyors realizálásának lehetőségére egy-kettőre megszűnt. A tőzsdén szer-zett vagyonok ép oly gyors iram-ban veszttek el, mint amily rapid gyorsasággal képződtek. A konzervatív vagyonok még valahogy elbirták e változásokkal járó megrázkódásokat, az új vagyonok közül azonban még egy Castig-lioninek és egy Boselnak is meg-ingott a pozíciója. A fix fizetésű osztályok pedig egyenesen hősies küzdelmet vívnak a leggye-sze-rűbb megélhetésükért.

Az aranyvaluta felát nem hozta el a megélhetésnek azt a korszakát, amely az embert meg-elégedetté tehetné volna. Ez azon-ban természetes is volt, mert minden változás nagy megrázkód-tással jár és amint természetes, hogy az aranyról a papirra való átmenetnél existenciák mentek tönkre, ép oly természetes, hogy az aranyra való visszatérésnél a gazdasági változást milliónyian sanylik meg. A győztes és gaz-dag országok még ma is inkább elviselik egy labil valutának min-den kellemetlenségét és nehézsé-gét, semhogy aranyvalutára tér-

jenek át. A kontinensen vezető szerepet játszó Franciaország, a háborúból gazdagon kikertült Olaszország, továbbá Románia, Csehország és Jugoszlávia napen-ta le és felfelé ingadozó valutával szerepelnek a világpiacon és gyakran hoznak súlyos áldozatot valutájuk megjavításaért de arany valutára nem térnek át. Pedig igazán egészséges gazdasági vi-szony csak stabil valuta mellett következhet be. Teljesen stabil alapra azonban csak aranyvaluta mellett lehet helyezkedni. Egy korai beavatkozás a valuta kérdé-sében ép oly veszélyes lenne, mint egy késői operáció. Mind-azon országok tehát, amelyek a beavatkozás szükségességét nem

látják sürgősnek, inkább élnek a bizonytalanság állapotában, sem-hogy gazdasági életüket előre nem látott megrázkódatásnak kitégyék.

Minduntalan visszatér a kér-dés: Aranypénz, vagy papirpénz, stabil, vagy labil valuta? Ma még teljesen lehetetlen eldönteni, hogy melyik álláspont a helyesebb — a mostani viszonyok mellett. A vég-őrl mindenestre az aranypénz és a stabil valuta. Azonban az arany pénzre és a stabil valutára való reatérésnél nagyon elővigyázatos-nak kell lenni és helyesen kell megválasztani a kellő időt, mert ellenkező esetben az operáció si-kerülhet ugyan, de a beteg abba mégis belehal. (Lakatos Aladár.)

Érdekes emlékek Aradmegyében.

A legendás Mária-szobor. — A vértanu-pap miseruhája. — A her-cegnő csodálatos menekülése. — Akit megóvott az Istenujja.

(Saját tudósítónktól.) A vallásos em-berek régi, évszázadokra visszanyuló szokása a fogadalmi emlékek felállítása. Ha valamilyen veszedelemből megmen-ekült a szerencsés véletlen folytán, vagy ha valamilyen csapást elhárított magá-ról, ezt fogadalmi emlékekkel örökítette meg.

Aradmegye több községében látható ma is ilyen fogadalmi emlékek, amelyek érdekes története van. Ha nincs is meg-örökítve a krónikákban, a hagyomány a nép száján él tovább, nemzedékről-nemzedékre száll, hogy figyelmeztesse a kétkedő utódokat a legfelsőbb Lény tiszteletére . . .

A radnai csodatevő Mária.

Az aradmegyei fogadalmi emlékek jórésze a máriaradnai templomban van. A fogadalmi emlékek legismertebbje a csodatevő Mária szobor, amelyet egy ismeretlen kilétű radnai asszony ajándé-koztott és amelynek érdekes története van. A szobor körülbelül harminc évvel ezelőtt még a főoltáron állott. A hívők nagyszámban keresték fel és gyertyákat égettek előtte. Egy ilyen alkalommal a gyertyák lángjától tüzet fogott a sok-koszoru, amelyet a szobor elé helyeztek. Nagy lángok csaptak fel a szobor körül, amelyen az akkori szokásokhoz híven fátyol öltözött volt. Riadalom tört ki a zsúfolásig megtelt templomban, az asszo-nyok sikoltozva menekültek a kijárat felé, a gallériáról ugrottak le a megré-mült hívők. Csak néhányan őrizték meg hidegvérüket és ezek csodálatos jelensé-get láttak. A pirosuló lángok a Mária kar-ján levő gyermek Jézus alakjáig csaptak fel, a lenge fátyol azonban sértetlen maradt és a lángtenger mint glória fonta

körül a szobor alakját. A tüzet sikerült eloltani és a fehér fátyolruhán egy folt sem emlékeztetett a tüzre. A csoda híre percek alatt elterjedt a községben és a buzgó hívek keresztetvetve emlékeztek meg a csodatételről. Prieszter Agoston, az akkor quardán félve újabb tüztől, a templom folyosójának egyik benyiló-jába helyezte el a szobrot. Itt is nagy számban keresték fel a hívők, mire a quarián a templom kriptájába helyezte át. Emlatt azonban általános zugolódás keletkezett a községben, a hívek tiszte-letlenséggel vádolták Priesztert, aki több beszédet tartott a felháborodott hívek-nek. Megmagyarázta, hogy csak így le-het elkerülni a tűzveszedelmet, amely az egész templomot pusztulással fenye-gei. Így sikerült nagy nehezen lecsilla-pítani a kedélyeket. A hívők mostaná-ban is felkeresik a csodatevő szobrot.

A templom egyik főke az általános ismert Mária kegykép, amelyet egy Bischmossa Greis nevű 80 éves hitbuz-gó radnai asszony ajándékozott 1668-ban. Az egyszerű kartonra nyomtatott, színes kép Remondini de Bassano híres olasz nyomdájában készült. A képhez ér-dekes hagyományok fűződnek. Az egyik a kereten levő értékes nyakékkal van kapcsolatban, amelyet egy hívő akasz-tott oda betegségéből való felgyógyulása után. A hagyomány szerint egy cseléd-leány küzelebről akarta a szép ékszer-t megnézni és egy barátjával éjjel a templomba ment. Feliépett az oltárra és kezét a nyakék után nyujtotta ki. Ilyen helyzetben meredt meg, egy hangot sem volt képes hallatni és nem tudott helyé-ről elmozdulni. Barátja ijedt sikollyal riasztotta fel a falut. A megrémült nép

SIRÓ SZONETT.

*Csak innen el, e csúf sötét szobából,
csak est ne lássam már többet soha,
mennyeország lenne, higgyed el akárhol,
Csak itt less minden csunya, mostoha.*

*A falról sápadt kormot sir a lámpa,
eső szital a tört ablakon át,
kenyerért sir kint két holduspalánta
s irigylitán e színtelen szobát.*

*Ugy várom már Édes, hogy elmehessek,
hogy téligyással mindent eltemessek,
új csatát vívjak és új nevet.*

*Multamnak minden tikkát megtagadjam,
s egy este lázas csókkal néked adjam,
az én szegény huszonegy évemet.*

RAB GÉZA.

a templomba tódult, térdre borult és Má-ria bocsánatáért könyörgött. Az ima vé-gével a megmeredt cselédeány megsza-badult. És a nép alkán tovább kelt a csodálatos hagyomány . . .

Páter Andreas miseruhája.

Nem fogadalmi emlék és halvány, ko-pott zöld színével szerényen húzódik meg a sok aranyos, drága ruha között. Történetét sem igen ismerik, pedig viselője vérevel fizetett meg hitéért. A törökülés idején történt, amikor Lip pa várából ki-kicsaptak a török hadak. Páter Andreas, világi nevén József An drás buzgón misézeti az ódon radnai templomban, mitem törödvé az ellen-séggel. Egy szép napon a törökök Rad-nára rontottak és az oltár mellől, zöld miseruhájában hurcoiták el Páter An-dreast. Eleinte nitükre akarták téríteni, majd mikor az nem sikerült, felkoncol-ták a hithű papot. A ruháját később megszerették a radnai papok és a ko-pottas miseruhát elítették a relikviák közé.

Sulkovszky hercegnő fogadalmi emléke.

A pankotai piactéren emelkedik Sul-kovszky hercegnő fogadalmi emléke, a mely egy kocsjaleset emléket örökíti meg. 1884-ben a hercegnő kastélyából kocsiuttra indult. Két tüzes paripa ficán-kolt a hintó elején és vigan röpitették a hercegnőt az uton. A piactér közelében a lovak valamitől megijedtek és vadul vágtatni kezdtek. A hercegnő rémült kiáltásba tört ki és a kocsis hiába pró-bálta megfékezni az ijedt lovakat. A hintó felfordult, a lovak elszabadultak, azonban a hercegnőnek csodálatoskép-pen nem történt semmi baja. A falu népe nagyon szerette a jószívű herceg-asszonyt és a szerencsés megszabadulás emlékére oszlopot állítottak. A hatszög-letű, obeliszkalaku, szürke gránitkőből készült emlékoszlopot vasrács vette kö-rül, amelyet azonban az idő folyamán széthordtak a pajkos gyerekek. Most árván, elfeledve áll a piactér közepén, s a késő utókornak fennem hirdette a szeretett hercegasszony csodálatos meg-menekülését . . .

Markovits Klementin alapítványa.

A gyoroki Domány-szöllő elején, az ut mellett kisebb lovasszobor áll, amely Szent Mártont ábrázolja. A szobor foga-dalmi emlék és érdekes története van. A szöllő az 1800-as évek elején özvegy Török Mártonné tulajdona volt. Egy este egyik férfitróna lóháton egy is-merősét akarta felkeresni. Borzalmas vihar dühöngött és sűrű villámcsapások borították kékes fénybe a tájat. Az öz-vegy minden kérésre ellenére rokona el-indult haziról a viharban. Alig ment néhány lépést, borzalmas mennydörgés rázkódatta meg a földet és a villám va lító fényvel csapott le a lovagió férfi közelében. A férfi kirepült a nyeregből és eszméletlenül terült el a földön, a honnan kétségbeesett hozzátartozói be-vitték a házba. A viharral dacoló ro-konának az ijedtségen kívül semmi baja nem történt, s ezt az örvendező nagy-asszony emlékszóborral örökítette meg. A szobor évek múltán megrongálódott és az özvegy leánya, Markovits Klemen-tin hozatta rendbe, 1857-ben pedig ala-pítványt tett le, hogy a szobrot a plé-bánia tartassa rendben és a száz pengő forintól szóló alapítvány-levelet a plé-bánia levéltárába helyezte. Azóta a szo-bor elhagyatottan áll az ut mellett, az idő viszontagságainak prédájául dobva. A száz pengő forint értéke azóta hét-szer devalválódott és most kamatos ka-mattal együtt alig 200 lejt ér. Szegény Markovits Klementina... mit tudta a lám-bor lélek, hogy elő egy olyan idő, ami-kor azért a száz forintért, amelyért egy egész házat építhetett volna, ma tíz téglát is alig vásárolhat?..

Hol az anyám...?

Az anyátlan apróságok jelene, jövője. — Ahol az állam helyettesíti a szerető szülőket.

(Saját tudósítónktól.) Az aradi városligeten túl, a fehér zuzmarás fák között egy szép, kastélyszerű épület emelkedik: az aradi gyermekmenhely. Itt nevelteti az állam azokat a gyermekeket, akiknek szülei nem élnek, vagy nem képesek gyermekeiket maguknál tartani s így teljesen elvesznének a jövő társadalom részére. ha nem akadna, aki gondviselésébe veszi őket. Vig gyermekkacagás veri fel a tájat, vidám gyermekkergetődznek az udvaron, elfeledve elhagyatottságukat, a melynek jelentőségét talán tudat alatt érzik, de nem képesek még megérteni. Jelenleg 292 lakója van az aradi gyermekmenhelynek, ahol dr. Olariu igazgató — lelkiismeretes munkával és megértő bánásmódjával — általános szeretetet élvez. Az intézet, amelynek több mint kétfélmillió büdzséje van, hivatása magaslatán áll és több gyermeket nagyszerű körülmények között helyezett el.

Harc

Faragó Esztike körül..

Érdekes körülmények között adoptálták a menhely egyik lakóját, Faragó Esztikét, egy bájos 12 éves kisleányt, akit az igazgató nemrég helyezett ki. A kisleány Král József, gazdag németperei építészhez került és rövid idő alatt mindenki szeretetébe ferközött. Az építész elhatározta, hogy a bájos gyermeket adoptálni fogja, de ezt az elhatározását nem hozta az igazgató tudomására. Közben egy aradi család adoptálni akart egy kisleányt és az igazgató Faragó Esztikét választotta ki. Elvette Králtól, aki kétségbeesetten szaladgált a jegyzőhöz, majd az igazgatóhoz. — Hagyja el, ő vigasztalta dr. Olariu, majd egy másik kisleányt kap. — Ilyen kisleányt nem talál soká — felelt az építész, aki kijelentette, hogy adoptálja Faragó Esztikét és ráhagyja 800.000 lejt kitevő vagyonát, így aztán meg is kapta a Faragó Esztikét. A végrendeletet is megcsinálta és boldogan yitte haza — immáron az ő leányát.

Az elegáns amerikai hölgy

Meglátó jelenet játszódott le a napokban a menhelyen. Az igazgatót egy szép, fiatal, elegáns hölgy kereste fel, aki elmondotta, hogy Szvetozár Amáliának hívják és egykor lakója volt a menhelynek. Az igazgatótól csak annyit akart megtudni, hogy édesanyja, aki szürkséghől adta a menhelybe, hol van. Elmondotta, hogy a nevelő szülei házából egy lakatoshoz ment férjhez s háboru előtt Amerikába mentek. Az évek során nagy vagyont gyűjtöttek össze és elhatározta, hogy felkeresi a menhelyt, megtudja anyja lakcímét és Amerikába viszi. Rövid utánjárás által kiderült, hogy 60 éves anyja Békéscsabán mosónő. Azonnal odautazott és elvitte magával édesanyját Newyorkba, a hol kényelmes lakás várja a törődött öregasszonyt. — Nemrégiben egy végrendeletet helyeztek el a menhely irattárába, ahol

Ardelean Julianna gyoroki özvegy asszony körülbelül félmillió lejt kitevő vagyonát szeretett fogadott gyermekére Tornya Rozáliára hagyja. A kisleány 14 éves és kihelyezése előtt a menhely lakói közé tartozott.

Hol az anyám...?

A fuigyermekeket főleg iparra fogják 12 éves korától. Többnek egész szép összegű bankbetéte van, amelyet felszabadulásakor kap meg. Legtöbbszörre dolgos, magukat megbecsülő gyermekek, akikből a jövő dolgozó generációja lesz. Amikor eljöttem, az udva-

ron játszottak a gyerekek. A szaladgálástól és hidegtől kipirult arccokkák mosolyogva tekintettek felénk, majd kacagva szaladtak tovább fogócskát játszani. És ez a kacagás szinte szívembe hatott, elkapott egy gondolat, amelytől nem tudtam szabadulni. Milyen lesújtó lehet, ha egyszer, évek múlva kiülnek a gyermeki szemek és szívük valaki után kiált, a ki ha nem is viselte gondjukat, de hozzájuk nőtt, az apró gyermek sirva teszi fel önmagának a kérdést: hol van az anyám. És ezt a sebet semmilyen jólét nem tudja begyógyítani. (m-i.)

HAJNALI RIPOORT

a fantasztikus szörnyetegekről, a sötét uccák rejtelméről, az összeesküvésről, a piacról és az uzeoráról.

(Saját tudósítónktól.) Méltóztassanak elhinni, nincsen kellemetlenebb valami a téli hajnalnál. Különösen akkor, ha az embernek a már jól felmelegített ágyából kell belemenni a nyirkos sötétségbe, de legkülönösebben akkor, ha egy átvirrasztott éjszaka után bandukolunk haza és fáradt, szédült fejjel, eltévedünk az uccák labirintusában. Velem az utóbbi történt. Akkor még nem tudtam megállapítani, hogy este van-e, vagy reggel, csak annyit láttam, hogy sötét van és a ködös pára olyan kísértetiesen görbitette jobbra-balra és emelte fejem fölé a házak silbuetjeit, hogy minden pillanatban attól féltem, hogy rám esik valamelyik megrepedezett kémény. Az itt-ott himbálózó villanylámpák megható igyekezettel próbáltak világosságot terjeszteni, azonban a beteg fényük csak egészen szűk körben esett rá a lucskos uccakövekre.

Egyszerre rémület rázta meg az idegeimet. Az ucca kanyarulatánál két fantasztikus szörnyeteg tűnt fel. Egyenesen felém tartottak. Lábaim gyökeret vertek és reszketni kezdtem, mint egy idegsofokot szimuláló uccai koldus. Ahogy néztem a két rémet, eszembe jutottak Wellsnek a Mars-lakói, akik borzalmas emberpusztítást vittek véghez ezen a bűnös földön. Egymás mellett jöttek apró léptekkel és magasak és szélesek voltak, mint egy-egy jól kifejlesztett hirdetőoszlop. Oh borzalom! A tetejükből füst szállt az ég felé és valami különös susterző hangokat hallattak. Már éppen össze akartam esni a kétségbeeséstől, amikor közelemben jutottak és megnyugodva állapítottam meg, hogy nincs okom a rémületre, legfeljebb a csodálkozásra. Két jól megrakott mozgó zöldségek-szártömeg volt, amelyet belülről nyilván fűtöttek, mert a tetején füstölt. Valami titkos feltaláló akar szenzációt kelteni Aradon, gondoltam, aki feltalálta az önmagától mozgó kosarakat. Elhaladtak mellettem és a keleti égboltozaton és a

zavaros fejemben derengeni kezdett. Közeledett a hajnal...

Kissé kivilágosodott aggyal követni kezdtem a zöldséges sátrakat és csakhamar magyarázatot találtam mindenre. Két kofa volt, teljesen megrakva különféle piaci árucikkkel. A füstnek vélt valami nem volt más, mint párává átalakított levegő, amelyet a két kofa a súlyos teher alatt fáradtan fújt ki magából. Hasonló fantasztikus alakok egész sorát pillantottam meg, akik mindnyájan megrakodva tipogtek a piacra. Lassu léptekkel, csendesen beszélgetve haladtak el mellettem és egyiknek a kosarából elfojtott kukorékolást hallottam. Szegény kakas, a szomorú fogságban is teljesítette kötelességét: üdvözölte a hajnal. Közéjük vegyültem és velük együtt mentem el a piac-térre. Azt vártam, hogy a kofák szépen lerakják a nedves aszfaltra az árucikkeiket és várják a jó szerencsét. Azonban nem így történt. A megerkezett piaci árusok a tér közepén gyülekeztek össze és valami titokzatos dologról folytathattak megbeszélést, mert fejüket összedugták és aggódva figyeltek jobbra-balra.

A halvány fényben derengő hatalmas téren, az összebujó, suttogó sötét alakok úgy néztek ki, mint a moziban egy történelmi film éjszakai összeesküvői. A hasonlat kitűnő, mert a kofák a sötétség leple alatt tényleg összeesküvést szöttek. Sikerült közéjük furakodnom és elilestem mindeu szavukat. A tömeg középpontjában Teca néni állott egy nagyobb lánán, amelyben éhesen gágogtak a halálra-ítéltek. Teca néni beszélt:

— Én csak annyi mondom, ha még egyszer megtudom, hogy 250 lejnél olcsóbban adjátok a kövér libát, akkor velem gyűlik meg a bajotok. Áruló került közénk, aki nem tartja be a megállapodásunkat. Ezeket az árulókat le fogom leplezni és megszabadítom tőlük a kofák társadalmát. De mért is adjuk olcsón az aprójszágot — folytatta hévvel — amikor drágán is megveszi a közönség. Ha mindnyájan egyformán árulunk, kénytelenek lesznek olyan árakat fizetni, amennyit kérünk.

Sekáig, beszélt még és beszédét a kofák áhitatos csöndben hallgatták. Magyarázta, hogy miképpen kell a vásárlót „megszédíteni.” Amikor egy naccsága alkuszik egy libára, vagy tyukra, oda kell menni egy kofának és többet ígérni, mint amennyiért a naccsága meg akarja venni. A naccsága megjed és siet kifizetni a Kért összeget. A helyléssel fogadott beszéd után sorra került minden cikknek az ára. Elhatározták, hogy a mai napon milyen árakon fognak eladni és mielőtt elszéledtek, Teca néni kijelentette, hogy jaj annak, aki a megállapodást megszegi. A láthatáron feltűnt egy rendőr és sietett mindenki elfoglalni a helyét. Nehéz köd szállt a városra és lassanként megjelentek a piacokon az áldozatok. Először a kávéházak, vendéglők és egyéb nyilvános helyek megbízottai jöttek vásárolni.

— Hogy a tojás? — kérde egy természetes asszonyság.

— Három lej — feleli a kofa.

— Hisz tegnap még kettőötven volt.

— Ha nem tetszik, vegyen másutt.

A tojás pedig mindenütt három lej. És így van minden áruval, a kofák szigoruan betartják a megállapodást és a szegény vásárlók kénytelenek drágábban vásárolni mint tegnap és azt hiszik, hogy a drágulásnak a lej esése az oka. Nem tudják, hogy az éjszaka leple alatt összeesküvés történt a tárcájuk tartalma ellen. Zavart fejjel bandukolok hazafelé és ahogy lefeküdtem, rögtön elnyomott az álom. Borzalmas dolgokat álmódtam. Száz ezer Teca néni láttam. Mindegyiknek a kezében egy libatepertővel megrakott tál volt, amelynek illata elterjedt a levegőben. Borzasztó éhséget éreztem és amikor a felém tartott tálba akartam nyulni, a Teca néniék egyik egyike vércse karmaival belevágott az arcomba.

Arra ébredtem fel, hogy a feleségem cibálja a hajamat és ideges hangon figyelmeztet, hogy már dél van. Libatepertő volt ebédre.

— Borzasztó — panaszkodott a feleségem — 250 lejt fizettem egy libáért, tegnap megvehettem volna 200 lejtért.

Én nem szóltam semmit. Teca néni gondoltam, aki vércsekarmaival hadonászik és éheu akarja pusztítani a világot. (p. g.)

Fehérlábu asszonyok és leányok . . .

fiad asszonyai és leányai, kisgyermekai művészetet, szépséget tanulnak. — A klasszikus tánc szépséges rajongói. — Látogatás Éggy Ghyssa tündérbirodalmában.

(Arad, december 24.) A zene halk Chopin-melodiókat játszik, meztelen karok, lábak és combok villannak el a szemem előtt, pihető keblekből feltör a visszatartott lélekzet, rövid vezényszavak, mozgások, mozdulatok. Ha kissé összehunyorítom a szemem, akkor az egész összefolyik egy bizarrul groteszk szímfolttá, amelyből minduntalan előtör a fehér. Klasszikus táncokrajzon vagyok, ahol szakavatott tanárnő tanítja kicsinyeknek és felnőtteknek a ritmikus táncokat, a tornát, a gracióz mozdulatokat, a kecsességet és hájt, Éggy Ghyssa, dr. Ungár Imre felesége, a csodás klasszikus táncosnő tánctermében ülök egy széken, mellettem kis asztalka, finom malagát iszom és nézem a növendékek klasszikus táncát, pillanatra agyamba ötlenek a régi görög és etruszk vázákban láttott finom ókori táncok. Ezeket most itt látom élő valóságban, fiatal kis lánykák, meg felnőttek és kecses hajlású asszonyok az izgalomtól, fáradtságtól és belső hévtől kipirult arccal járnak a zene taktusaira: tanulnak művészetet, szépséget . . . A tánc terem: a Bohus-palota harmadik emelete, valamikor Beleznay grafikus műterme. Nagy, világos terem. A falak mentén a hozzátartozók, a középen növendékek és ezek között a tanárnő: Éggy Ghyssa, aki apostola a klasszikus táncnak, tanárnő, európai lírii táncos, mindezek mellett bájos, fiatal, szép és fáradhatatlan.

Husz kicsiny gyermek táncol . . .

A zongora megszólal és husz kicsiny gyermek, pirosarcu, szőke és barnahajú — mindegyik finomrajzu Murillo angyalka — szépen feláll. Előttük rövid görög peplonban, meztelán a tanárnő. És felhangzik a vezényszó: „Los!” Erre a husz Murilló angyal felemeli kis fehér lábacskaikat és a zene taktusára táncolni kezd. Kis tagjaik kecsesen forognak, kezeiket hol a fejük fölé emelik, hol leejtik, drága rózsaszín lábacskaik villámgyorsan felemelkednek a levegőbe, jönnek a kecses piruettek, a gyors fordulatok, a lehajlások, a szokellések, hirtelen megállások, mindegyik elemében van, mindegyik táncol, kipirulnak, nevetgélnek, gyönyörűek . . .

Közben folyton hallatszik a vezényszó:

— Jobb láb előre! Nyujtani a testet! Egy, kettő, három, karokat kihuzni, lábakat fel! Három könyvnyi lépés!

Most csak a 6—12 évesek táncolnak és valahogy elcsodálkozom, hogy mi mindenre képes a pedagógia és a szorgalom. Fekete-hajú kis öt éves lányka illegeti magát és olyan bájjal és finomsággal mozgatja tagjait, hogy szemem összenézni. Megtudom

Táncos Ducinak hívják és a legtehetségesebb növendéke az iskolának. Hasonlóan tehetségesek és sikkesek Kepes Sári és Mária, mindkettőn kis rózsaszínű peplonban, térden alul meztelán, piros az arcuk, élvezettel, gyönyörrel táncolnak. Mennyire üdítő a kis fogókony gyermek lelkét a szép és művészi.

„Freude im Mail“

Ez egy klasszikus tánc és a kis növendékek lejtik, táncolják, vagy igazán nem is tudom, minek nevezzem. Körbe állanak, majd szétugranak, azután megint összehunyorítanak, karjaikat emelik a levegőbe, majd megint leeresztik, fordulnak, szokellnek, piciny lábakkal szaladnak, dobbantanak. Bábajos isteni melodiók törnek fel a zongorából és a tanárnő a kicsinyek előtt áll, mindent mutat nekik, ő is lenge peplonban van, térden felül meztelán. Komor és komoly mizantrópok, cinikusok, szkeptikusok nézzék meg egyszer, amint husz ártatlan kicsiny gyermek félig meztelenül táncol, mindjárt meggyógyulnak. Megtudom, hogy Holländer Juci és Lilli Grünwald Lilli és Erzsi, Kardos Gitta, Kaszab Klára és Reissfeld Baby igen tehetséges kis lánykák, akiknek van érzékük a tánc, zene és klasszikus iránt. Itt táncol a kis Kiri Klári, aki már kész művésznő és aki egészen szép színpadi sikereket is elkönyvelhet magának. Igaz, hogy közben el is romtják egyesek a táncokat, mások meg fiatal medveborsokra emlékeztető ügyetlenség-gel emelik tagjaikat, de ez nem baj, az összbemérés azért még is egységes, azután Éggy Ghyssa nem türelmetlen tanárnő, együtt nevetgél a kicsinyekkel, akik viszont imádják őt.

A tanárnő rövid előadást tart a laikus újságíróknak.

Következik öt perc szünet, a

szőke-hajú tanárnő odajön a laikus újságíróhoz, aki már az ötödik pohár malagát issza és rövid, de annál érthetőbb szabad előadást tart:

— Az újabbkori klasszikus táncok alapját a nagy Izadora Duncan vetette meg. Aztán hanyatlás állott be, az emberek megmosolyogták a nagy akarásokat és kísérleteket. De Bécs, a minden művészetek és szépségek városa hamarosan meglátta, hogy milyen szépség és főként mennyi egészség rejlik ebben. Ma már tíz éves múltja van a klasszikus táncoknak. Aradon két éve, hogy megnyitottam első kurzusomat. A test nevelés szempontjából felülbecsülhetetlen a meztelen tánc. Nem erotikából vagy divatból táncolunk meztelán és könnyű ruhában, hanem egészségi okokból. Kimelegszünk és ilyenkor fölösleges a ruha. A gyermekek megtanulják a ritmust, a szép testtartást, a könnyedséget és finomságot, eltanulják a szép mozdulatokat, egészségesek, erősek lesznek. Amint láthatja, csupa megelégedett vidám arccal találkozott. Semmi erotika, tiszta művészet és testkultusz.

Mindezt egy szuszra kedves nevetés közepette mondja el, körülötte a csöppségek rajzanak és rózsás arcuk egészséges és egyenes tartásuk, könnyedségük szinte megerősíti a tanárnő szavait. Most hirtelen megint szól a zongora, a „Blau Donauwalzer“ lágy akkordjai hallatszanak ki a fekete billentyűk alól, ritmusos lépések, lassu walcertempók, közben mindig hallatszik a vezényszó:

— Lilike, nem úgy nekiiramodni, lassabban!

És Lilike erre lassabban szedi apró rózsaszínű lábacskaikat. Közben egy kis dorgálás is hallatszik, valamelyik ügyetlen leányka elrontott valamit. A walcert után erős, kemény zene jön, a kicsinyek drámai mozdulatokat tanulnak. És ez így megy egy órahosszat. Ekkor tanítvány, tanár elfárad. Szünet, vége. A mamák összecsökölják kicsinyeiket, akik a

csókok után öltözködnek, majd szépen elbucsznak, jönnek a nagyok . . .

Fehérlábu asszonyok és leányok . . .

A nagyok is szépen felállanak, lehetnek tizenketten. Többnyire serdülő fiatal leányok, közöttük pár asszony. Egyrészt fekete strand kosztümben, a többiek könnyű rózsaszín vagy halványkék grenadin peplonban, vagy a hogy itt nevezik „kittlinben.“ A zongora belekezd Chopin „Trauer marsába.“ Lassu, ütemes lépések, csupa ritmus és szín. A legtöbbjük ügyetlen, bevallom őszintén a kicsinyek jobban és szebben táncoltak. És itt is ugyanaz a módszer. A tanárnő a tanítványok elé áll és azok mind utána csinálják a mozdulatokat. A Trauermarsch után gyorsabb iram következik, az arcok kipirulnak, a keblek pihlegnek, a lábak pillanatig sem pihennek, majd ezután szilaj, szinte vad mozdulatok jönnek, hajlások jobbra és balra, azután egyszerre csend. Tizenkét pihető fiatal meztelán nő áll az esti vilnyfényben egy nagy terem közepén. Olyan szép látvány ez. Közben tornagyakorlatokat is végeznek. Lehajolnak, hátragörbítik derekukat, karjukat és lábukat felemelik, van közöttük egy kissé molett fiatal barna leány, aki nehezebben emelt tagjait, de lassankint ő is belejön. Van egy táncfenomén. Fiatal gimnazista leány: Szömörkényi Magda. Mozdulataiban annyi a természetes báj és finomság, hogy rutinos táncosnő tanulhatnak tőle. Ha a tanárnő elfárad, ő az előtáncosnő. Ha a táncosnői pályán marad, valamikor nagy és ünnepezt művésznő lesz belőle. Szépen és kedvesen táncol a zene ütemeire Czukor Jánosné, egy fiatal barna asszony, akinek szintén van tehetsége a tánc iránt. Ugyancsak itt táncol még özv. dr. Mann Adolfné, hajlékony test, itt szinte látni a tánc és testgyakorlat jótékony hatását. Itt a nők a táncon kívül járnak és mozognak is tanulnak, az elpuhultság elmúlik, a sport és torna megnevesíti, megedzi őket. Csak meg kell nézni az angol ladykat, akik még ötven éves korukban is nyulának, izmosak, graciózek a sport, a tánc nem enged, hogy elhizzanak, késő öregségükig is üdők maradnak. Ez a tudomány vagy teória ma már nem lemosolyogni való. Még két nevet kell, hogy megemlítsék: Holländer Lily és Dénes Böske. Mindkettőn ügyesek és elnézném őket reggelig is, amint táncolnak.

Az üveg malaga elfogyott, a fejem is káprázik már a sok fehér női lábtól és kartól. Tíz perc múlva az uccán szél fúj az arcomba. Röviden megállapítom: Aradon is fért hódított a testkultusz, egy fiatal táncosnő kibontja a zászlót. Tessék elhinni: ez nem modernség, ez szükséges valami. Nem tehetek róla, de ezen az estén finom női lábokról és karokról álmodtam. Egészséges széptestű görög nők táncoltak ezüstpatak partján és az arcuk úgy hasonlított az aradi nőkhöz . . . (Kiri)

KÉK HEGYEK FÖLDJÉN.

Egy bús éjszakából születtem én a kék hegyek földjén,
a kék hegyek földjén láttam meg először
a fölkelő napot és a lehulló csillagot.

Lelkemben bűös fényvel ég a mesebeli trón;
a kék hegyek földjén én voltam romok és fenyők közt
az elmodó kirdly.

Ott fogott el az ős félelem, ha piros gyermekszivemre
hideg mosolyt csókolt a hánasok ajka,
ott kacagtam föl, ha jött a ragyogó hóolvasás
s a méla erdőkön gomolygott a rózsarejtő nap,
ott léptem forró virágot a temetők halk elégiáiból,
ott folytak belém anyámmal együtt fölött
szomorú, holdas esték, —

ott hallottam különös zaját egy árnyas, mély folyónak,
ott fogant bennem énekké a vör kedvesem keresésekor,
vagy ha dróca jajok után szemeim behunytam,
ott láttam megbocsájtani az istent a mennyből
lehulló kékjén

és ott láttam virrasztani a néma várakat,
— őseim csodatermő, véres ölelését.

ORMOS IVÁN.

„Életem legérdekesebb emléke“!

Thomka Elek, a régi idők daliás huszárezredese. — Párbajok diadalmas hőse, versenyek irigyelt győztese. „József apánk“ meg a „Mégis huncut a német.“ Epi- zódok boldog időkről, régi emberekről.

Az ajtón keskeny, finom névjegy: folkusfalvi és thomkaházi Thomka Elek nyug. huszárezredese. A névjegy után következik két hosszukás, igen egyszerű szoba, lehet mondani azt is: katonás egyszerűségű szobák. A bútorok szimmetrikus rendben, pedáns tisztaság, még a tajtékpipák is katonásan sorakoznak egymás mellé. Az öblös karosszékkel feláll egy magas, egyenestartású, rövidrenyirt haju öszes ur. A kézfogásán megérzik, hogy nehéz lovassági kardokat forgatott, meg szilaj csikók kantárszárát húzta rövidebbre. Minden gesztusa magyar, urias, katonás. Pedig már hetven éves és nem kom mandiroz eskadronokat.

Egy öreg katona törzslapja.

— Mivel szolgálhatok?

Keményen, élesen hangzik az obligát kérdés, élesen, mint a suhanó acélkard. Azután mégis csak megnyílik, most már úgy társalog, mint gyakorlat után, amikor a tisztjétkedében gyűlnek össze a tiszturak. Most már inkább joviális magyar ur, mint katona. Nagyokat szív a szép barnára szivott tajtékpipából, miközben ezeket mondja:

— Nincsenek kérem, nekem élményeim. Katona voltam, szolgáltam. Törzslapom ennyi: Hadnaggyá avatás 1876-ban, nyugalmába vonulás 1909-ben. Egészen az ezredességig vittem. Állomáshelyek Budapest, Kecskemét, Marosvásárhely, Baja, Vác, Érsekújvár. 1914-ben reaktiválás és a honvédelmi minisztérium egyik ügyosztályában a háború végéig szakadatlan munka. Meg vannak az összes kitüntetések, amiket egy békeidőben szolgáló tiszt kaphat. Más nincsen. — Pedig lenne más is, még pedig az, hogy a méltóságos ezredes ur, a vitéz Thomka Elek ur rettegett párbajhős volt, párbajainak számát tán maga sem tudja, ezenkívül kitünő lovas, ezredversenyeken sok-sok díjat nyer. Az asztalon sok-sok szép cigarettatárcák, mindegyik egy emlék. De hát ezekről nem beszél, nem akar beszélni. Utál-

ja a kérdést, azt mondja: aszszonyok és szájhősök dicsekednek. Katonaember hallgat.

Epi zódok József főhercegről.

Most drága, bájos katonai epizódok következnek József főhercegről, már mint az öregről, a meghaltról, az egyetlen magyar Habsburgról Ugyanis azt mondja Thomka ezredes ur, hogy ő neki nincsenek emlékei, de szívesen mond el pár apróságot az öreg József főhercegről, mert őt jól ismerte, sokszor összejött vele. Ha esetleg ezek érdekelnek. Nagyon érdekelnek egy öreg katona régi emlékei. A tajtékpipa most veszedelmesen kezd füstölni és egy-egy nagy füstgomolyag között egy-egy kis történet is előjön a keménymetszésű szájból.

— Ha jól emlékszem 1877-ben volt, Marosvásárhelyen voltam fiatal hadnagy a 9-es honvédhuszároknál. Nagy hadgyakorlat volt. Ott volt József főherceg is és amikor pihenőre térünk, nekem, aki jó cimbalmos voltam, játszani kellett a cimbalmon. Már nem tudom, hogyan volt, de egyszerre csak rákezdtem az akkor olyan divatos magyar nótára: „Jaj de huncut a német...“ Ott volt Graf altábornagy, a főherceg adlútusa is, aki idegesen intette magához Janky őrnagy, ezredparancsnokot:

— Hogy meri a hadnagy ezt a tiltott dalt játszani?

Általános megijedés, az őrnagy parancsára, azonnal abbahagyom, de egyszerre csak megszólal egy kedélyes hang:

— Na, tovább hadnagy ur. Miért nem játszik?

Biz én játszottam tovább, a főherceg mulatott, az altábornagy dult-fult mérgében és másnapra raportra rendelt. Érdekes volt ez a raport. Engem egy Kinizsi nevű százados vitt az altábornagy elé, aki, amikor bemutatkozott, ezt mondta az excellenciás:

— Nincs szerencsém ismerni a százados urat!

— De én ismerem a kegyelmes urat — válaszolta a kapitány. 1849-ben, amikor Bennél szolgáltam, már találkoztam altábornagy urral, de akkor csak a hátát láttam, mert futni tetszett a magyar honvédek előtt.

Kinizsi kapitány még abban az évben nyugdíjba ment. Nekem nem történt semmi bajom a németgyalázó nótá miatt, mert hát maga a főherceg sem szerette a németet.

Nemes Kecskemét városában.

Itt volt csak ám igazi élet, szíve látom, hogy élvezettel gondol vissza a méltóságos ezredes fiatal korára. Mi minden derül ki ebből a fiatal korból, lássuk csak:

— Fiatal kadét voltam, ott lovagoltam József főherceg mögött. Az ezredesünk hosszú szípkát nyújtott nekem, vigyázzak rá, mert az a főhercegé, ebből szívja a szíjart. Én beütem a csizmaszárba és amikor hosszú lovaglás után megpihentünk, a főherceg kéri a szípkát. Benyulok a csizmaszárba, hát biz annak a szópókája letört.

— Kutyaferemtettem. — Kibájt József főherceg — szípkát nem a szópókájával lelele dugnak a csizmaszárba, kadét. Na ne félj, azért nem eszlek meg. Kutyaferemtettem!

Aztán leültünk és egy trombitás papirosba csomagolva szalonnát és kenyert nyújtott át öfenségének. Öfensége erre benyul az atillája zsebébe, nagy fekete buclibicskát húz elő, előbb jól kirázza, nehogy kenyérmorzsá maradjon benne, aztán amugy parasztosá leül falatozni, apróra vágva a szalonnát. Amikor kész van, az utolsó falat kenyérből megtörli a bicskát, és zsebre vágja. Akárcsak a kanászok és juhászok. A tisztikar elcsodáikozik: a főherceg nem amolyan mű magyar. Igazi, vörösi pusztán felnőtt magyar.

A mulatós Ottó főherceg, azután meg Visky Panna, a cigánylány és az udvarhölgyek.

Érdekes ember volt József főherceg. Valamikor a Kecskeméten állomásozó dragonyosezred parancsnoka. Sok híres virtusban vett részt. Csodaszép szeretője volt: Visky Panna, tüzről pattant magyar lány. Mondogatta is nekünk, amikor hadgyakorlaton voltunk:

— Itt jöttem én ezen az uton a babámmal régen, felszállagzott parasztkocsiban, egy suba alatt mind a ketten, fityültünk mi akkor a világra. Bizony mondjanak is nekem akármit, többet ér az én szépséges cigánybabám, mint a cifra bécsi udvarhölgyek. — Valahányszor a főherceg, még idősebb korában is lejött Kecke-

métre, a cigányok a Kocsifa után szaladtak és ő szórta zsebéből a hatosokat meg a régi négykrajcárosokat, szerette a cigányokat nagyon.

— Ez is régen volt, már akkor kapitányi voltam. A Pozsony melletti Szemere községben gyakorlatoztunk, Albrecht főherceg volt a parancsnok, ott lakott a híres custozzai sátorban. Ki volt adva a szigorú parancs, hogy ha Ottó főherceg, az elhunyt Károly király anja jönne, el kell dugni minden alkoholt, mert bizony a főherceg nagyon szerette az italt és mindig lerészegedett. Jött is a főherceg és amikor sehohsem kapott italt, nevetve szólt:

— Jól van cousin, condoskódtam én magamról. — Nagy flaska konyakot húzott elő a zsebéből és jókat kortyintott belőle. Szegény, olyan csunya halála volt, pedig nagyon aranyos ember volt, úgy szeretett minket fiatal huszártiszteket.

Közben alkonyodik, a szoba is megtelik sűrű füsttel, az ezredes ur is visszatér a szépséges multból a jelenbe, az 1924-be, az 1500-lej nyugdíjas sivar, örömtelen életbe. Nincs már honvédhuszár, nincsen József főherceg, csak 70 év van. Kikísér az ajtóhoz, kezét nyújt és katonás rövidséggel mondja: „Szervusz!“ Amikor az ajtó bezárul, az az érzésem, hogy egy egész külön kis furcsa világ is bezárul méltóságos folkusfalvi és thomkaházi Thomka Elek honvédhuszár ezredes ur mögött...

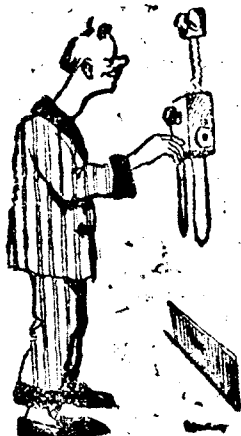
Károly Sándor.

Az „FEHER KERESZT“-barban ma és minden este szenzációt keltő attrakciók

Alegolosóbb és legjobb raglánok, férfi-és fiu ruhák

Szántó és Komlós cégnél. 1007

A FARSANGI BALAK ITALA: TEMESVARI RECORD SPECIALA SÖR.

— No végre bevezették a telefont! Nagy szerű!

— Mindjárt ki is próbálom.

— Halló, nagysád, Ha—allo! Ha—ha—ha hó!

— Központ! Hé! Hé!!! No!!! Jaj!..

— Ne zavarjanak, kérem! Mit rontanak be? Se tűz nincs, se rabló támadás! Csak a telefonközpontot hívom!... Ha—a—

— Így találtuk, kérem. Külsőszak nyoma nincs rajta. — Csak éppen telefonálni akart a boldogtalan.

HIREK

Fekete Karácsony.

1924. karácsonyan nem öltözött fehérbe a föld, a lágyan finom fehér hópehelyek nem vontak be mindent fehérségükkel. Fekete a karácsony. Idén az apró unyalakák ugylátszik erős cérnával vorták össze az égi párnákat, azok nem akarnak elszakadni és így az idén fehér karácsony helyett fekete karácsonyon kell örülni az emberiségnek, hogy a Megváltó megszületett. Pedig olyan szép a havas karácsony, olyan nagyon beillik az ünnep hangulatába a békés fehér szín. Ugylátszik a Jézuska úgy akar kedvezni a pénzhiánytól agyongyötört embereknek, hogy nem küld rájuk nagy hűleget, aminek viszont a fuhereskedők nem örülnek valami nagyon, de hát a Jézuska inkább tekint a szegényekre, mint a gazdagokra. Mi csakolyan örömmel köszöntjük az ideit fekete karácsonyt, mint a fehérket.

Karácsonyi lapunk kézbesítése. Lapunk karácsonyi száma 48 oldalon jelenik meg. Nem előfizetőinknek egyes példány ára 10 lej lesz. Sulyt helyezünk rá, hogy a pompás tartalmu nagy karácsonyi lapot minden előfizetőnk pontosan megkapja. Kérjük tehát azokat a t. előfizetőket, akiknek a lapot nem kézbesítik karácsony reggelén, közöljék ezt azonnal a kiadóhivattal. A kiadóhivatal a lap árát a kihordók béréből levonja és gondoskodik a példány pótlásáról.

Karácsonyi istentiszteletek Aradon. A karácsonyi ünnepek istentiszteleteinek sorrendjét Aradon a következőképpen határozták meg: A római katolikus templomban szerdán délután három órakor harangoztak, annak jelzésére, hogy a szent év megkezdődött. Éjjel tizenkét órakor kezdődik az éjféli mise, amelyen dr. Monay Ferenc minorita rendfőnök mond beszédet. Csütörtök reggel hét órakor Pásztorok miséje, amelyet dr. Lakatos Ottó plébános mond, az ünnepi prédikációt Szikra Lénárd plébániai irodavezető tartja. Dél előtt fél tíz órakor szentbeszédet mond dr. Lakatos Ottó plébános, majd 10 órakor ünnepi nagy mise, amelyen az aradi fülharmonikusok is közreműködnek. Ekadásra kerül Goller miséje. Este hat órakor ünnepi litánia, amelyet megelőzőleg dr. Monay Ferenc rendfőnök mond beszédet. Pénteken, karácsony másodnapján reggel hét órakor csendes mise, amelyen D'André Károly hitoktató tart beszédet. Dél előtt 10 órakor ünnepi mise dr. Lakatos Ottó szentbeszédével, este hat órakor ünnepi litá-

A pápa nem vett részt a Szent-Ev megnyitásban.

Rómából táviratozzuk: A hóhapi nappal kezdődő szentév tartamára az olasz kormány elrendelte, hogy a zarándokok utevél nélkül utazhatnak Olaszországba és csupán zarándokigazolványukat kell felmutatni. — A pápa influenza miatt megbetegedett és így karácsony estéjén nem vehetett részt a szentév megnyitó szertartásában.

Megkezdik az aradi villamosvasut építését.

Megegyezős történt a vasutépítő-társaság és a város között.

(Saját tudósítónktól.) Egyedül a Közlöny számolt be azokról a nagyjelentőségű tárgyalásokról, a melyeket Arad város vezetősége a villamos vasut felépítése érdekében folytatott az oradea-inarei (nagyvárad) Industrie Bilorolui villamosvasutépítő társasággal. A tárgyalások eredménye, hogy az aradi villamos vasut közeli felépítése már befejezett tény. Ma délelőtt a vasutépítő társaság vezérigazgatója Sauerpreis Fer-

dinánd táviratilag értesítette a város közönségét, hogy hétfőn délelőtt Aradra érkezik, s akkor per-fektuálja a villamos felépítésére vonatkozó megállapodásokat. Az elfogadott terv szerint az első évben, azaz 1925-ben három szakaszt építenek ki: az állomástól a Szabadság-térig, a Szabadságtérig Ujaradig és az állomástól Gájig. Az aradi villamos vasut építéséhez egy hónapon belül hozzákezdének.

nia, amelyet megelőzőleg Schaffer Ferenc főgimnáziumi tanár mond beszédet. Vasárnap reggel hét órakor csendes mise, utána szentbeszéd, amelyet Angelli Sebő hitoktató tart. Tíz órakor nagymise, este hat órakor litánia, amely előtt Paska Ignác hittanár mond beszédet. — A református templomban karácsony első napján délelőtt tíz órakor istentisztelet, a melyen Csécsi Imre tart beszédet, délután három órakor pedig Ady László segédlelkész tart beszédet. Karácsony másodnapján délelőtt tíz órakor istentisztelet Ady László segédlelkész beszédével, délután három órakor ugyan- csak Ady László mond szentbeszédet. Az ünnep másodnapján — szokás szerint — délelőtt 11 órakor külön vallásos ünnepély tartanak a református templomban. — A görög keleti román templomban délelőtt tíz órakor az istentiszteleten Papp I. János püspök tart szentbeszédet az ünnep első napján, karácsony másodnapján pedig Codrean Flóra tart beszédet. — A görög katolikus templomban délelőtt tíz órakor Popa József görög katolikus esperes tart ünnepi szentbeszédet. — Az evangélikus templomban az ünnep első napján délelőtt tíz órakor Frint Lajos evangélikus lelkész mond beszédet, délután három órakor Molnár Sándor segédlelkész beszél. Karácsony másodnapján délelőtt tíz órakor Frint Lajos lelkész tart németnyelvű istentiszteletet, délután három órakor áhítat, Molnár Sándor segédlelkész hitoktatóval.

— **Karácsonyi istentiszteletek Timisoarán.** A belvárosi székesegyházban karácsony első napján délelőtt ünnepi szentmise, amelyet Pacha Agoston apostoli kormányzó celebrál. Utána az apostoli kormányzó magyar és németnyelvű szentbeszédet mond. Az ünnep másodnapján Kayser Lajos kanonok celebrálja a misét, szentbeszédet pedig Fiedler István kanonok mond. — **Belvárosi plébánia:** Karácsony első napján fél tíz órakor ünnepi mise, celebrálja dr. Ferscht Mátyás apátplébános, tíz órakor németnyelvű szentbeszéd. Pénteken ugyanez a program,

csak a szentbeszéd magyar nyelvű. — **Gyárvárosi plébánia:** Csütörtökön délelőtt kilenc órakor ünnepi mise, fél tíz órakor magyar ünnepi szentbeszéd. Mindkettőt Wetsch György a plébánia ideiglenes vezetője mondja. Pénteken Kleitsch József h. plébános mond misét és németnyelvű szentbeszédet. — **Józsefvárosi plébánia:** Az ünnep első napján reggel fél hét-től fél nyolcig és fél kilenctől fél tizenkettőig csendes mise. Kilenc órakor Kayser Lajos kanonok ünnepi szentbeszédet tart. Karácsony másodnapján kilenc órakor magyar szentbeszéd, utána nagy mise. Mindkettőt Lichtenöerg Rudolf lelkész mondja. Csendes misék, úgy, mint vasárnapon. — **Erzsébetvárosi plébánia.** Csütörtökön reggel hétkor, fél nyolckor és fél kilenckor szentmisék, kilenc és fél tíz órakor a magyar és német szentbeszéd, utána nagy mise. **Ferencvárosi plébánia:** Mint minden esztendőben, úgy az idén is, az ünnep mindkét napján német nyelvű szentbeszéd. — A belvárosi evangélikus templomban csütörtökön magyar, pénteken német istentisztelet. Mindkét napon Urvacsora. — A gör. keleti templomban csütörtökön, pénteken és szombaton délelőtt tíz órakor ünnepi szentmisék.

— **Karácsonyünnep az aradi fogházban.** Az aradi ügyészégi fogház igazgatósága karácsony este estélyén karácsonyi ünnepet rendezett a raboknak. Az ünnepélyen megjelent dr. Barburá törvényszéki elnök, Pausesti ügyész, Filotti rendőrprefektus, Ciuhandá lelkész, dr. Botioc ügyvéd, valamint a Román jótékony nőegylet tagjai és még többen a város meghívott előkelőségei közül. A fogház folyosóján hatalmas karácsonyfa állott, megrakva édességekkel. A rabok kettős sorokban álltak fel és Selariu János fogházigazgató intésére egyházi-dalt énekeltek. Ciuhandá esperes megható beszédet intézett a fegyencekhez, majd Selariu fogházigazgató mondott beszédet az aradi börtön lakóihoz. Végezetül Pausesti ügyész szólt a fogházigazgató elégedte a kirótt fegyelmi büntetéseket és kiosztot-

ták közöttük a jótékony nőegylet élelem-ajándékát.

— **Gyermekek ünnepe Aradon.** Az idők megnehezedett járásában, a könyörületes szeretetnek ben-sőséges ünnepe tartódott tegnap az aradi Elena-ucai fiúiskolában. 44 szegény ruhátlan gyermeket öltöztettek fel. A ruhakiosztás előtt a tanulók vallásos pásztorjátékokat mutattak be, szavaltak és énekeltek. A ruhákkal a kicsik különféle édességeket is kaptak. — Meglátó ünnepség volt ma este az aradi gyermekórházban. A román jótékony nőegylet dr. Botis Tivadarné elnökletével szép karácsonyfát állított a kórházban és ajándékokat osztottak szét az örvendő gyermekek között.

— **Házasságok.** Mann Ákos (Kisjenő), Grünolatt Czucz (Arad) folvó hó 25-én (csütörtökön) délután 4 órakor Aradon, Str. V. U. Ureche (Kismolnár-u.) 12-14. sz. alatt tartják esküvőjüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Braun Ella és Fröhlich Sándor folvó hó 25-én délután fél 6 órakor házasságot kötnek Arad, Bul. Carol (Erzsébet-körút) 37. alatt. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Eljegyzések.** Az aradi rendőrprefektura titkári hivatalának főnöke, Stana Traian, aki rokonszenves és udvarias modorával közhivatali működése alatt elnyerte a közönség szeretetét, karácsony első napjának estéjén, december 25-én tartja eljegyzését Martics Emmy aradi urileány-nal. Az eljegyzés hírére számosan keresték fel szerencsekívánataikkal az ifjú párt. Az eljegyzési ünnepélyt szük családi körben, a menyasszony szüleinek lakásán tartják meg.

Dobozy Baba és Kalocsay Lajos jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Crieshaber Fanny (Arad) és Hirsch Izsó (Lupény) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Klausner Samu és Engelman Szidike jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Govits Ferenc eljegyezte Darvas Ilonkát.

Deheleán István malomtuládnos eljegyezte Perjánovits Antal szőlőbirtokos és neje, Tomonyák Máriának bájos leányát, Marcikát Radnán.

Póka Nellykét eljegyezte Seres-tély Sándor Aradon.

Koröuly Margit és Póka Zsiga jegyesek.

Palásthy Etuska és Nusbaum István jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Wolff Mici és Perényi Lőrinc jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Diószeghy Piroska (Ineu-Borosjenő) és Schrodz Zoltán (Arad) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Béreljen Kerpel könyvtárában!**
— Ha férfitivat szükségleteit olcsón és jól akarja beszerezni, keresse fel Maneát, Arad, Str. Metianu.

LEGYUNK ÖSZINTÉK! MEG-IS CSAK LEGJOBB A TEMES-VARI RECORD SPECIALA SÖR

Nagy maradék vásár a Vándor divatáruházában.

nagy forgalom folytán felgyülemlett több ezer méter különféle maradék, minden elfogadható árrért kapható.

— Az aradi iparosok temetkezési csoportja f. hó 28.-án, vasárnap délután 3 órakor tartja afakuló közgyűlését. A tagok kéretnek azon teljes számmal megjelenni. Az előkészítőbizottság.

— Adria biztosító társulat Triestben. Telefon szám 8—14. Arad. Bul. Reg. Ferdinand 5. városházzal szemben.

— Elfogott betörő. Az elmúlt éjszaka Klossz Ferenc aradi üvegkereskedő Forray-uccai raktárában betörő járt. Szabó József Argus-ör azonban teitlen érte a betörőt — aki közben az üzlet alkalmazottja — amint megrakodva árukkal távozni készült. A betörőt átadták az aradi rendőrségnek.

— A Palugyay pezsgőt már mindenütt elismert márkának tekintik és külön dícséretre nincsen is szüksége. Érdekes és említésre méltó azonban, hogy a Palugyay J. és Fia r. t. pezsgőgyára már több mint ötven évvel ezelőtt megkapta a román királyi udvari szállító címet. A gyárnak ma is birtokában van az az 1874. január 1-én 70—874. szám alatt kelt brevet, amellyel a román királyi udvarnak szállított pezsgőjéért az udvari szállító címet adományozták a gyárnak.

— Orvosi hír. Dr. C. Olariu volt cluji egyetemi tanársegéd, az aradi gyermekmenhely igazgató-főorvosa megnyitotta orvosi rendelőjét csecsemők és gyermekek részére. Rendel mindennap délután 3—5-ig Str. Batitiu (Rákóczi-ucca) 9. szám alatt.

— Január 6. Az Aradi polgári jótékony nőegylet estélye az aradi Fehér Kereszt nagytermében.

— Mérték utáni cipőt heti 100 lej részletre készít Braun cipőszalonja Aradon, a főpostával szemben.

— Estélyi cipőket, ezüst és arany brokátból 24 órán belül olcsón készít Braun cipőszalonja Arad, a főpostával szemben.

— „Kitay“ világhírű orosz mandurjai teakeverék, valamint a kitünő zamatú „Maharadsa“ teát kérje mindenütt. Törv. védjegyzetve az összes keresk. kamarák által. Egyedüli szélküldési telep Nagyrománia részére „Coloniale“ Tapszerművek Stoicu & Co. Arad. Óvakodjunk az utáztatoktól.

— Dr. Ungárné-Ghyssa Éggy január közepén tér vissza aradi utjáról és folytatja gyógytorna kurzusait. Első táncestélye Wienben lesz a Konzerthausban.

— Francia—román könyvujdonságok Löbl Hirlaprodába Arad, megérkeztek.

— Január 3.-án altiszti-bál Aradon, a Fehér Kereszt nagytermében.

— Pincér-bál 1924. december 27-én az aradi Fehér Keresztben.

— Meteor-bál február 7.-én.

TEMESVARI RECORD
SPECIALA SÖR A TÉLI
SLAGER.

— Képeskönyvek, román, magyar, német és francia újdonságok, albumok, téntartók és egyéb disztárgyak, új hangjegyek, irómappák, festmények és rézmetszetek legnagyobb választékban Kerpel Izsónál, Arad.

— ALLANCO BUTORKI-ALLITAS. Aradi Butorki-készítő Iparosok Szövetkezetében Arad Strada Berthelot Színházzal szemben. Oriási választék művészi tervezések alapján. — olcsó árak, szavatolt szolid kivitel. Látogassa meg vagy kérjen ajánlatot! Alapítási év 1904.

— Az aradi Meteor kerékpár club Silvester-estéve a Kioszkban.

— Meteor-bál február 7.-én Aradon, a Fehér Kereszt nagytermében. Meghívandók pontos lakáscímét, aláírt névjegyzéken Madár József büféjében leadni kérjük.

— Felhívjuk a közönség b. figyelmét, hogy 1925. január 1-től a francia „L'illustration“ folyóiratot csak előfizetőknek házhoz szállítva 30 lejért számítjuk. Szíves előjegyzése-

Aki halottégetőben felejté férje hamvait.

Tusárné, a kegyetlen szívű özvegy. — Ma még gyász, holnap új lakodalom. — Az ösnes grófkisasszony a zsidó híre tört. — Pikáns pletykák a prágai társaságokból.

(Prága, Karácsony kora.) A kora délutáni órákban lezártan villanykörte és ivlámpa vakító fénye váltja föl a Vencel-téren, a Grabenen és a szomszédos három-négy uccában. Itt koncentrálódik Prága fő-, és némitulzással világvárosi jellege. A Vencel-tér és a Graben sarkán a forgalom valóban majdnem akkora, mint a budapesti Körút és a Rákóczi-ut sarkán. A járőrök figyelmét fényreklámok vonják magukra, a mozik előtt Chaplin, vagy Harold Lloyd életnagyságú, százszorosan nagyobb fejszobra ijesztgeti a gyermekeket. autók tiúkolnak, jósvádájú uccai árusok különböző sorsjegyeket kínálnak megvételre a boldogtalan vevőknek, akik sóvárgó szemmel nézik a kiállított fonyereményeket: az elegáns, csukott karosszérijájú Praga-autót, vagy a gyönyörű briliánsokból, gyöngyökből álló káprázatos ékszerkollektiót. Az olcsó sorsjegyeknek számos vevőjük akad, akik azután egyre jobban fokozódó rezignációval veszik tudomásul, hogy az eredetileg „holnapra“ hirdettet huzást újból és újból elhalasztották. Az idegen meglepetéssel állapítja meg hogy Prága valóban fő-, sőt némitulzással világváros, de rettenetesen csalódik, mihelyt néhány száz méterrel odébb menve elhagyott és néptelen uccákba jut, ahol még mult századbeli ornamentumos gázlámpák világítják meg a barokk-házak kúgró erkélyeit.

Tusárné, a vig özvegy.

A bálók és a téli mulatságok

ket minél előbb kériük. Löbl Hirlapiroda Arad, Apolló mozival szemben.

— Doktorraavatás. Salamon Izsót a cluji egyetemen az orvostudományok doktorává avatták.

— A timisoarai Bánáti Szanatorium orvos-chemiai laboratoriuma III. Std. Odobescu 2. (Holló-ucca) dr. med. Telegut és Schuller vegyész mérnök vezetése alatt a szanatoriumon kívül álló egyének részére is elvégez mindennemű vér-, vizelet-, köpet-, stb. bakteriologiai, sexologiai, hystologiai vizsgálatokat, vércukor, cholesterolin, indikán, stb. meghatározásokat a legújabb módszerek szerint.

— Az AAC évi közgyűlését január hó 4.-én délelőtti 10 órakor tartja Aradon, a városháza kis tanácstermében.

— Az AMTE nagy bálja közbejött akadályok miatt nem dec. 31.-én, hanem január 17.-én lesz megtartva Aradon, a Fehér Kereszt nagytermében. Akik tévedésből meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak, jelentsek Maidt Emil cégnél Grosz Antalnak.

— Az AMTE nagy bálja közbejött akadályok miatt nem dec. 31.-én, hanem január 17.-én lesz megtartva Aradon, a Fehér Kereszt nagytermében. Akik tévedésből meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak, jelentsek Maidt Emil cégnél Grosz Antalnak.

— Az AMTE nagy bálja közbejött akadályok miatt nem dec. 31.-én, hanem január 17.-én lesz megtartva Aradon, a Fehér Kereszt nagytermében. Akik tévedésből meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak, jelentsek Maidt Emil cégnél Grosz Antalnak.

hiján a társaság egyelőre pletykákkal szórakozik, melynek hősnője az utóbbi időben Tusárné, a volt berlini csehszlovák követ özvegye. Róla beszélnek a legtöbbit és uráról Thurn-Taxis Emil báróról. Még mindenki élénken emlékszik arra a napra, amikor Tusárné sűrű fekete fátyla alatt szivszaggatóan zokogott és egyik ájulásból a másikba esett az ura temetésekor, de néhány rövid hó lepergése után annyira megvigasztalódott, hogy az ura hamvait őrző urnát a krematóriumban felejtette s a lehető legrövidebb időn belül eldobta az özvegyi fátylat s férjhez ment. Tusárné azóta áll az érdeklődés központjában. Lassan köztudomásu lett, hogy Tusár hamvaival a kutya sem törődik s mivel az újdonsült báróné nem intézkedett, a cseh szociáldemokraták körében mozgalom indult meg, hogy a párt vezérét méltó helyen helyezték örök nyugalomra. Tusárné egyre érdekebb személyiség lett. Később egészen iantasztikus pletykákat terjesztettek a „mindentudók“. Azt állították, hogy Tusárné soha sem volt törvényes felesége Tusárnak, aki elvhu szociáldemokrata létere a szabadszerelm hive volt s mint ilyen a házasságkötésnél teljesen mellőzte az anyakönyvvezetőt, akinek a formalitására nem helyezett súlyt. Egye sok tovább kombináltak. Mi lesz a sok milliós örökséggel, melyet a szocialista követ maga után hagyott? — hangzott a kérdés, de

feleletet már csak azért sem adhatott senki, mert pozitívumot senki sem tud. A közönség körében újabb hír kering: Tusárné második ura moziszinész lett. Thurn-Taxis báró leszerződött egy sanremo-i filmvállalathoz, ahol „Az erős ember“ című filmben fog debütálni, a szadista férfi főszerepét fogja alakítani.

„Az erős ember.“

Tusárné „erős embere“ mindenütt megjelenik, mindent lát, mindent tud — és minden kérdésre rejtelmes mosollyal válaszol. A Tusárné ügye mindennél jobban érdekli a prágaiakat, s így nem is lehet csodálkozni azon, hogy a főtebbieknel még sokkal fantasztikusabb pletykákat is hall az ember. A fáma szerint Tusár hamvai egyszerűen elvesztek. Egyesek azt is tudni vélik, hogy az urna a szociáldemokraták székházába való szállításakor darabokra törött, de hivatalos helyen egyszerűen lecáfolták ezeket a légből kapott híreket. Mindez azonban nem változtat a lényegen: az idei szezon hősnője Tusárné, azaz Thurn-Taxis báróné.

Zsidó lett a grófkisasszony.

Sokat beszélnek arról a csodálatosan szép lakásról is, melyet Rothschild báró rendezett be menyaszonyának Schönborn Kitty grófnénak. Schönborn grófné Rothschild báró kedvéért elvált az urától, a grófi koronát báró címmel cseréli fel s mindezek tevéjebe még át is tért a zsidó híre. Az esküvő rövidesen meglesz s az ifjú pár bevonul a Bredovska uccai lakásba, melybe a gonóos vőlegény milliőkat, azaz milliárdokat érő műkincseket hordott össze.

„Komm mit nach Varasdin...“

Prága színházi szenzációja a Marica grófnő. Kramer Lipót, a Deutsches Theater igazgatója halatlan bőkezűséggel állította ki Kálmán Imre nagy sikert aratott operettjét. De ki is, fizetődött a nagy befektetés. A Marica grófnő előadásaira elővételven sem igen lehet jegyet kapni. A páratlan sikerre mi sem jellemzőbb, mint az, hogy a szünetben nagyon sok cseh szó úti meg az ember fület. ami azt bizonyítja, hogy a csehek a Marica grófnőért még a különben nem igen kedveli német színházba is elmennek. Utón-utfélen hallja az ember az operett slágerszámaait hegedülni, zongorázni, verklizni, füttyölni, énekelni és dudolni. Szőkehajú, fitosorru prágai bakfisok, akik egyebet sem tudnak németül, egész nap ezt éneklék:

Komm mit nach Varasdin

Solange noch die Rosen blühen

Dort ist die ganze Welt

Noch roth-weiss-grün...

Ternyel László.

Szolid kiszolgálás!

S. EISENSTADTER szücs és szőrmeáruháza

10%

Az összes árukból nagy karácsonyi és újévi vásárt rendezünk 10% árengedménnyel.

10%

Szolid kiszolgálás!

Dus választék mindenféle szőrmeben, ruhaprémekben!

Szolid kiszolgálás!

Rudolf Mosse 7023.

ARAD,
Strada Alexandri 1.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSTÉP

Horváth Mici.

Az aradi színház volt primadonnája állandó vendége lesz az erdélyi színházaknak.

(Saját tudósítónktól.) Horváth Mici, az aradi közönség volt kedvence, a stílusos primadonna nemrég érkezett vissza Budapestről, ahol huzamosabb ideig tartózkodott. A művésznő azonban nem pihen, mert egy ilyen kvalitásos primadonna nem tud pihenni, a színpad az élete, a vágya, az álma, akár játszik, akár nem. Rövid tíz perces látogatás a művésznőnél és megtudjuk, hogyan él ezidő szerint és mik a jövőre tervez.

— **Öt estén** át vendégszerelttem szülővárosomban Oradeamaren (Nagyváradon) zsufozt ház-zal, szép sikerrel. Le vagyok kötve a váradi színházhoz, mint állandó vendég. Holnap reggel utazom vissza és pénteken este már játszom. December 31-én lesz a Balga szűz premijere, amelynek én játszom a főszerepét. Azután le vagyok még kötve a Marica grófnő és a Nótás kapitány vezető primadonna szerepeinek az előjátására.

— **Állandó szerződést** nem is vállalom. Kíváncsiságára még annyit elárulhatok, hogy a nagyváradi vendégszerelés befejezte után Clujon vendégszereltek. ezenkívül hívják Brassóba és hív Szendreyt is Targu-Muresra (Marosvásárhelyre.) A meglívásoknak, azt hiszem, eleget is fogok tenni. Egyrészt azért, mert a színpadtól nem tudok elszakadni, másrészt mert segítek ezzel a különben sem jólmenő színházaknak és segítve van rajtam is.

— **Még messzebbmenő tervek?**
— Nincsenek. Mit tudom én, mit hoz a holnap. Olyan világban élünk, amelyben minden lehetséges.

Mindátfetten egyet gondolunk. De egyikünk sem mondja ki. Különben is lefekt már a tízperc és a művésznő bócsánatot kér, de csomagolnia kell, holnap utazik. Arra a kérdésre, hogy mit üzen az ő közönségének, ezeket mondja:

— **Hát üzenhet mást egy primadonna a közönségének, mint azt, hogy imádják?** Én is csak ezt üzenhetem. Akárcsak az elődeim és az utódaim.

Ugyánakkor, amikor örvendünk, hogy Horváth Mici sikereket arat Váradon, egyben sajnáljuk is, hogy nem látjuk viszont az aradi színpadon... (—)

* **A timisoarai magyar színház heti műsora.** Csütörtök délután fél 3 órakor: Arvácska; fél 6 órakor: Mézeskalács; este: Ártatlan Zsuzsi. Péntek délután fél 3 órakor: Marinka, a táncosnő; fél 6 órakor: Pompadour; este: Cigánybáró. Szombaton délután 4 órakor: Troubadour, opera; este 8 órakor: A nagyhercegnő és a pincér, vigjáték-premier. Vasárnap délután fél 3 órakor: Arvácska, operett; fél 6 órakor: Mihályiné két lánya, vigjáték; este fél 9 órakor: Gyöngypalota, operett-premier.

* **Budapesti színházak karácsonya.** Budapestről jelentik: A magyar főváros színházai erős és művés-

Jugoszlávia szakít Oroszországgal.

Párisból táviratozzák: Az Echo de Páris jelenti, hogy a belgrádi kormány elhatározta, hogy Jugoszlávia megszakítja a kereskedelmi érintkezést Szovjetországgal.

Uj Ruhr-háboru készül.

A rajnai és kölni zóna további megszállása.

(Berlin, december 24.) A kancellár a Kölnische Volkszeitungban aggodalmának ad kifejezést, hogy az antant még a katonai ellenőrző bizottság jelentésének beérkezése előtt határozta el a kölni zóna megszállásának meghosszabbítását. Ennek következményét úgy Németország, mint Európa

szempontjából aggasztónak tartja. A szövetségeseknek az a megdöbbenésük, hogy Németország a lezserelésben mulasztást követett el, tulajdonképpen a szankciópolitika visszatérése. Párisi jelentés szerint a nagykövetség tanácsa pénteki ülésén foglalkozik a rajnai megszállás meghosszabbításának kérdésével.

karácsonyi műsor: állítottak össze. A Vigaszínházban az ünnep első napján Molnár Ferenc nagy sikerű „Üvegcipője” adják, mely állandó műsordarab. Pénteken Bernsteint színműve: a „Tükörtolyszó” megy, amely szintén meghódította a pesti publikumot. A két darab váltakozva teszi ki a Vigaszínház műsorát. — A Fővárosi Operettszínház az ünnep mindeket estéjén Farkas Imre óriási sikerű bájos daljátékát a „Nótás kapitány” játssza, amely nap-nap után telk házak mellett kerül színpadra. Az ünnepek délutánjain a „Drótostó” és a „Három grácia” megy elsőrendű szereposztásban. — A Renaissance-színház mindkét ünnepestén Lengyel Menyhért táblás házalet hűző vigjátékát: a „Waterloo csatát” játssza, amely formálisan meghódította Budapestet. — A Magyar Színház szintén slágerdarabjait adja a karácsonyi ünnepeken. A „Vörös Ember”, Drégely Gábor és Liptai Imre pompás vigjátéka az állandó műsordarab, amely az ünnep két estéjén is színpadon kerül. — A Blaha Lujza-színház Zerkovitz „Postás Katica” című diadalmas operettjét játssza karácsony estéjén Honthy Hanna, Somogyi Nusi, Gözon, Boross és Rott-al a főszerepekben. — A Király-színházban még mindig a „Marica grófnő” dominál, amely már a nyolcvanadik előadás felé közeleg. A főszerepeket Lábass Juci, Vályi Ilonka, Pálmay Ilka, Kiss Ferenc, Latabár, Vendrey, Szirmai, Raskó és a többi premiérszereplők játsszák. — A Belvárosi-színházban esténként Szenes Béla derűs vigjátéka, az „Olasz asszony” megy különös szereposztásban.

* **Művészestélyek a „Transsylvania” kávéházban.** Folyó hó 25-én csütörtökön este 9 órától kezdve szenzációs, művészi előadásokat tartanak a „Transsylvania” kávéházban. Eltérőleg az eddigi sablonos bar-műsoroktól, az előadók főleg a humorra fektetik a fókuszot. A közönség elejétől végig jól érzi magát, mert mindent megtalál, a legujabb szólószámokat, duettek, táncokat, stb.-t. „Jazz-Band” és elsőrendű zenekar szórakoztatja a közönséget. — Belépődíj nincs és ami talán hihetetlennek tűnik fel a közönség előtt, tényerőzés sincs. A társulat a román-magyar artisták legjobbjaiból van összeválogatva.

* **Kocian Jaroslav** egyetlen aradi hangversenye január 14-én. Műsor betekinthező Oláhnál Arad, Minorita palota.

* **A Thalia kabaré csütörtökön** este 9 órakor megismétli szenzációs műsorát az aradi Erzsébet mozi helyiségében. Szombaton este teljesen új műsor. Autóközlekedés a Várositól.

* **Felérhetetlenül kedves emléke** lesz mindenkinek a Növédelmi Hivatalt december 12-éi jótékony célú meserdelutánja, melynek gazdag műsorából csak azt említhetjük, hogy Lászlóné Prohászka Elvira eredeti mesét mond, a kis gyermekprimadonna, Küry Klári táncol és énekel, művészi zene szám monológokkal, szindarabokkal, virágképpel váltakozik és végül egy bájos karácsonyi mesejáték az ünnep szívetfogó varázsával koronázza meg az előadást. Kezdet délután 4 órakor: Pénztárhelyítés 3-órán Aradon a Kulturpalotában. Jegyek ára 42, 34, 25, 17, 12 lej és adó.

* **Minisan karácsonyi tárlata** nyitva 10—1-ig és 3—7-ig az aradi Kulturpalotában.

* **Swardström óta** nem tart Timisoarán Emy Heim-hez hasonló koncertenkesnő és joggal nevezi egész Bécs az osztrák csalogányának, mert behízelkedően csendő hangja valójában azzá teszi őt. Emy Heim ma már fogalomvá vált nemcsak az osztrák fővárosban, hanem egész Ausztriában és a külföldön is, ahol eddig hangversenyzett. Timisara (Temesvár) művészeti közönségét is sebtiben fogja megnyerni és közönségünk értékelni fogja tudni kiváló művészetét és rendkívüli tehetségét. Általános érdeklődést fog kelteni már az a körülmény is, hogy Emy Heim nemcsak román, német, franciá, olasz és cseh népdalokat fog énekelni, hanem Wolf Hugó és Mahler-féle műdalokat is, melyeket eddig Temesvárott még senki nem énekelt. A január hó 4-én, vasárnap este a tisztikaszinóban megtartandó hangverseny igaz zeneeseményé fog kialakulni és Emy Heimet valószínűleg feltűző fogja fogadni már azért is, mivel a mérsékelt belépődíjak mindenkinek lehetővé teszik, hogy ezen a hangversenyen részt vehessen. Jegyek adóval együtt 150—120—75—50 és állóhely 25 lejés árban a „Bánát” hangversenyirodában válthatók.

* **A Nemzetközi Grafikai kiállítás** a nagy látogatottságra és sikerre való tekintettel, még a karácsony két napján, csütörtökön és pénteken is nyitva marad a Salon Artistique helyiségében. A kiállított remekművek nagy része már elkelt. Használjuk fel a ritka alkalmat, hogy a még megmaradt pompás művekből szerezzünk laká-

sunknak örök értékű díszeket, annál is inkább, mert a kiállító művészek rendelkezései folytán az amugy is alacsony árak még jobban redukálhatók.

* **Diószeghy és Bálint festőművészek** kiállítását Aradon a Josif Vulean (Weitzer János)-uccai polgári fiúiskola dísztermében a város társadalmának legelőkelőbbjei keresik fel, hogy a kiállított szébbnél-szebb festményekben gyönyörködjenek. A kiállítás, amely igen nagy erkölcsi siker mellett szép anyagi sikerrel is jár, még e hó 28-ig marad nyitva.

MOZI Csütörtökön utoljára vetíti az aradi Apolló mozgószínház a „Bánvadász” című nagyszabású filmdrámát. A főszerepeket Lyane Haid és Carl de Vogt alakítják. Az előadások rendes helyárok mellett 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek.
* **Patt és Patáchon** — „A kis táncosnő.” Péntektől vasárnapig az aradi Apolló mozgószínház. „A kis táncosnő” című 6 felvonásos filmjáték háttérében bájos szerelmi történet fejlődik, bonyolódik, mialatt Patt és Patáchon az előtérben újabb és újabb trükkökkel tartják állandóan a derűtséget.

xx **Az előadások csütörtökön és pénteken az aradi Apollóban és az Urániában** 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek.

xx **Az aradi Uránia utoljára** vetíti csütörtökön a nagyszerűen összeállított vigjáték-műsort. Több rövidebb, hosszabb, egy kétfelvonásos vigjáték-sláger szerepel ez alkalommal utoljára az aradi Uránia mozgószínház műsorán.

xx **„Harc a vadállatok között.”** Az aradi Uránia mozgószínház legújabb slágerfilmje az a szenzációs 6 felvonásos filmdráma, amelyben Marco, az eróművész és emellett Mattyasovszky Ilona, az immár világ hírnagy magyar filmdiva játszák nagyszerű együttes keretében a vezető szerepeket. A megható cirkuszdrámát pénteken mutatja be az aradi Uránia mozgószínház és vasárnapig tartja műsorán.

xx **„A bolygó hollandi”** más címen a „Kisérthajó”-t mutatja be csütörtökön az aradi városi színházban levő Lux-mozgó. A kísértethajó kapitányát átok sújta és husz évig bolyong a nyílt tengeren és közben a legnagyobb borzalmakat éli át. A kapitány három hajója süllyed el, amíg megtalálja azt a titkos talizmánt, amely az őt átok alól feloldja. A halálhajó elveszti varázsát és személynével együtt elsüllyed. Az elsüllyedt hajó helyében a megváltó kereszt tűnik fel. A gyönyörű felvételekben gazdag és nagyszerű filmet csütörtökön mutatja be a mozgószínház. Az első részt csütörtökön és pénteken, — 25. és 26-án — a második részt szombaton és vasárnap — 27. és 28-án — vetítik a színházban. A monumentális film 16 felvonásból áll. Az előadások kezdete délután 3, 5, 7 és 9 órakor.

xx **Az aradi Erzsébet mozgószínházban csütörtökön** 3, 5 és 7 órai kezdettel „Jón a rozson át” gyönyörű filmregény. Pénteken „Tiszti becsület.”

LEGYONK ÖSZINTÉKI MEGIS CSAK LEGJOBB A TEMESVARI RECORD SPECIALA SOR

Ahol a pezsgő és shimmy járja.

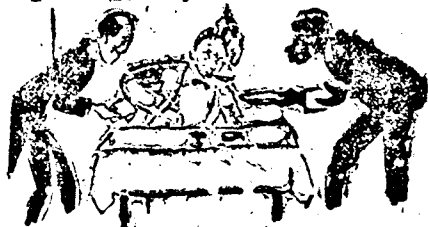
A mulató Temesvár. Fővárosi éjjeli élet a Bánát fővárosában

(Saját tudósítónktól.) A dolgozó Temesvár sok ezer zakatoló gépióriása pihenni tér. Megáll a lendítő kerék, a motorok bugása elhal, kényelmes irodákban utolsót szól a telefon és a bájos gépirőgírl fürgén bujik selyemmel bélelt, prémekkel szegett kabátjába... meghal a munka...

S ekkor, a felsőhájtó csendben hirtelen felcsillannak valamely előkelő mulató fénybogarai. Felcsendül a zene, a dal, poharak csengése, lágy parfümök illata s ezüst női kacagás uszítja a levegőben...

A dolgozó Temesvár mulat... Akik napközben íróasztalok fölé gőnyednek, plajbásszal a kezben számokkal küzdenek, új terveket szőnek, este levetik az üzletember ridegségét, kedves, melegsivű embereké szépülnek. Akik kéjjel szűrűsölik, sőt habzsolják az élet ugynevezett örömeit.

Temesvár néhány évvel ezelőtt még alig nyújtott valamit az éjjeli élet szépségeiből. Kis vendéglőkben, füstös kávéházakban

muzsikált a cigány. De jött a háború, a forradalom, az impérium változás és a kereskedelem és ipar bámulatos fejlődésével, a modern táncok szédületes hódításával megjött az első bár, megszületett az előkelő éjjeli Temesvár.

Kobelt, Timisoara egyik legelső cukrásza pazar eleganciával rendezte be az első bárt. Világhírű táncosok és művészek gyönyörködtették az előkelő közönséget. Nyári kertje sok száz szebbnél szebb virággal ékesítve, külön látványosság. A haute volée

itt mulat, itt táncol és Csányi Mátyás ül a zongoránál...

Csakított autó áll meg a Lloyd előtt. Drága bundába burkolt nő, szmokingos gavallér száll ki a

fűtő: Ford-kocsival. Hangfogó szőnyegen mennek a „Taverne”-

be, amely ma egyik legelőkelőbb helyisége Temesvárnak. Ragyogó estélyi toilettekben pompázó nők emelik a helyiség fényét. A „felső tizezrek” itt adnak most találkát. Az aranyifjuság, a közélet kitünőségei, a hivatalos világ előkelőségei gyönyörködnek a nagyszerű műsorban, Szász Ilona, Ferenczy dr. művészetében.

Párisi hangulatot teremtett

Kemény tata és Weiszberger Miklós, a „four”, a kipróbált szakember. Finom, lekötöztető modora

megszerette az előkelő közön-

A Józsefvárosnak megvan a maga saját házi mulatója: a Gombás testvérek Royál-ja. Előkelő s mégis végtelenül kedves hely. Pompás hangulat uralkodik a finom izléssel berendezett, ked-

lyes helyiségben, amelyben rendszerint budapesti művészek szórakoztatják a polgárságot.

A közkedvelt „Pityu” jót ad és ez a jó — olcsó...

séggel, mely estéről-estére megtölti a Tavernet. Előkelő, diszkrét tonusban büszkélkedik a Bonces-cucukrászda. Weisz Pál, a kitünő hegedűművész, már régóta kedvence a temesváriaknak. Boncescu Clujról szakadt Timisoarára. Itt átvette Virágh Ferenc üzletét s fővárosi nivóra emelte. A bankokrácia s az arisztokrácia tagjai, a tisztikar, a művészvilág szívesen mulat az előkelő helyiségben.

Wendt tata kabaréja a Belváros központi lyának kedvenc helye. Nap-nap után zsufolt asztalok mellett tapsol a közönség a kitünő varieté műsornak s nincs az a búcsuresti előkelőség, amely el ne látogatna Wendt lokáljába. Az éjjeli élet egyik régi, uttoró lokálja a gyárvárosi Pátria

kabaré és bár. Valamikor Várady Aladár mókái mulattatták a közönséget, rövid ideig Ben Aróly bey igazgatta a kellemes mulatót, míg végre a Gerson testvérek szakavatott kezelésébe került. Kedves, szolid hely. Nemcsak a gyárvárosiak látogatják. A belvárosi és Józsefvárosi aranyifjuság is itt élvezi az élet gyönyöreit.

míg a rideg zárótárendelet parancsára eloltják a villanygököket és sötétség ölelkezik a néma csenddel.

A mulató Temesvár átadja helyét a dolgozó Temesvárnak.

(-A.)

Muzsikál a szíve az öreg költőnek

Negyven esztendeig a „nemzet napszámosa” volt, most fehér fejjel újra dalol.

Az öreg költő megszólal újra és régi lantján megint csodaszép énekek kelnek életre. Lányok, szépek, finomak, melegek. Az öreg költő szívét éneklé bele a hurokba, a muzsikája keleti, mintha illatos turáni pusztákon énekelne lobogó tűz mellett az éjszakai magános hegedűs. Az öreg költő fekete fejjel kezdte a dalt és most fehér fejjel megint dalol. Eckstein Mór, negyven évig zsidó tanító, nappal vékony légy koponyákba tölti a primitív tudományokat, este pedig verseket ír sárga villanyfény mellett. Magyar verseket ír magyar szíveknek a zsidó

tanító és a Kemény. Keleti magyar beszéd valahogy olyan szépen keverődik el a másik keleti faj melegségével és bujaságával. A költő nem új ember, évtizedeken állt irt az újságokba, a régi Közlönybe és a régi Arad újságjaiba verseket. Azután elhallgatott, ölmöt kötött kezére a háború, forradalom, nyomorúság. A hatvanhárom éves tanító most újra ír és egyik csodásan zengő, finom muzsikával telített versét itt küldi azoknak a szíveknek, amelyeket még nem tört pozdorjává a könyörtelen, hideg, rémületes 1924-es esztendő.

A KÉT SZEMEMBŐL.

(MEITNER UTÁN.)

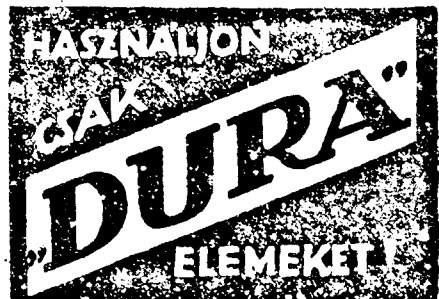
A két szememből könnydalok fakadnak,
Amíg az alkony szárnyán száll dalom,
Az égi szózatért babér fejében
Csak egy marék virágot adhatok.

De lásd, e néhány, drága, szines álom —
Az én kertemnek már végső nyílása,
Ki tudja, less-e új viránya még
S piros róssáknak égő pirkadása.

Ha még a tűzvirágok fellobognak,
Egész világ virúl a kertemen,
S varásslátával néked szentelem.

ECKSTEIN MÓR.

KARÁCSONYI JÓKIVÁNSÁG:
ADJON ISTEN SOK TEMESVÁRI RECORD SPECIÁL SÖRT.

Éjféltől éjfélig az aradi állomáson.

Pillanattelvételek a ma utasairól. — A hajnali vonat első fecskéi. — Aki állandó vendég a gyorsvonaton. — Önkéntes albérlő a váróteremben.

(Saját tudósítónktól.) Most, amikor a közlekedésügyi kormány rövid egymásutánban kétszer emelte a vasuti díjszabást, a személyszállító vonatok eddig zsúfolt szakaszai, erősen megritkultak. Csak az utazik, akinek halaszthatatlan dolga van, vagy üzleti ügyei megkivánják. A karácsony előtti napokban természetesen sokszorozottan élénkebb a forgalom. Ezekből a mozgalmas napokból, egyet kiszakít a betű robotosa, pillanatképeket készít az aradi állomásonról...

Az éjszaka utasai.

Kezdődik a felvétel... Éjjel két óra van... A vasutállomáson mély csend és sötétség. A vasut spórol és a hatalmas villany ivilámpák helyett csak egy kis körte világít a jobboldali jegypénztár mellett. A nagy helyiségben összesen két hordár van, azok is a személypodgyászokon szundikálnak. Baloldalt a II. jobbról pedig a III. osztályú váróterem található. Kíváncsi vagyok szegény utasokra, akik kényszerűen itt kuksolnak a váróteremben. A második osztályban harmadosztályú publikum. Ugynevezett kofaasszonyok, akik nagyban szállítással foglalkoznak. Ujaradról exportálnak a jónépek svábdohánytól a zöldpetrezseiyemig mindenfélét Erdély városaiba. Belépésekre bizalmatlanul tekintenek felém. Detektivnek néznek és erősen takargatják a csomagokat. Kofaasszonyokon kívül más nincs a váróteremben. A harmadik osztályban sokkal rendezetlenebbek a viszonyok. A földön heringmódra fekszenek egymás mellett az emberek, különösképpen katonák, akik szabadságra mennek. Az idegreható horkolás és a kellemetlen levegő miatt nem lehet az utasokat végigszemlélni.

Amig az első vonat elindul.

Mit csinálhat az ember éjjel két órakor az állomáson? — kértem az egyik arra jövő forgalmi tisztet, aki sietve halad el mellettem. Forrált bort iszik a szembenlévő korcsmában. — válaszol rövidesen. — Vele tartok. Nem a legutolsó helyre megyünk. Egy hotelszobában, amelyet a csapláros hálószobájának neveznek, fogyasztjuk az italt. Nem mint vendégek szerepeltünk, hanem mint jóbarátok. Lassan eltelik az idő. Négy óra reggel. Ilyenkor indul az első vonat Nagyvárad felé. Vasutas „kolléga”, akivel időközben „pertut” ittam visszavisz az állomásra, amely már mozgalmasabb. A perronon dühörognek a podgyászszállító talicskák, az utolsó percben érkező utasok szaladnak a vonatra, az ablakokban kivilágít egy-egy gyertya, amit az utas hozott magával, ha világos mellett akar utazni.

A hat órakor Temesvárra menő személyvonat zsúfolásig megtelik utasokkal. A másodosztályú utasok kereskedők és feltűnő sok ügyvéd. Dr. Miclosi Emil, dr. Zeiner Gusztáv, dr. Örfi Gyula és úr. László Lórád ügyvédek itélőtábla előtti védelem ellátása céljából utaznak a Bánát metropol-

sába. A kereskedők élénk üzleti összeköttetést teremtettek a két város között s az aradi kereskedők nagyrészt csaknem minden másodnap Temesvárra szölitják üzleti érdekeik. Az első osztályban egyetlen utas van. Egy civikeres fiatalember. Majd minden nap Aradon látható, rendszeren a legutolsó esti vonattal érkezik Temesvárról és a legelsővel utazik reggel vissza. Bár kereskedő ember, Aradra nem üzleti ügyek szölitják. Az aradi szintársulat egyik fiatal drámai művésznőjének kitarató hódolója és lehetőleg igyekszik naponként meglátogatni.

Bucsú a gyorsról.

Mikor a temesvári vonat kirobogott, újból csendes lesz a pálya udvar. Megkezdődik a takarítás. Nemsokára megjelenik a perronon Jura Nichifor állomásfőnök is. felülvizsgálja a hivatalokat és erélyesen parancsokat osztogat alantás tisztviselőnek. A reggeli nemzetközi gyors késve érkezett. Aradról igen sokan utaznak Magyarországra. Crisan határrendőrségi kapitány a reggeli gyorsvonat mindennapos utasa. Már az aradi pályaudvaron elszedi az utleveleket. Hogy ha valakinek a pasaportja nem volna rendben, ne tegye meg Curticig hába az utat. A gyorsvonat aradi fiúkkal telik meg. Aradi diákok mennek Bécsbe: Az ottani egyetem különböző fakultásán hallgatják az előadásokat. Csak rövid néhány napra tértek haza. csoportosan jöttek és csoportosan mennek. Fájó szívvel hagyják el Aradot, a szülőket és ismerősöket. Egész sereg mama, könnyezve integetnek a rohogó gyorsvonat felé.

Személyenként egy lej.

Délben az erdélyi vonatról élénkül meg ismét az állomás. A jegypénztárnál várakozom az ismerősökre. Hallom, hogy az utasok nagyon mérgeződnek. Aprópénz hiányában a jegyek 1—2, sőt gyakran 3 lejjel többre kerülnek. A pénztárnőknő ugyanis nem tud visszaadni. Az utas kényszerűen otthagyja a néhány lejt. mert siet és ha már nagy tolokodás után végre jegvet kaphat, 2—3 lej különbözetért nem akar újból tolokodni, miután sikerült aprópénzt szereznie. Egyik ismert aradi devizaközvetítő, aki különben kitűnő billiárdjátékos is, hamarosan kiszámította, hogy a pénztáros kisasszony ha utasonként csak egy lejjel többet kap a jegyért — mert aprópénz hiányában nem tud visszaadni — naponta legkevesebbet 1000 lejt keres. Ennyire lehet taksálni a III. osztályú jegypénztár kezelőjének átlagos napi mellékkeresetét is.

Huszonnégy órát kívánok a pályaudvaron tölteni, ennélfova a pályaudvari étteremben ebédelek. Mohor Illé, a népszerű vendéglős, aki civilben katonatiszt volt és a háboruban rokkant lett, igen jó vendéglősnek bizonyult. A vendéglőben válogatott, vegyes közönség. Mindenki szívesen fogyaszt valamit, mert legalább fűtött teremben várakozik vonatra. Ebéd

India különválók Angliától.

Londonból táviratozzák: Gh... vezetésével ült ma össze az indiai nemzetgyűlés, amelyen 2000 kiküldött vett részt. A kiküldöttek közül csak tizenegyen fejezték ki ellenzésüket az Angliától való különválás ellen.

Nem kell kegyelem a hannoveri tömeggyilkosnak.

(Hannover, december 24.) Haarmann, a halálraítélt tömeggyilkos, a záros határidő alatt sem folyamodott kegyelemért és megtiltotta védőjének, hogy fellebbezést

adjon be az ítélet ellen. Haarmann ítéletének végrehajtása a legközelebb megtörténik, ellenben Grans fellebbezett és az ő ügye a főtörvényszék elé kerül.

után a temesvári gyorsvonathoz érkeznek az utasok. Igen sok az átutazó, aki Erdélyből Temesvár felé. Temesvár és Erdély felől pedig Magyarország felé utazik. A nagyváradai vonal megnyitása óta — mint az egyik vasuti tiszt felvilágosít — 100 percenttel emelkedett az aradi állomás forgalma. Éjjel tizenkét óra egynéhány perc... Lázás várakozás után befut a budapesti gyorsvonat. A kocsik zsúfoltak. A külföldről jövő utasok kíváncsian hajolnak ki a kocsikból és szemlélik a megváltozott állomás képét. Aradon több felszálló van. Fejér Gábor bankigazgató a legismertebb aradi utas, aki egy hálókocsiban Bucurestibe utazik. Végigjárom a nemzetközi gyors szakaszait. Az utasok hetven százaléka nő. Karácsonyi látogatásra jöttek Magyarországhól erdélyi rokonaikhoz. A postakezelés és csomagkezelés percek alatt befejeződik. A gyorsvonat 20 perces tartózkodási ideje letelt, a vonatvezető trombitál és a gyors méltóságteljesen kifut az aradi állomásról.

A váróterem önkéntes lakója.

— Határozottan konszolidálódott a közlekedés-ügy — mondja Jura állomásfőnök — amikor huszonnégyórás állomási tartózkodás után bucsuképpen ilyen irányban kérdést intézek hozzá. Fegyelmezett vasutasok látják el a szolgálatot és az utasok kényelmesen újjalakított szakaszokban utaznak. Amint mondtam, a vasutnál erősen javulnak az állapotok. Csak az a kár, — jegyzem

TEMESVÁRI RECORD
SPECIÁL A SÖR A TÉLI
SLAGER.

Megjelent az Aradi Fáklya
karácsonyi száma. Olvassa
el, nem fogja megbánni!

PALKOVITSNÁL ÁLLANDOAN
FRISSEN CSAPOLT TEMESVÁRI
RECORD SPECIÁL A SÖR.

Patt és Patachonnal
gyermekmatiné
vasárnap délelőtt 11
óra ó az
aradi Urániban

PALKOVITSNÁL ÁLLANDOAN
FRISSEN CSAPOLT TEMESVÁRI
RECORD SPECIÁL A SÖR.

Tornaünnepély Aradon.

Az aradi r. k. főgimnázium f. hó 21-én este tartotta az idei első tornaestélyét előkelő, szépszámú közönség jelenlétében. Az intézet vezetősége részéről ott voltak: Schill József hitközségi világi elnök, Fischer Aladár intézeti igazgató, a tanári kar részéről Prohászka László dr., Neidenbach Emil és Ödön tanárok. Első számban a III. és IV. b. oszt. csapata súlyzó gyakorlatokat végzett, hibátlanul, szépen. A fiúk ríbtól (svéd-palánk) csapata kifogástalanul dolgozott. Kiválóbbak voltak Fischer és Zimmer V. osztályosok. A lányok korlátsapatán még meglátszik a kezdetlegesség, izgatottság, lámpaláz, azért szép munkát végeztek. Szokoltyól, a legnagyobb tornászleánytól a legkisebb Winklerig. Kiváltak kifogástalan tartással Becker, Pál, Leitner, Cservenka. A szöngvegen bemutatott csoportgyakorlatok a magasiskola nivójára emelkedtek. Mind a tizenhét tornászleány helyes testtartással végzett, szép mozdulataik dicséretet érdemelnek. Becker kiválik nyugodt, lassú, finom mozdulataival, kiforrott technikájával. A mintacsapat magas korlát gyakorlatai a legerősebb, ötödíoku anyagból valók, miket csak évek fáradtságos gyakorlása után nyuithat egy szorgalmas tornászcsapat, melynek tagjai: Szalay K. (csapatvezető) Beer, Márky, Somogyi, Adler. A tornaversenyt Strifler tornatanár vezette.

Mitől lesz az idegesség?

Egy hatéves kislány, amikor a társaságban a neuraszténáról beszélnek, megkérdi az édesapját:

— Mondd, papa, mitől lesz az ember ideges?

— Hát tudod, — hangzik a magyarázat — ha például egy idegen ajtó előtt állsz és ha a kulcsod nem illik bele a zárba és ha a jegygyűrűdet nem találod a mellényzsebedben és ha már hajnal három óra van, pedig te megesküdted, hogy kapuzárás előtt otthon leszel és ha ráadásul egy olyan sánkány a feleséged, mint az enyém, attól az ember okvetlenül ideges lesz.

KÖZGAZDASÁG

A valutafront hadvezérei.

Amit a fiatalok jobban tudnak. — Érdekes eltolódások a bankszakmák tisztviselőkarában.

A mai pénzügyi intézetek tisztviselőkarában a közelmúltban érdekes változások történtek. Aránylag egészen fiatal emberek tekintélyes fizetéssel cseréltek állást és olyan pozícióba kerültek, amelyben a régi jó időkben legálább egy évtizedes gyakorlat után juthattak volna. Az utóbbi években a bankok általában eltértek attól a rendszertől, mely az ancienitást vette alapul a rangemelés és a fizetések megállapításánál. Azelőtt a vidéki pénzügyi intézetek csak gyakoronkokat vettek fel, akik a ranglétrán haladva, lassan, de biztosan előrejutottak, ott az intézetnél megőregedtek és idővel nyugdíjba mentek. A bankhivatalnokai tisztviselői különben „örökös” állásnak is tekintették, mert a bankok általában csak fegyelmi vétségek esetén bocsátották el a tisztviselőket.

A pénzügyi intézetek azonban újabban a szolgálati évek méltánylása mellett mindinkább figyelembe veszik a tisztviselők képzettségét és rátermettségét az állások betöltésénél és a fiatal kor ma már nem akadály a tudás és érdem ellenértékének elbírálásánál. A változott viszonyok különben a bankintézetek adminisztrációjának reformját is megkövetelték. A békeidőben a vidéki pénzügyi intézetek leginkább takarékpénztári jellegű üzletekkel (betét, váltóleszámitolás, jelzálog, kombaróköcsönök) foglalkoztak és a tulajdonképpeni banküzleteket csaknem teljesen kikapcsolták programjukból. A bankári üzletek már természetükénél fogva rövid átgondolást és gyors elintézést igényelnek, ennél fogva könnyen áttekinthető és gyorsan elkészíthető és ellenőrizhető adminisztrációt kívánnak. A deviza- és valutaüzletek bevezetése folytan a pénzügyi intézeteknek a nehezebb takarékpénztári ügyvezetésről haldéktalanul át kellett térniük a modern bankadminisztrációra. Ez természetesen csak nagyobb tisztviselői létszámmal volt keresztülvihető és itt a fiatalabb elemek ismét előtérbe kerültek.

A mai üzleti szellem és temperamentumosság ifjúságot a deviza és valutaüzletek általában jobban érdeklik, mint például a váltónyilvántartások és egyéb könyvelések. És hajlamuknál fogva hamar beleérték magukat a devizaadminisztrációba, melyben egy változatos, mozgalmas anyagot dolgoznak fel. Innen van, hogy a bankok devizaosztályában túlnyomóan fiatal tisztviselőket találunk. A bankok büszkesége és favoritja egy jó „devizőr”. Az ő ügyességétől függ, hogyan tudja a kurzusváltásokat és a piac helyzetét kihasználni és a bank jövedelmezőségét fokozni. A „devizőr” nem afféle „Titel ohne Mittel”, mert általában igen jól fizetik és vannak bankok, melyek a devizórt a devizanvereség bizonyos százalékában is részesítik. Hogy valaki jó devizőr lehessen, ahhoz különös eltanulmányok nem szüksé-

gesek. Ahhoz elsősorban érzék kell. Jó kereskedő sem válhatik mindenkiből, ehhez is veleszületett tehetség szükséges.

A devizaosztály mellett természetesen egész sor más fontos osztálya van egy modern bankintézetnek. Az egyes osztályok vezetése már megfelelő szaktudást igényel és azok élére általában kipróbált, a gyakorlatban bevált tisztviselőket szoktak állítani. Nagyobb bankintézeteknél a vezérigazgató mellett az ügyvezető igazgatók, aligazgatók és cégvezetők képezik a vezérkart. Az ügyvezetés érdemi részét ők intézik, ők rendelkeznek és felelősek az intézkedésekért. Az osztályfőnökök és csoportvezetők az ő rendelkezésük szerint osztják szét az ügyeket elintézés végett az alájuk rendelt tisztviselőknek és segédszemélyzeteknek. Az újabban bevezetett munkairányítás és munkaosztás folytán mindinkább fölöslegessé válik, hogy a bankokban csupa magasabb képzettségű tisztviselő dolgozzék. Rengeteg olyan munka kínálkozik a bankoknál, amely nem igényel mélyebb szaktudást, szorgalmas, kisebb intelligenciájú hivatalnokok vagy más pályán működött egyének is kifogástalanul elvégzik ezeket a munkákat. A bankok tehát a sablonmunkák teljesítésére kisebb fizetéssel is beérő férfi és női alkalmazottakat is jól használhatják.

A jövő képe a következőleg alakul: I. Vezérkar: Kiváló szaktudású, dispozicióképes tisztviselők, magas fizetéssel. II. osztályfőnökök, csoportvezetők: Megbízható, önálló munkaerő. III. Nagyszámú hivatalnoki kar és segédszemélyzet.

A háború előtt a vidéki pénzügyi intézeteknél a vezető főtisztviselőknek nem volt olyan nagy hatás körük és felhatalmazásuk az ügyek vezetésére, mint mostanában. A vezérigazgatókat manapság teljesen lekötik a nagyobb pénzügyi tranzakciók, üzletkötések és a hitelszerzés gondjai és az adminisztrációt illetőleg csupán az általános irányítást tartják fenn maguknak. Ily körülmények közt ma több alkalom kínálkozik a vezetőképes tisztviselők érvényesülésére. Az ancienitás leépítése természetesen nem azt jelenti, mintha a régi rezsim tisztviselői kevésbé értékesek és rátermettebbek lettek volna. Most is található köztük sok kiváló, vezetésre hivatott embert a kik azonban a régi milióban nevelkedtek és nem volt megfelelő alkalmuk, hogy tudásukat kellőleg és idejében érvényesíthessék. A régi tisztviselők a kötelestudás, a fegyelmezetttség, udvariasság és a fellebbvalók iránti tiszteletadás tekintetében mintaképül szolgálhatnak a mai fiatalabb generációnak. A banktisztviselői pályán is egyébként az önképzés a legbiztosabb és leghatásosabb módja a szakismeretek kibővítésének. A szakkönyvek

beszerzése azonban manapság igen költséges és a tisztviselő budgetből nem igen telik. Ezért igen üdvös dolog volna, ha a bankintézetek szakkönyvtárakat állítanának fel és szaklapokat bo-

csátanának alkalmazottaik rendelkezésére. A bankok ilyen irányú áldozatkészségét a tanulni és haladni vágyó tisztviselők csak hálával fogadják. *Lukács Emil*, bankcégvezető.

Zürichben 2.65 a lej.

HELYI VALUTAÁRAK. (Dec. 24.) Francia frank 10.50, svájci frank 38, dollár 193, dinár 2.80, szokol 5.80, líra 8.40, angol font 920. **Kifizetések:** Budapest 375. Bécs 365, Prága 5.95, Zürich 38.10, Milánó 8.40, London 925, Páris 10.60, Newyork 194, Belgrád 2.90.

ZÜRICHI TŐZSDENYITÁS. (Dec. 24.) Amsterdám 208.50, Newyork 516.62.50, London 2423.50, Páris 27.75, Milánó 22.07.50, Prága 15.62.50, Budapest 0.0070.25, Belgrád 7.75, *Bucuresti* 2.65, Varsó 0.000099.50, Bécs 0.0072.50.

ZÜRICHI TŐZSDEZÁRLAT. (Dec. 24.) Amsterdám 208.25, Newyork 516.62.50, London 2422, Páris 27.75, Milánó 22.03.75, Prága 15.62.50, Budapest 0.0070.25, Belgrád 7.80, *Bucuresti* 2.65, Var-

só 0.000099.50, Bécs 0.0072.50.

BUCURESTIBEN TŐZSDESZÜNET.

A MAGYAR NEMZETI BANK HIVATALOS ÁRFOLYAMAI. — (Dec. 24.) Prága 2224—2236, szokol 2204—2224, Belgrád 1109—1115, dinár 1085—1109, Newyork 73.475—73.855, dollár 73.025—73.605, Páris frank 3954—3974, *Bucuresti* lej 378—380, Milánó 3128—3144, líra 3108—3138, Bécs osztrák korona 10.330—10.380, London font 345—347.000.

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDEZÁRLAT. (Dec. 24.) Magyar Hitel 524, Osztrák Hitel 170, Salgó 575, Rima 154, Ganz-Danubius 3.520, Kőszén 3.340, Szlavónia 71, Kereskedelmi Bank 1.260, Schlick 57, Cukor 2.675, Csáky 12, Oia 565, Hazai Takarékpénztár 3.660. — (A számok ezresekben értendők.)

Aradmegyei Takarékpénztár Részvénytársaság.

Az Aradmegyei Takarékpénztár 1870-ben alakult az akkori vármegyei körök hathatós támogatásával 100.000 forint alaptőkével. Az intézet most — 53 évi fennállása után — 6.750.000 lei alaptőkével s ugyanannyi nyit tartalékokkal, összesen tehát 13 és fél millió lei saját tőkével rendelkezik.

A takarékpénztár betétel jelenleg mintegy 50 millió lejre rúgnak.

Az intézet, amely deviza autorizációval is rendelkezik, foglalkozik a bank- és takarékpénztári üzlet minden ágával, főleg azonban mobil üzletekkel, mint-hogy a megváltozott pénz- és hitelviszonyok a hosszulejárati, vagyis a jelzálogos és amortizációs kölcsönök kultiválására teljesen alkalmatlanok.

Az intézettel részben érdekelté, részben szorosabb üzleti viszonyban álló vállalatok u. m.:

Aradi Textilpar. rt.,
Aradi sertéshizláló és malompar. rt.,
„Mezőgazdák” kereskedelmi rt.,
„Patria” S. A. Romana pentru exploatarea lemnelor (Hazai fatörlemelő rt.),
„Resinol” román vegyipar. rt.,
stb. igen jól prosperálnak s a piacon előkelő helyet foglalnak el.
A takarékpénztárnak Magyarorszá-

gon, Battonyán és Elekén, összesen két fiókja van.

amelyek évtizedes szolid és kuláns üzletvitelük folytán az ottani piacokon nagy bizalomnak és közkedveltségnek örvendenek. Ezen fiókok nacionalizálás céljából az Aradmegyei Takarékpénztár a múlt év végén Battonya Székelyhelyen s 100 millió korona alaptőkével

„Csanád- és Aradmegyei Takarékpénztár Rt.”

cím alatt új intézetet alapított, amely olvasztotta a két fiókinézet aktívát és passzívát. Az Aradmegyei Takarékpénztár különben, amely elsőrendű bel- és külföldi összeköttetésekkel rendelkezik, nem a rohamos terjeszkedésre, hanem a fokozatos fejlődésre és a belső megerősítésre helyezi a fősúlyt, s ezen szolid és óvatos üzletpolitikája folytán a legszélesebb körökben általános bizalomnak örvend.

Az intézet, amelynek helyiségei az 1922. év végén tűzvész martalékává váltak, felépítette Arad főterén levő két bérpalotája udvarán modern új székházát, amelybe november elsején tette át működésének színhelyét.

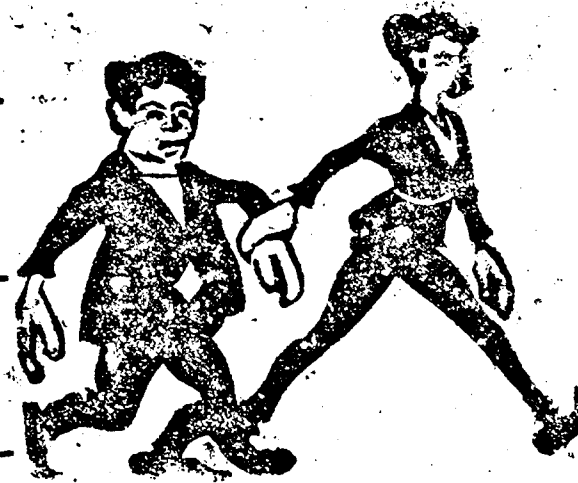
BÉKÉBEN SEM IVOTT JOBBAT MINT A TEMESVÁRI RECORD SPECIÁL SÖR.

Az aradi APOLLÓ színházban.

péntek

szombat

vasárnap

péntek

szombat

vasárnap

Patt és Patachonnal III. Kis táncosnő.

Feloszlatták az egyiptomi parlamentet

Kairóból táviratozzák: Fúrd egyiptomi király ma aláírta az egyiptomi parlament aláírásáról szóló határozatot. Az új választásokat február huszadikára írták ki és az új parlament március 6-án ül össze.

Kazaarnalással vádolják a német bíródaio m elnökét.

(Berlin, december 24). Ebert elnök a Rothard szerkesztőt elmarasztaló ítélet ellen felebbezést jelentett be, még pedig annak indoklása miatt. Az ítélet indoko-

lása ugyanígy azt mondja ki, hogy dacára a konkrét bizonyítékok hiányának, Ebert kazaarnalása büntetőjogilag bebizonyult.

Arad leg-égibb

gyógyszertára a készítményeiről világhírű Rozsnyai-féle gyógyszerár, amelyet 1813-ban vett át Rozsnyay Mátvás. Ez a kiváló gyógyszerész mindenféle ismertté tette a Rozsnyay nevet. Tudományos buvárodásai közepette felfedezte az izlemitett Chinin eljárását és úgy a külföldi szaklapok, mint a Párisban, Brüsszelben, Budapesten és egyéb helyeken tartott gyógyszerész vándorgyűlések, mind elismerték Rozsnyayt a legkiválóbb kinokológusnak. Rozsnyay halála után két fia örökölte a gyógyszertárát, azonban az örökösök a háború miatt elhunytak. A gyógyszertárt most a Rozsnyay örökösöké és vezetője dr. Winnand Lajos, aki a róla elnevezett Winnand-féle hársfamézsörrel tette ismertté nevét. A régi, hírneves aradi gyógyszerár nemrég kapta meg a belügyminisztérium engedélyét arra nézve, hogy a Rozsnyay készítményeket Románia egész területén szabadon árúsihatják.

Steinitzer Dezső,

művészi foto-szalonja, és nagylő műintézete Arad, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. Etajul II. egész Románia területén a legnagyobb műterem. Foglalkozik gyermekfelvételekkel, speciális nő-portraikkal, szépia, fotogravur és aquarelleket készít a saját műintézetében a legjutányosabban, a legművésziesebb kivitelben. A műintézete 12 helyiségből áll. Laboratoriumok, nagytótermek és öltözők. Steinitzer Dezső szakavatottsága városszerte elismert.

H. Rosenblüh & Comp

Arad, Piata Avram Iancu 19. (Szabadság-tér) Arad egyik legrégebbi üzlete, 1840-ben alapult, női fehérnemű divat üzlet. Raktáron tart: férfi és női szövet különlegességeket, szőnyeg és butorkelméket. Nagy választékban kötött szövet árakat, mint legolcsóbb árak mellett ajánl.

Vándor Bertalan,

Arad, Str. Metianu (Förroy-ucca) divatárú üzlete 1914-ben alapult. Leglátogatottabb divatárú kereskedések egyike. Női és férfi szövetek lerakata hatalmas választékkal. Téli duble flanelek, zefi-erek, barchettek, kartonok, kanavászok, vászon divatkretonok, textil, harisnya és kötöttárúk.

Apponyi & Comp

Cég alatt működő két év óta fennálló áruügynökség a közelmúltban feloszlott Hajduska és Tsa-

cég helyiségeit vette át. A cég már mult években jelentős működést fejtett ki különösen az Erdélyi piacon seprű, cirok és gyökér üzleteivel, üzletkörét most a helybeli piacra is kiterjeszti, ahol főképpen déligyümölcs, fűszer és csemege cikkekben már is elsőrangú beszerzési forrásá vált. A déligyümölcs importra vonatkozólag értesülésünk szerint a cég az előnyösen ismert timisoarai Stern Samu csoport érdekörébe kapcsolódott és előnyös összeköttetések révén minden kilátásuk meg van a gyors kifejlődéshez. A cég beltárgiai Apponyi Lajos és Traub Károly.

= Az „Adriai Biztosító Társulat” Triestben nagy alaptőke emelése. Triestben a társulat székhelyén dr. Frigyessy Arnold elnök elnöklése mellett folyó év november hó 15-én rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen a nagyszámban jelenvolt részvényesek élénk hozzájárulása mellett az „Adriai Biztosító Társulat” részvénytőkéjének eddigi 20.000.000-ról 100.000.000 lirára való felemelése határozott el, melyből 40.000.000 lira teljesen befizettetett. Az ezen tőkeemeléshöz előálló ártolyamnyereség a társulat szabad vagyontartalékaihoz fog csatolható, ami által ezek is legkevesebb 40 millió lirára emelkednek, teljesen eltekintve a társulat üzemi és más kötött tartalékaitól. Elnök felszólta azon indokokat, melyek a részvénytőkének ilyen rendkívüli mérvű emelésére iránvadás voltak; nevezetesen, hogy az eddigi társulati tőke az üzletek nagymérvű fellendülésével tovább már arányban nem állott. Elnök reámutat azon fényes eredményekre, melyeket az „Adriai Biztosító” Olaszországban, valamint tizen-negy államban közvetlen, valamint viszontbiztosítási üzletében elért, mely utóbbihoz Páris, London, Berlin és Wienben létesített négy, saját viszontbiztosítási irodája tetemesen hozzájárult. A társulat üzleteinek a háború után való időben történt hatalmas emelkedését következő számok mutatják: Díj- és illeték bevétele az elemi ágazatokban:

1919-ben	50.000.000 lira.
1923-ban	167.000.000 lira.

új üzletek az életbiztosítási ágazatban:

1919-ben	88.000.000 lira.
1923-ban	423.000.000 lira.

mely számok a folyó évben tetemesen emelkedni fognak. Az Adriai Biztosító rendkívüli pénzügyi hatalmát bizonyítja ama körülmény is, hogy nem kevesebb, mint tíz európai államban székelő tizennyolc biztosító társulat tar-

tozik érdekközösségéhez. Az Adriai Biztosító társulat országunkban is erős gyökereket vert, mert működését itt az összes ágazatokban már évtizedek óta folytatja és általános bizalomban részesül, ami a mostani tőkeemelés folytán természetesen még jelentősen fokozódni fog. Tekintélyes képviselői élén már néhány éve a romániai igazgatóság áll, melynek székhelye a társulat nemrégem Clujon felépített saját házában van.

= Házaladás. Baschi Simon Arad, Str. Alexandri (Salacz-u.) házat megvette Spitz Tivadar aradi fatermeiből.

= A „Sváb kereskedelmi és iparbank” zombolyai fiókjának gabonaosztálya kukoricát szállít vagon-telekben. Ajánlatok fönti címre kéretnek.

BÉKEBEN SEM IVOTT JOBBAT MINT A TEMESVARI RECORD SPECIALA SÖR.

FÜRDŐSZAPPAN
világhírű

Lloyd 2278

2036

M Az aradi Uránia színházban

péntek   szombat   vasárnap

Marcó a vadállatok között

„AZUROC” Vegyitermékek gyára,

Götzl & Kepes

Arad, Str. Ciontea (Pöltzenberg-u.) 19.

Telefon 303.

Speciális gyártmányai:

„SIDOC” folyékony fém-, ablak- és fűkőrtisztító

„AZUROC” elismert legjobb indigókékítő

„SIRAX” surolópor

„SZ. FERROCEMENT” világhírű 93 év óta közismert cipőfényemző

„SIRAX-SOAP” higienikus kézmosó-homokszappan

„KREUZ-PUTZEXTRAKT” fémtisztító paszta

„MUDAL” arany-, ezüst és alpakatisztítópor

Ujabb készítmények:

„STELLA”, Dr. Ledermann-féle sütőpor

„GUSTO” vanillin cukor

„BAGARIA” cipészintápor.

7100

Minden üzletben kapható.

NAGY GÉZA fényképész

A legkevesebb és legelősebb karácsonyra a fényképajándék. Műtermében művészi beállítású gyermek főlvételek, izlőses finom kivitelű portré főlvételek. Kis képek után nagy faliképek, aquarellek, pastel-ek mindenformában készülnek. A műterem állandóan látva. Arad, Boly. Reg. Maria 8. (v. Andrássy-u.) Rudolf Mosse 7061

Kirakati áraimból külön árkedvezményt adok. Altmann divatáruháza, Arad, Piața Avram Iancu 21 (Szabadság-tér). Rudolf Mosse 2028

KARACSONYI JÓKIVÁNSÁG: ADJON ISTEN SOK TEMESVARI RECORD SPECIALA SÖRT.

SZERKEZTETŐ ÉLENTÉK

Norma. Gazdag, urkissasszony léteré elvégezte a gimnáziumot, elvégezte az egyetemet, orvosnak készült, végigdolgozta a klinikai éveket és végre ott tart, hogy megvalósíthatja szent álmát: megnyithatja rendelőjét. Huszonhat éves most. Szép, egészséges, életvidám, okos, minden porcikájában fiatal. Most azonban egy kis hiba történt. Találomra egy férfival, aki életében mély és nagy benyomást tett önmé. Megszerette és a férfi is megszerette őnt. A férfi gazdag és független. Feleségül akarja venni és őn szívesen és boldogan menne hozzá, ha... Ha a férfinak nem lenne egy kemény és makacs követelése. Ez a követelés pedig az, hogy őnek is kell mondania az orvosi praxisról. Erről pedig őn hallani sem akar. Ugy érzi, életcél, hivatás volt őnél a tanulás és hivatás az, ami lázas érdeklődéssel, áhitattal és buzgalommal köti megnyitandó rendelőszobájában fényes és csillogó szerszámokhoz, sőtárható betegéhez. És úgy érzi, hogy erről a hivatásról soha sem tudna lemondani. De — ez az a probléma, amit rettenetesen nevez — a szerelméről, a szeretett férfiről se tudna lemondani. Hogy mit tegyen? A válasz, bevalljuk, nehéz. De mégis azt hisszük, az a jobbik tanács, amely azt mondja: a hideg dolgok, a könyv és műszer, a tudomány és műtőkés szeretete és az eleven élet, a daloló boldogság, az ujjongó szerelem közt az utóbbinak kell győznie. Mégis csak a szerelem a legerőteljesebb alapja az emberi életnek. Egy nő legszebb és legnagyobb hivatása mégis csak a család, az anyai érzés fensége, a nő és jó feleség hivatottsága. Azt hisszük, őn is ezt fogja választani még a mi tanácsunk nélkül is.

Boldogságkereső. Két nagy csalódása nagy bánatot okozott ugyan őnek, de azért ez nem ok arra, hogy egy fiatal, okos, bájos leány most már mindentől lemondjon és zárdába vonuljon. Ha első kérése azért vonult vissza, mert kovevelte a hozományt és gazdagabb leányt vett feleségül, ne bánja a közönséges hozományvadászt. A másikat, aki önhöz nagy szerelmet színlelve közeledett, nagyon helyesen őn utasította el, mert a mikor észrevette, hogy őn rokonszenvet érez iránta, vakmerően ajjas ajánlatot tett. E két férfi közül egyik sem volt az igazi. Ezeket sem ismerte fel őiben az igazi női értéket: külső szépségén kívül a lélek szépségét, a melet kedélt, jó-ságát, amelyek pedig a boldog házasság alapját teszik. De hiszen, ha ezek elég szűk látókörűek voltak, akik nem tudták az igazi gyöngyöt a hamistól megkülönböztetni, azért még eljön az igazi, aki

boldogan és büszkén vezeti őnt az anyai könyvvezető elé. Egy percig se gondoljon arra, hogy apácának megy, hisz minden sorából lüktet a boldogság utáni vágy. Őn nem arra született, hogy apáca, hanem, hogy boldog feleség és anyai legyen. Lesz is! Ami másik kérdését illeti, most karácsony előtt minden jótkönyv nőgyelet gondoskodni fog a szegény gyermekekről; őnek is bőven lesz alkalma jótkönyvság gyakorlására.

Falusi kislány. Az őn sorából látjuk, hogy az a fiatallender változó, ingadozó természetű, aki maga nincs tisztában érzelmeivel, akire tehát egy fiatal leány nem igen bízhatja jövőjét. S hozzá még hozományvadász is, a többi mind csak ürügy. Tetszett neki a szép fiatal leány, feleségül is vette volna, ha őnek a szép séghez és fiatalságához nagy hozománya is lett volna. Akármilyen rosszul esik is őnek, majd kiheveri ezt a kis csalódást. Levelét és fényképét vissza is küldheti, meg is tarthatja. A köszönetét bátran elfogadhatja ezentul is.

BÁNYATÜZ

Főszerepben: LIANE HAID, ma utóljára

az aradi APOLLOBAN.

SARKA

Rovatvezető: Dr. Janny Géza.

59. Spanyol játszma.

Vátszották Southportban, 1924. augusztusban.

Világos: Atkins. Sötét: Gibson.

- 1. e2-e4. e7-e5. 2. Hg1-f3. Hb8-c6. 3. Th1-b5. a7-a6. 4. Fb5-a4. Hg8-f6. 5. 0-0. Hf-6. Xe4. 6. d2-d4. b7-b5. 7. Fa4-b3. d7-d5. 8. d4xe5. Fc8-e6. 9. c2-c3. Ff8-e7. 10. Fc1-e3. 0-0. 11. Hb1-d2. f7-f5? 12. e5xf6. He4-f6. 13. Hf3-g5. Fe6-f5? 14. Hd2-e4! Hf6xe4. 15. Vd1xd5? Kg8-h8. 16. Vd5-g8+! Bf8-g8. 17. Hg5-f7 — Matt.

24. feladvány.

Dr. P. C. O. Bareire-től, San Paulo. (Brazília.)

Világos: Kg1; Be4; Hd6; Fa8; gyalogok: d2, g3, h2.

Sötét: Kf3, gyalogok: d3, d4, e5. Matt 2 lépésben.

25. feladvány.

E. Baumgartner-től, Leipzig; (Szász sakkészövetség versenyén első Sige.)

Világos: Kh8; Vf1; Bd8, f6; He5; gyalog: d5.

Sötét: Ke7; Va4; Bb2; Fb1, c5; Hc6, f2; gyalogok: a3, h6. Matt 2 lépésben.

Sakkár. Tyrroler Sándor, is mert kiváló versenyjátékos, a timisoarai „Palace”-kravéházban november hó 4-én + 17-2 eredmény nyel sikerült szimultánt tartott.

Cenzurat: Prefectura Judetului.

Felolós szerkesztő: REIBY JÓZSEF.

Szerte az országban hangzik a dal, Fogaidat tisztítod a Farmodont-tal!

NYILTÉR

E nyírt állt közölteket nem vállalunk felelősséget

Tejcsarnok megnyitás!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy Aradon, a Str. Matei Corvin (Hunyadi-ucca) 1. sz. alatt tej és tejtermékek (tejföl, tejszín, túró, csomage túró, sajtók) eladását megkezdjük. Csak a higiénia követelményeinek betartásával kezeljük és kitermelt, továbbá vegyileg is megvizsgált normális összetételű, garantált, nem hamisított élelmiszereket hozunk forgalomba. Házhoz szállítást előjegyzünk.

7177 Szíves pártfogást kér: HALA CENTRALA DE LAPTE.

Játék-baba kocsik, gyermek kocsik

legfinomabb kivitelben legelősebben kaphatók. — Mindenféle gyermek kocsival javítások. 6982

Gyermek kocsis üzem

Arad, Str. Simson Balint 19. (Dassowffy-u.)

TIMISOARAI MOZI.

Nagy moziesemény Timisoarai! Belvárosi mozi: Dec. 28, 29, 30 és 31. Gyárvárosi mozi: Dec. 30, 31, Jan. 1-2. Mehalai mozi: Január 3-4. A legutolsó méziszenczió! A legfenségsőbb és a legeredetibb mozimű! Nagy világ esemény! 1914. PRATER. 1914. vagy A bécsi császári udvarnál 8 nagy felvonás.

Monopol „American film Company”. Nagy amerikai gyártmány, a leghíresebb californiai művészekkel.

Ez a „Gama Ferenc József császár udvarának reális életét ábrázolja. — Szenvedély, szerelem, gyűlölet, ambíció és luxus közepette játszódik le a bécsi császári család intim élete. A kincsek gyönyörűsége és a fonséges dicsőség képezik ennek a filmnek a varázsát, a filmen eredeti felvételekben láthatók az 1914-beli Bécs, a gyönyörű Schönbrunn és a Prater. Az egész világsajtó egyhanguan dicsései a film gyönyörűségét.

The Morning Telegraph írja: egy összehasonlítottan nagy film. The New-York írja: valami imponáló, magasztos, óriási. — Még kell nézni.

Le Temps írja: Párisban felejthetetlen benyomást keltett. Le Journal írja: A luxus, a szenvedélyek és mulatozások jelenetét elragadtatók a nézőközönséget stb. Ernél a filmnél a helyárok a következők: 30, 25, 20, 10 és 8 Lel. U. I. Az összes kedvezmények érvénytelenek.

A BERNDORFI ALPACCA

5832

ALPACCA-EZÜST

EVŐESZKÖZÖK

és ASZTALI KÉSZLETEK A LEGJÓBBAK.

KAPHATÓ minden szakmabeli üzletben.

Főraktár: „ALBINA”, Fabrica de ARGINTARIE-BERNDORF S. A.

BUCURESTI, Str. C. A. Rosetti No. 3.

NAGY VÁLASZTÉK CHINAEZÜST ÁRUKBAN.

Berndorfi TISZTA-NICKEL főzőedények. — Ezüstözések és javítások szakszerű elkészítése.

Ezúgó est

a legjobb hirtelésekből összeállítva ma esütörtökön utóljára

az aradi Urániában.

Apró hirdetések.

Ingatlan.

CHIROCON (Gyórokon) 2 kat. hold úri szőlő lakóházzal teljes felszereléssel, terméskő pincével, feltűnő olcsó aron eladó. Hírsz. irodája Arad str. Romanuhá 5. (Zrinyi-ucca.) 16533

TELKET keresek lehetőleg a belvárosban cca 100-200 □-öl nagyságú. Arad, Str. Costache Negri (Nagy Sándor-ú.) 4. sz. Juhász. 7105

ELADÓ Arad, Str. Doamna Balassa (Demeter-ucca) 217. sz. két szobás ház április hóra átvehető 135 ezerért. Ugyan itt telkek részletre. Kismolnár-uccában is telkek eladók. 7131

ÜZLET RÉSZÉRE alkalmas sarokház Sága Str. Brancoveanu (Koszoru-uccában) eladó. Felvilágosítás dr. Löcs ügyvédnél Arad, Str. Horia 8. 7161

ARADON újonnan parcellázott Str. Vaszilie Paguba 46. (Báthory-ucca) fennmaradt legjobb fekvésű házhelyek üzletcélra külön és egyben épülettel együtt eladók. Soltz. 7164

ELADÓ Arad, Str. Abatorului (Vágóhid-ucca) 50. számú ház. 7174

Apróhirdetések folytatása a 27-ik oldalon

Órák és készlet

alkalmi és karácsonyi ajándéknak: a legelőnyösebben vásárolhat

Vásárolj C S Á K Y. cégénél Aradon, a városbázisával szembe eső épületben

Hirdessen!!!

A lapoknál szokásos díjtételek mellett, úgy az összes helybeli, mint Nagyrománia bármely lapja részére hirdetések felvétel, szakzszerűen, ötletesen szövegez és tervez, továbbá eladó házakat és egyéb ingatlanokat előnyös díjazásért közvetít

Wallinger István

hirdető és adásvételt közvetítő irodája Arad, Str. Unirei (Fábán Gábor-ú.) 13. sz. alatt, ahol eladó ingatlanok előjegyzése állandóan elfogadatik. Eladó ingatlanokról felvilágosítás minden vételkényszer nélkül nyerhető.

AUTO

Stoeber-turakocsi

8/24 Ps, ötüléses, új, kb. 5000 km. kipróbálva, kifogástalan Michelin Cable pánózással, eladó. Felvilágosítást ad: 7075

BARTHES VICTOR, ARAD, Str. Nicu Filipescu 38.

Eladó

Arad, Strada Fabriciei régi hét szám alatt kisebb-nagyobb háztelkek, nagyon jutányos árban. Értekezni lehet: Kalász János börtönletében, Arad, Piața Avram Iancu No. 3.

HERMES Bank és Kereskedelmi R.-T.

Timisoara.

Bulevardul Regele Ferdinand (Lloydsor).

Devizák és valuták vételére és eladására autorizált intézet. Takarékbetétek legmagasabb kamatozással elfogadhatók. Foglalkozik a bank-szakmába vágó összes ügyletekkel.

Sürgőnyes: HERMESBANK. Telefonok: 316, 528.

Áruosztály:

Cserzőanyagok és vegyületek nagyban: A bank érdekébe tartozó vállalatok: Első Bánáti Képeretgyár, Vas-, rézbutor és vasöntvények gyára, „COMERZ” Árubehózatási és Kiviteli vállalat.

Alkalmi vételek!

Boross K. ügynöksége Arad, Str. Consistorului No 9. (volt Batthyány-ucca). Megvételre ajánlja a következő ingatlanokat és pedig: Piața Avram Iancu (Sza-badság-tér) közvetlen közelében egy alapított három lakásos emeletes elfoglalható lakású bérházat, mely 500.000 lelei átvehető. Kivándorlás miatt áron aluli eladó. Kiváló nagyszerű magánházakat. Egy 30.000 lelei átvehető 150.000 leles lakóházat, melynek visszamaradó vételári összege 2 év alatt törleszhető. Ezekon kívül kisebb és nagyobb bér és magánházakat valamennyi elfoglalható lakással 90.000 leleitől 7 millió lelei 7179

Elveszett

egy csomó kasszakulcs Aradon, a Str. Consistorului és Str. Eminescu (Batthyány és Deák F.-uccában.) Megtaláló 300 leli jutalom ellenében adia át Wallinger hirdetőjében Arad. 15126

Zongorák

ujak és keveset használtak Stingl Ehrbar, Wirth, Heitzmann stb. leszállított árban,

5 évi jótállással eladók.

Viszonteladókak árendemény.

Sternberg I.

Gradea-Mare, Piața Unirei 2.

Telefon 13-45, Sirocco No. 175

A karácsonyi ünnepek

alatt kellemesen szórakozhatsz Schwarz Andor csinósan rendezett

vendéglőjében

STR. MINERVEI (Ilona-ucca végén. Kiváló hegyaljai borok, izletes meleg és meleg ételkes figyelmes kiszolgálás mellett kaphatók.

Reggel 3 óráig nyitva! Elsőrendű előnyzene.

Irodakisasszony

német-magyar gépirónd. irodai munkában jártas

Keresetetik.

Ajánlatok „Textil” jellegre Rudolf Mosse (Sándor hírlapirodában.) 10171

Telefonfülke,

ajtók, ablakok, ablakrolók, parkett, padozat, kézimángorlók, ródlik, egy hiánérleg olcsó árban kaphatók:

Czeiler és Szathmáry-nál

Aradon. 15124

Ujítás a heti takarékbetétek terén.

Az Aradi Kereskedők Takarékbetét- és Hitelintézete.

hogyan a takarékosági szellem fejlesztésére minél nagyobb ösztönzést nyújtson, eddig is szervezett öt éven heti (havi) befizetéses évtársulatot egyrészt a rendszeresen gyűjtött tőkék kedvezőbb gyümölcsözötése, másrészt egyéb előnyök nyújtása által új alapokra fektette. Az 1925. év elejével alakuló XXII-ik évtársulat ehhez képest három csoportra oszlik. Minden csoportban egy törzsbetét öt éven át teljesítendő heti egy leli befizetéssel jár.

I. ÖTÉVES ÉVTÁRSULAT BIZTOSÍTOTT KAMATOZTATÁSSAL.

Ezen csoport tagjainak, az öt éven át befizetett 260 leli ellenében öt év letelte után, tőke és kamat fejében legalább 340 leli térítetik vissza. E csoportban mindenki tetszés szerinti összegű törzsbetét befizetésére vállalkozhatik és ehhez képest 10 törzsbetétnél 3400 leli, 20 törzsbetétnél 6800 leli, 100 törzsbetétnél 34.000 leli összeget tesz ki az öt év múlva, tőke és kamat fejében visszajáró összeg.

II. ELFTBIZTOSÍTÁSSAL JÁRO TAKARÉKBETÉTEK.

Ezen csoport tagjait az intézet jóhitű biztosító társaságnál elhalálozás esetére fiz. törzsbetétként 5000 (ötezer) leli erejéig biztosítja úgy, hogy amennyiben valamelyikük a befizetés öt év aiat elhalna, örökösei a befizetett összegben és annak kamatain kívül minden fiz. törzsbetét után 5000 leli biztosítási összeget kapnak. Ezen csoport tagjai részére, a biztosítási kedvezmény mellett, az öt éven át törzsbetétként befizetett 260 leli ellenében, 300 leli tőke és kamat térítetik meg. Husz törzsbetétnél tízezer leli a biztosítási összeg.

III. HÁZTELKEK MEGSZERZÉSÉRE ALAKULT CSOPORT.

Hogy az intézet egyes törzsbetétesei részére a saját otthon megszerzését könnyebbé tegye, a harmadik csoport tagjai, törzsbetéteik után háztelkekhez jutnak. Ezen csoportban mindenki 25 betét (heti 25 leli) befizetésével vehet részt. Ezen csoport tagjai minden törzsbetét, azaz öt éven át teljesített 260 leli befizetés után, tőke és kamat fejében legalább 300 leit, tehát 25 betét után 7500 leit kapnak vissza és további osztalék fejében közülük minden husz tagra egy-egy kb. 180-200 négyzetméteres, beépítésre alkalmas háztelket jut. Az osztalék megállapítása, a csoport tagjai bevonásával fog történni.

Valamennyi csoportban a befizetések havonként is teljesíthetők. A befizetések az évtársulat tagjai bármikor előleget kaphatnak. Az 1925. január 1-én meginduló XXII. évtársulatba már most be lehet lépni, az intézet helyiségében, Bulevardul Maria (Andrássy-tér) 17., ahol a kívánt egyéb felvilágosítások is megadatnak.

ARAD: KERESKEDŐK TAKARÉK ÉS HITELINTÉZETE RT.

Megkezdődött és csak

nápig tart

Semlé Testvéreknél

ARAD,

az

olcsó karácsonyi elárúsítás.

Mindenki győződjön meg az alanti olcsó

árjegyzékről:

Férfi szövetek.

	Eddig volt	Most
	Lej	Lej
Férfi szövet 140-150 cm. széles	(650)	480
Férfi szövet 140-150 cm. széles	(850)	595
Férfi szövet 140-150 cm. széles	(480)	390
Férfi szövet 140-150 cm. széles	(950)	675

Női ruhaszövetek tiszta gypjuból.

Ruhaszövet 110 cm. széles	(170)	115
" 120 " "	(290)	185
" 130 " "	(360)	265
" 130 " "	(550)	375
Kabatszövet 140 " "	(450)	295
" 140 " "	(800)	650

Flanellek.

Double flanellek	(125)	88
Mintás flanellek	(98)	68
Sima barchettek m. színben	(120)	78

Vászonárak.

Moscott schiffon	(56)	38
Alcslepedő 156 cm. széles	(160)	115
Paplanlepedő 180 cm. széles	(195)	145

Női fehérnemű.

Női ing	(190)	145
" " " " " "	(210)	165
" " " " " "	(260)	195
" " " " " "	(190)	145
Női nadrág	(210)	165
" " " " " "	(260)	195
" " " " " "	(350)	245
Női hálóging	(260)	198
" " " " " "	(320)	230
" " " " " "	(450)	395

Cipőköl nagy

árrendemény!

Külön felhívjuk figyelmét!

Női cipők.

Antilop cipő	610
Barna chevro spangnis	575
Fekete chevro spangnis	575
Laok fél	450
Csevro fél	425

Férfi cipők.

Box fűzős	650
Félcipő, antilop betéttel	650
Bagaria	700

Női kabátokban, bundák **NAGY OCCASSIO „PARIS” Modellházban,** ARAD, városházával szemben. Rudolf Mosse 9100

Hia szép akar lenni, használjon **Kulka-féle** Lilliomtej-örömet, Lilliomtej-szappant és Lilliompuvert. Kapható kizárólag: Vérfesztőgyógyászat a „Fekete Sas”-hoz, Timişoara, Szt. György-tér. 417

LINOLEUM HAAS LIPO
legnagyobb linoleum és szőnyegkülönlegességi árnyék.
Temesvári főlerakat: Lloyd-ser. Telefon 10-31.
Lerakatok: Cluj, Oradea-Mare.
NAGY KARÁCSONYI VÁSÁR
mélyen leszállított árakon.

Viaszosvászon
békebeli minőség, gyönyörű minták:
73 cm. széles ... L. 105-
100 cm. széles ... L. 135-
115 cm. széles ... L. 150-

Bőrvászon
kárpitosok, kocsigyártók, könyvkötők részére nagy választékban:
115 cm. széles ... L. 160-
Gyermekkoszlik áthuzására minden színben ... L. 190-

Linoleum
remek perzsa vagy parkett mintákban:
70 cm. széles métere ... L. 165-
90 cm. széles métere ... L. 225-
padló bevonására mintázott parkett vagy egyszerű:
200, 250, 300 cm. szélességben négyzetméterenként ... L. 247-
Linoleum szőnyegek
200x300 cm. ... L. 1800-

Szőnyegek:
Futó, nehéz minőségű oca. 70 cm. széles ... L. 98-
Futó, nehéz minőségű oca. 90 cm. széles ... L. 130-
Agyaló szőnyeg „Bouclé” rendszerű nagyság ... L. 150-
Falyvédő „Gobelin” 75x160 cm. ... L. 360-
„Bouclé” szőnyeg 160x250 cm. ... L. 950-
Ottomántakaró „Karamani” L. 1600-
Cocos futó 70 cm. széles L. 125-
Cocos futó 90 cm. széles L. 130-

Hó- és sárcipők.
Nordbritish vagy Wimpasing márká férfi ... L. 910-
Nordbritish vagy Wimpasing márká női ... L. 760-
Sárcipők férfi ... L. 290-
Sárcipők női ... L. 275-
Nagy választék következő cikkekben: gummikabátok, gummilapdák, babák sarkok, tornacipők, celluloidárak, gyermekköntények és sportcipők. 440
Eladás kicsinyben és nagyban.

Új butor-hitel!

Karácsonyi bevásárlás! Kedvező fizetési feltételek! Rézre lebeszerelhető! Ébédlő, háló, irodai, egyes fa- és vasbutorok, rézágak, szalagarnitúrák, divánok, madratszőnyegek, tükrök, pénzszekrény, írógép, varrogép, zongora, antik butorok, villany lámpák, régi hírneves olajfestmények, stb.

Garai Károly butor üzletéből, Cateia Banatului No. 12. (Asztalos Sándor-u.) 6952

Saját termésű

kitűző hegyaljai 7169

borok kaphatók

Dr. Velosov Géza

szőlőművelésével Arad, Str. Tace Ionescu 7

Erdőkitermeléshez

társ keresetük,

aki 300.000 lej tőkével rendelkezik. Ajánlatokat, melyeket az Aradi Közlöny kiadóhivatala továbbít

„Bükk, Gyertyán és Tölgy” jelű ajánlatot a Közlönyben 7172

Sana'arul „Therapia” Szanatorium

volt **Dr. Mann-szanatórium**

Arad, Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-u. 8. sz.)

Felvesz sebészeti, szülészeti és nőgyógyászati betegeket. Szabad orvos választás. 6905

Grimm Penzió

Budapest, V., Vigadó-utca 2.

Telefon 106-46.

Telefon 106-46.

Elsőrendű ház Budapest központjában, kilátással a Dunára. Központi fűtés. Állandó hideg-meleg víz minden szobában. Olcsóbb és kellemesebb, mint a szálloda.

FOWLER, WENZKI, GANZ és KEMNA

Gőzeke alkatrészeket sodronyköteleket

W. D., Stock és Romeo motorekét, valamint azok összes alkatrészeit legelőnyösebb feltételek mellett szállít

AGRICULTURA Ipari és kereskedelmi táviratcim: **TIMIȘOARA** Telefon: 18-30. IV. Str. Pop de Basești (Eötvös-u.) 26.

Mozi gépek,

motorok, filmek és az összes mozgósínházi cikkeket azonnal és legelőnyösebben szállít:

J. BASIL & Co.

Timişoara, Strada Griselini

Különlegességek: EFER. tükrőlámpák

:: áram és üzemeltetés megtakarítás. ::

Kérjen ajánlatot! Kérjen ajánlatot!

Karisnya minden színben.

Kötött női karisnya 28 lejtől 35 leig. Prima selyem 110r 65 lejtől 95 leig. Cérna fátlyol karisnya 105 lei. Lila szelű karisnya 135 lei. „Oseta” női karisnya 138 lei. „Hercules” cérna karisnya 145 lei. Férfi és gyermek karisnya 18 lejtől. Selyem sálak, keztük, reform tricó nadrágok legszolidabb árak mellett. 6840

Bogyó A. ARAD, Str. EMINESCU 13.

Butorkereskedők, butorasztalosok figyelembe

Teljesen újonnan berendezett csiszológép és tükrögépek vállal mindennemű csiszolást és új tükrök, valamint régi vak tükrök újonnan való készítését. Gépek a mai kor legkényesebb igényeinek megfelelő munkát állít elő. Szakmabeliek szíves pártfogását kéri: **IGNAT PENIÉR**, Arad, Piața Catedralii (Tököt-tér). — Gyár: S. R. Delavreanca (Lahner Gy.-u.) 1

Gummicsovek,

üvegbe való borlefejtéshez minden vastagságban, valamint pincészeti cikkek. Továbbá:

zseblámpák

kiváló minőségben nagy választékban. Ugyasintén:

kiváló felszerelések, tör és kardpengék

állandóan raktáron és legelőnyösebb napi áron kaphatók:

Hervath műszaki üzletében

ARAD, Minorita templom mellett.

Erdélyi képviseltek:

Cluj: Emil Schuster, Piața Unirei

Brasov: W. Goldschmied, Str. Princip. Carol 28.

Targu-Mures: G. Baumgarten, Piața Reg. Ferdinand 50.

Bistrita: Frații Ludwig & Neckel.

Arad: Fábian & Co., Str. Meșianu 16. 6786 „Rador” No. 2457

Házhelyek

eladók Arad-Séga Str. Brancoveanu (Koszoru-uccában). — Bővebbet:

Dr. László Ürvédnél,

Arad, Str. Horu 8. sz. 7161

Karácsonyi Occassio!

Mélyen leszállított árak mellett árusítja

FORTUNA

női és gyermekruha áruháza, Arad, Str. Pirici 3. Színház hátsó bejáratával szemben. A legújabb divatu női kabátokat, ruhákat, blúzokat. Külön mértékosztály

Ütövelekre vizumot

közismert pontossággal

„45 lejért” szerez a „Curier vállalat”

Gyűjtőhely: OCTOGON dohánybázis Aradon, a Miorita templom előtt. 8064

HÖLGYEIM!

A nagyérdemű hölgyközönség szíves figyelmébe ajánlom az általam készített kiváló bevált gyógyhaskötőket. U. m.: a Dr. Albu professzor által feltalált nadraghaskötőt, mely operálás és szülés után nélkülözhetetlen. Valamint az általam feltalált „FEMINA” gyógyhaskötőt, mely orvosilag ajánlva van vese, szerv, és hólyagbántalmaknál, elhárítására és áldott állapotnál. Törvényileg védve. Készítményeim kitűnő voltát bizonyítja az, hogy a Fischer Elíz bábaképezésében állandóan dolgozom, s úgy a privát, mint az intézeti rendelőim a legjobb elismeréssel voltak eddig irányomban. Ezenkívül elvállalok mindenféle régi fűzők átalakítását a legmodernebb minta után.

HORVATHNÉ,
ARAD, Piața Catedralei 6. (Thököly-tér)

!!!!!!!

**TAMBOURINOZÁS,
RAJZMŰTEREM,
ELŐNYOMTATÁS,**

szakértően, szépen és pontosan

ARAD, STR. COL. PIRICI (Vörösmarty-u.) 5. az udv.
(A színház hátsó bejáratával szemben.)

Mindennemű **OLAJPOGÁCSÁT** és **OLAJOS-MAGOT** a mindenkori legmagasabb napiárban, vagon és kisebb tételekben is állandóan vásárolunk. Egyben ajánljuk cikkeinket: kocsikenőcs, ablaktapasz kenőcs, növény olajok, ásvány olajok, csontolaj, vaselinolaj, gépszalok, kenőcsök, hegy kréte, talkum stb. Aradi Olajipar R. T. Arad. Sürgőnycim: Olajipar. Telefon: 135 és 407. 9021
Rudolf Mosse 7040

4424

Olcsó ókszerelárusítás Waldmann-nál, Arad, Piața Avram Iancu (volt Szabadság-tér) 14. szám.

Jó és olcsó cipők raktáron kaphatók **Czernóczki** cipőüzletében Arad, Strada Marasesti (Kossuth-uca) 3. sz.

— Művészi fénykép felvételek. — **Steinitzer Dezső** fotó műintézet Arad, Bul. Reg. Maria 20

Butorokat részletre kedvező fizetési feltételek mellett, **Garai Károly** butor raktárából ARADON, Calea Banatului (Asztalos Sándor-u.) 5/12. beszerezhető

Egybehangzó a vélemény

az egész családban: „Ma a kávé megint jó, mert „Valódi Franck”-kal van elkészítve.

Saxonia Nr. 3351. *) Védjegy: Kávédaráló. 438

LADY ORIGAN SZAPPAN

A létező valamennyi közt a legpuhább és legillatosabb „egyetlen” kizárólag „PALMA OLAJ” és „FA-OLAJ” összetételéből gyártva. Hogy a közönség az utánzatoktól megóvassék, minden szappanon rajta van a „LADY” védjegy. 6240

Mindennemű **reszelők** újravágását **jutányosan vállalja Strigán reszelőgyár** Arad, Calea Radnei 28. sz.

Állandó nagy raktár új és újravágott reszelőkből. Használt reszelők azonnal kész reszelőkre átcserelelhetnek. 7139

Rudolf Mosse 7034.

A tudományos világ által elismert legjobb, legtökéletesebb és legolcsóbb **fertőtlenítő szer a SALAN**

Minden bajtól, fertőző betegségtől megóv. Izzadságot és minden más kellemetlen szagot megszüntet. Kristálytisztá, nem mérgező, teljesen szagtalan. Kapható minden gyógyszertárban és drogueriában. **Gyár és központi iroda: SALAN Vegyipari Művek** TIMISOARA, Il. Piața Bădău Cartan (Széna-tér) 2. = Telefon 18-84.

Petroseniban az Apollo mozi teljes berendezése gépházzal együtt **eladó.** Vevő január hóban elszállítani köteles. 6958

 HAJÓ TEA védjegyű **TEA**

illata és íze felülmúlhatatlan. A három legjobb minőség: 74-220-55 szám. Iroda és lerakat: „CORABIA” S. A. R. Bukarest, Str. Matei Millo 8. Rador No. 2487.

Szőrmékben állandóan nagy választék Joanovits Antal szüccsége, Arad, Bul. Regina Maria 9. (Andrássy-tér, Nouman-ház.) — Alapítva: 1882. — Szőrmekabátok készen és megrendelésre a legmodernebb kivitelben. Elvállal mindennemű szőrméjavítást és kabátátszabást. — Szabóknak és szőrméjavítók számára a legnagyobb kedvezmény.

„Zsuzska“-szalon

Arad, Piata Avram Iancu 21. (Szabadság-tér, a színházzal szemben.) Vállalja a legújabb angol és francia divat szerinti ruhák, kosztümök készítését izléses kivitelben a legjutányosabb árért.

Graf Sándor építész

Arad, Str. Joan Calvin No. 12. (Attila-tér) Előnyös feltételek mellett eszközöl átalakítási és javítási munkálatokat, továbbá **új épületek tervezése és felépítése.** 15124

POSCH fürdő nyitva

urak részére mindennap reggel 7-től d. u. 1-ig. Kedden, csütörtökön és szombaton d. u. 3-7-ig. Hölgyek részére hétfőn, szerdán és pénteken d. u. 3-7-ig. Hideg és meleg fürdők. Arad, Str. Romanului (Zrinyi-ucca) 6.

Perinaki
 Királyi udv.
 szállító

Felülmulhatatlan csokoládé és bonbon

Üzlet kínálat.

Külvárosi kőrcsma fűszerüzlettel 2 szobás lakással magánháza olcsó bérrel 35.000-ért.

Fűszerüzlet nagy bérházban italmérséssel 25.000 leu értékű áruval: berendezéssel 40.000-ért, 20.000-el átvehető. Kőrcsma fűszerüzlettel, nagy forgalommal 35.000-ért.

Gyártelepen szálloda, kávéház, vendéglő, mézárnyék, és pékség: mindannyi egyedül 4000 munkás között. Részletre eladó. Biztos vagyonszerzés.

„ARGUSNÁL“ Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-ucca) 1. 3373

Ügynököket

„SINGER“ varrógépek **részletfizetéses** eladására fiatal kereskedőket keres Societate pentru comerțul cu masini de căsūt „Singer“

Bourne & Comp. Arad, Bul. Regele Ferdinand 17. 15124

Új kádfürdő

Aradon állomással szemben 15 kabinnal **bérbeadó**

„Kardos“-nál Arad, Str. Eminescu (Deák F. u.) 1.

Kitünő befektetés.

Emeletes új bérpalota 18 modern parkettás lakással, cserépkályhakkal 1.600.000-ért.

Belvárosi emeletes bérpalota 4 szobás elfoglalhatósággal 1.500.000-ért.

Emeletes modern ház 3 lakással, 7 szobás parkettás elfoglalhatósággal 1.600.000-ért.

Emeletes modern bérház 4 parkettás lakással, 4 szobás elfoglalhatósággal egymillióért, 600.000-el átvehető.

Emeletes bérház 9 lakással, üzlettel 530 ezerért, 350.000-el átvehető.

Kétlakásos ház 110.000-ért, 4 lakásos ház 120.000, egylakásos ház szállóval 80.000-ért, Mureselen 60.000-ért.

„ARGUSNÁL“ Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-ucca) 1. 3373

A „Sváb kereskedelmi és Ipar bank“ zombolyai fiókjának gabona-osztálya
 kukoricát szállít waggontételekben. :: Ajánlatok fönti címre!

CAROL NAGY
 FABRICA DE CRAVATE SI PANGLICI 3255
 NYAKKENDŐ- ÉS SZALAGGYÁR
 KRAWATTEN- UND BANDFABRIK
 Telefon: 5-99, 16-38. **TIMIȘOARA** Telegrama: „Nagyband“

Legolcsóbb butor beszerzési forrás
 Arad, Str. Eminescu (Deák Ferenc-u.) 41.
Hálók Rudolf Mosse 7038
Ebédlők 9019
Uri és leányszobák
 legegyszerűbbtől a legművésziesebb kivitelben kapható.
Angro és detail eladás. **Feltűnő olcsó árak.** **Közvetlen a termelőtől.**
Aradi Iparosok Butor és Asztalosáru Termelő Szövetkezete

Nagy karácsonyi és újévi vásár **Au Printemps** 10% árengedmény az összes áruból.
 divatnagyrúházában Timisoara-Belváros, Hunyadi-ucca 1. szám.

Deutsch Anna gyermekruha üzlete Arad, Str. Alexandri 1. sz. Raktáron tart és készít női, leány- és fiú-ruhákat, kabátokat a legzebb kivitelben és legolcsóbban.

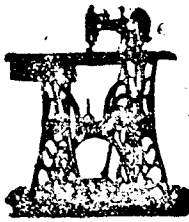
Alapított 1891 évben.

HAMMER VILMOS

műszerész és villanyvilágítási vállalat
ARAD, Piata Avram Iancu 6-8. (Szabadság-tér.)

Egyedüli képviselő a világhírű „PFAFF” varró-
gépekből és alkatrészekből. — Gyors varrás,
zeitelen és könnyű járás, határtalan tartósság.

Műhelyre is a legalkalmasabbak.
Nagy szakaszerű javító műhely!

Olcsó háztelkek

Radnai-ut elején
„Arguenal” Arad, Str. Eminescu 1.

Cassa de Păstrare Civilă din Arad S. A.
Aradi Polgári Takarékpénztár R. T.
Arader Bürgerliche Sparcassa A. G.

Arad, Bul. Regina Maria 8-22. sz.
Telefon: 61, 627.

FIÓKINTÉZETEK: Almáskamarás, Tschanad, En-
gelsbrunn, Elek, Glogovatz, Gottlob, Grabatz, Le-
nauhelm, Grossjetscha, Lippa, Marienfeld, Neuarad,
Neudorf, Neupanat, Perjamosch, Sanctanna, Sanct-
martin, Schöndorf, Triebswetter, Zadarlach.

Részvénytőke és tartalékok: 21,000 000 Lei.

**S. P. A. Pentru Exploatarea Padurilor
din Jurul Aradului.**

Aradvidéki Fatermelő Részvénytárs.

Biroul central: Központi iroda:
TELEFON: No. 657.

WAGGONTÉTELEKBEN SZÁLLIT:

I. osztályu két éves száraz csertüzifát,
I. osztályu 7' hosszú tölgy szőlőkarót. 6993

Tölgyműfa, donga és kőris szerszámfa termelés.

Sváb Kereskedelmi és Iparbank rt. Timisoara

I. Bulev. Regele Ferdinand (Lloydsor, Hiltpalota.)

Alaptőke: 10,000,000.— Laj.

Fiókok: Bank és áruosztály: Delta, Csákova, Zombolya.
Bankosztály: Ujarad, Bogaros, Nagyszám, Sándorháza, Rékás
és Billéd. — Kirendeltség: Stamora-Germana. — Részesedések:
„Svabia” Kereskedelmi ház r. t. Timisoara. Gyarmatáru, festék,
lak és chemiai áruk csak nagyban. Varjasi Kereskedelmi
Bank r. t. Varjas. — Sürgönyeim: „HANDELSCHWABEN.”
Telefon száma: 18-30, 12 20, 12-23. — Bank, deviza
és valuta, áru-, gabona- és ingatlan forgalmi osztály.

**Intreprindere de Masini
si Automobile
ARAD.**

Tel.: 112. Telegr.: Ablonczy.

Képviseltek és lerakatok:

„Ford” személy-
kocsik, „Fordson”
szántógépek, „Fichtel
& Sachs” golyócsapágyak,
Michelin pneumatik, Wolfnek gép-
zijkák, Tauril tömörabroncsok,
„Günther” spiralfurók, „Klingerit”
lemezek, Devoorde kazánkö tisztító
berendezés, „Gázi Diesel”
motorok, Fémek, vörös, sárga réz,
ólomlemezek és csövek, Horgany
lemezek horgany fehér, Automo-
bil hűtők minden kivitelben.

Moara Mare S. A. Timisoara

Temesvarer Kunstmühle A. G. Temesvar

Temesvári Műmalom R. T. Temesvár

Telefon 7 és 3-08.

Telefon 7 és 3-08.

Ajánljuk saját
készítményű

Vasbutorainkat

részgyak, összecsatolható ágyak oszlop kivitelű gyermekágyak mindenféle mosdók, ruhafogasok, sodronybetétek, fa- vagy vasrámával, kórház és internátus berendezések jó és erős kivitelben, a legjutányosabb árakon. Képes árjegyzék kívánatra.

Fleischer Testvérek

vasbutorgyára, Arad,
Strada Russu Sirlenu
(Aulich L. uoca) 14.

Fémlemez dobozokat

vaselinnek, crémeknek, különféle
menetes tégelyeket készít

Juhász

Arad, Str. Marasesti
(Kossuth-u.) 87-89.

Samuil Weiszberger Succesor

Likör, Rum és Cognacgyár.
Gyümölcs-pálinka főzde.

Kicsinybeni eladás:

Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 5.

Nagybeni eladás: Gyár II. udvar.

A legszebb karácsonyi ajándék.

TÜZIFA

Bükk, cser, gyertyán hasáb és
dorong ölenként és wagentételek-
ben, felvágva és hazaszállítva
jutányos áron kapható az

Aradi Faipari Vállalat

Czeiler Kornis és Tsai.
Béla-téri detail telepén.

Az

aradi

Ingatlanforgalmi

és

Parcellázóbank

előnyösen köt teleküzleteket.

Zombolyai

Hengergőzmalom R. T.

Alapított 1885. évben.

Napi őrlőképesség 8 vagon.

Őrleményei általánosan ismertek

és közkedaeltek.

FISCHER és BERÁN

fehérnemű-gyár Arad.

„INTERCONTINENTALE“

szállítványozási és köziek. rt. :: Ezelőtt:

HOFFMANN S. & V.

Aradon, Bu! Reg. Ferdinand 6. (József főh.-u. 21.)

TELEFON: 854.

Nemzetközi szállítási vállalat.

Gyűjtőforgalom:

Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Németországgal és viszont.

Saját fuvarlevel-felülvizsgáló iroda.

Szaksterü vámkezelés! Szállítás és elvámolást

illető ügyekről szaksterü fel-

világosítással díjtalanul szolgálunk.

WEISZ MÓR és FIJAI

cukorka, likőr, pálinka, rum és ecetgyár

ARAD.

8731

Órákban és ékszerekben

a legnagyobb választék
közismerten jutányos áron

Grallert J. és Fianál

ARAD,

Bulevardul Regina Maria 8.

Régi arany- és ezüsttárgyak,
valamint brilliánsok és
egyéb drágakövek vásárlá-
sa a legmagasabb napi áron.

Óra és ékszerjavítást
gyorsan és olcsón eszközünk.

Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság.

Saját intézeti palotában, Belv. Piata Sft. Gheorghe:

Képviselő: Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A. Bucarest.

Saját tőke: 83,000,000 Lei.

Betétek 1923. dec. 31-én 127,513,000 Lei.

Alapítási év: 1906.

Saját fiókok: Belvárosi fiók: Piata Libertatii 3. Józsefvárosi fiók: Bulev. Berthelot 11. Gyárvárosi fiók: Strada Dacilor. Orsova fiók: Orsován. Nagyszentmiklósi fiók: Sannicolau-Mare. Jimboliai fiók: Jimbolán.

Pénzüntézet a fiókokban Timisoara: Bánáti Hitelban R. T. Közgazdasági Bank R. T. Detán: Dettai Takarékpénztár. Lugojon: Kereskedelmi Bank R. T. Caransebesen: Első Karansebesi Takarékpénztár. Perjámoson: Perjámos-Haulikfalvai Népbank R. T. Nagykomlóson: Nagykomlósi Népbank R. T. Gatajan: Gatajai Takarékpénztár.

Mindenemű bel- és külföldi bankszerü transzaktiók legelőnyösebb keresztulvitele.

Meghitelezések a bel- és külföld minden helyére. — Pénzeknek folyószámlában és takarékkönyvekben legelőnyösebb kamatoztatása. — Folyószámlák nyitása. — Megőrzése és kezelése értékpapiroknak. — Rembourshitelek külföldről behozandó áruk céljaira.

BANCA GENERALA DE CREDIT UNGARA
FILIALA TIMISOARA

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK
TEMESVÁRI FIÓKJA

FILIALE DER UNGARISCHEN ALLGEMEINEN
CREDITBANK IN TEMESVAR

BANKOSZTÁLY

ÁRUOSZTÁLY

Telefon: 6-98, 20-28, 11-45, 1-96.

Kárpitos kellékek,

ponyvák, zsák, zsineg és jutaáruk

Bácskai kender

kapható

Schönberger és Grünstein

Arad, Bulev. Regele Ferdinand 21.

6676

ÉLES ÁRMIN

nagykereskedése

Arad.

Telefon 44. és 329. szám.

Kornis Testvérek

Arad, Bul. Reg. Maria (Andrássy-tér) 13.

TELEFON 501. és 623.

Export - Import-cég.

Állandóan készleten:

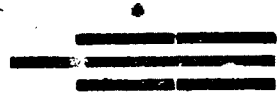
prima tordai portland cement,
prima stukkatur és alabastrom-
gipsz, prima darabos carbld.

6680

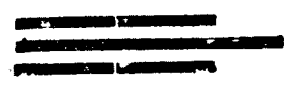
DOMÁN SÁNDOR

ARAD.

Románia legnagyobb szőnyegháza

és paplangyára.

Andrényi Károly és Fiai
vaskereskedése

Arad — Nagyvárad.

Kötélárúk

gyártása, géphajtó kötelek, malom-
hevederek, zsinegek, zsákok, nyers-
vásznak, zsinórok, kendertömlők,
fonott lószőr, kárpitos kellékek,
takaró pokrócok

ponyvák.

Carol B. REICH Fiul & Co.

ALAPITVA: 1874.

ARAD, Interurban telephon 649. szám.
KÖZPONT: Bulev. Regele Maria No. 15.
GYÁRTELEP: Strada Vasilie Paguba.
RAKTÁRAK: Bulev. Regele Ferdinand
No. 11., saját házak 6729
EREDETI GYÁRI ÁRAK!!

Betétek

 takaréklönyvecskére

vagy folyó (csekk) számlára

legelőnyösebben kamatoztatnak

az Aradi Központi Takarékpénztár-nál

Bul. Regina Maria 18. (saját házában.)

Kardos Miklós

Arad,

összes bel- és külföldi ásvány-
vizek nagy raktára.

TELEFON: 686 szám.

Csak

Kiszling

csillárt

vásárol
az elegáns
közönség.

Gyár és iroda:

TLMISOARA

Str. Joffre 9.

Seidner Bernát és Fia

mészgyár és fatermelés

Központi iroda: Arad.

Str. Motlanu 2.

6940

Uzemek:

Savarsin, Barzava, Vata de Jos.

Tüzifa lerakat és faaprító: ARAD, Cetate Vechii.

**Németh, Szenes
és Schwartz**

6884

ARAD,

Str. Eminescu (Deák F.-u.) 41.

Filadelfi Adolf

könyvkötészete
és nyomtatvány
megrendelési vál-
lalata az ACSEV.
uj palotájában
MEGNYILT.

Bejárat: Bulevardul Re-
gele Ferdinand No. 6.

**Minden cigány
a maga lovát
:: dicséri. ::**

A cigánynak erre
szüksége van, de ne-
kem nem kell az áru-
mat dicsérni, mert aki
üzletemben egyszer
vásárol, állandó ve-
:- vöm lesz. :-

Dingfelder Géza

fűszer- és csemegekereskedése
Arad, Str. Maraşesti és Strada
Consistorului sarok. 6848

Industria Textilo Aradana

Societate Anonima S. A.

Aradi Textilipar Részv. Társ.

ARAD.

Távirati cím: TEXTIL ARAD.

TELEFON 758.

**Fonóda,
Fehéritő,**

**Szövőde,
Festőde.**

A legtisztább, legkényelmesebb
 :: szálloda Aradon a ::
Crucea Alba (Sihér Kereszt)
 teljesen újjáalakítva. Új bútorok.
 Új ágyneműek, fürdőszoba.

BANCA **LLOYD** BANK
 ARAD, MINORITA TEMPLOMMAL SZEMBEN.

Arad legelőkelőbb
 szállodája

a Központi szálloda.

LOSONCZY LAJOS

Órák és ékszerész
 Arad, Piata A. Iancu (Szabadság-tér) I.

Nagy választék mindennemű arany és briliáns ékszerekben, ezüst
 dísz tárgyakban, evőeszközökben, fali- és zsebórákban. :::: Vesz leg-
 magasabb árban aranyat, ezüstöt és briliánsköveket. 6778

Aradi Kötő és Kötőszövőgyár R. T.

Gyárt:

6941

Sportcikkeket gyapju és selyem-
 ből. Harisnyát. Berlini kendőt.
 Wattelint. Gyermek nyári trikókat.
 Fürdőruhákat. Football-dresseket
 stb. stb. stb.

Saját festőde és kikészítő.

Alaptőke: Lei 15,000.000.

Mairovitz Mór és Fiai

Faipari R. T. Arad.

Gőzfűrészes: Milova (állomás: Milova-Odves.)

Erdőkitermelések: Capriora, Cuias, Halalis, Milova.

Gőzjavító és aprító: Arad, Calea Radnei 53.

TELEFON: Központi iroda 399 és 400. - Telep iroda 667.

Építő és Kőipari Részv. T.

ARAD

Bulevardul Regina Maria 9.

Kőbányák: Barațca, Batuța, Pauliș,
 Soimș.

Mészégetés: Capriora.

ARCHITECTURA R. T.,

ARAD

Központi iroda: Bul. Regina Maria 9.

Telep: Calea Radnei 53.

Tervezési és Magasépítési
 vállalat

Legolesőbb és legjobb kalapok kaphatók Paulina DEIN Paulánál Arad, Str. I. Bratianu (Weitzer J.-u.) 9.

ROBITSEK JOZSEF fűszer- és gyarmatárak nagykereskedése. Ajánlja dusan felszerelt rak-
tárát. Arad. Bul. Reg. Ferdinand I. Nr. 3. (József főherceg-u.) 3. Telefon 809. 6882

Arany-, ezüst ékszereket veszek, eladok, cserélek. IOSIF KUN, Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér.)

ARADANA
Societate Comerciala si Industriala pe Actiuni
ARAD, Str. Bulev. Regele Ferdinand.
Telefon No. 804.
Capital social Lei 7,500.000.

Se ocupă cu tot felul de afaceri
bancare, avansuri pe mărfuri ga-
jate. Primește depuneri spre fruc-
tificare la vedere.

6845

∴ Tot felul de beuturi spiritoase in mare. ∴

A legkellemesebb
szórakozó hely
a Városi kávéház
Arad.

6737

Paplangyár áthelyezés.

A mélyen tisztelt hölgyközönség szives figyelmébe
ajánlom, hogy a 40 év óta fennálló

paplangyáram

Arad, Str. Consistorului 6a
Strada Maria (Batthyány és
a Széchenyi-utca) sarkára

helyeztem át,

ahol egy kész paplanok, ugyszintén mindennemű
rendelési a legjutányosabb ár mellett elfogadok.

6835

Haubenreich Mihály
speciális paplangyáros.

BING EDE
bornagykereskedése, törköly- és
szilvórium pároló, rum és likörgyár
Arad.

6846

Telefon 2.   Telefon 2.

Kermannstädter Allgemeine Sparkassa
Zweiganstalt: TIMISOARA, Hauptanstalt: SIBIU.
Aktienkapital und Reserven 50 Millionen Lei.
TELEFON: { Bankabteilung No. 68.
Devisenabteilung No. 6-32 21-68.
Durchführung sämtlicher Bankgeschäfte im In- und Auslande raschest uns coulant.

**Ovenall fogcrém, szájviz és fogpor
a legjobb fogápolók.**

Gyártja:

BAEDER Illatszergyár R. T.

ARAD.

6942

Hölgyeim! A fűzés nélküli has és csipő szorítók a legjobbak, ugy szintén fél gummi, egész gummi fűzés és fűzés nélküli csipő szorítók készülnek egyedül; **Pilcz Irma** fűzőkészítőnél Arad, Strada Eminescu 14. (Deák F.-a. 37.)

Nagy kész kocsiraktár SCHAMBERGER László kocsi és autókarszéria gyár
ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand No. 21.

Engelhardt Ferenc szücsüzletében Arad, Strada Eminescu 1. (Deák Ferenc-uca, a Vadász-kürt-szálloda épületben.) Mindenféle szőrme, sportkabátok, hosszú téli bundák, szőrmeáruk a legjutányosabban szerezhetők be. — Figyelmes kiszolgálás !!

Bádogos-

munkákat a legjobb és legolcsóbb kivitelben végzi

Hagyák

ARAD, Str. Metianu és Str. Baritiu sarok. 6841

Pichler Sándor
papir- és írószerszerekkereskedése, üzletkönyvraktára,
Arad, Bohus-palota. Telefon 308. 6847

Dürr Gusztáv
kir. udv. szállító fűszer, csemege és bornagykereskedés Arad, a városházával szemben. 6948

Weisz és Benjámín
kézimunka és rövidáru üzlet
Arad,
Bulev. Regina Maria 8.
(Andrássy-tér) 22. 6881

Kereskedők figyelmébe !!!
Legolcsóbb bevásárlási forrás fűszer, gyarmat, festék és cukorka áruban
DARVAS VILMOS ARAD,
Strada Horia (Széchényi-uca) No. 1.

Írógépek! Kellékek!
Javítások!
SZEGSÜ
írógépszaküzlet
Nagyrománia legolcsóbb beszerzési forrása!
ARAD,
Str. Bratianu 11. a főpostával szemben.
TELEFON; 111.

Kádár-féle uri
szabóüzlet

mely a Str. Alexandri (Salas-uca)ban volt, Arad, Str. Bucur (Eötvös-uca) 3. sz. alá helyezettett át. Készít mérték után elegáns uri ruhákat olcsó árért, állandóan tart nagy szövetraktárt.

Csetey & Seitz
műszaki kereskedés
ARAD, Bulev. Regele Ferdinand 61. (Boros Béni-tér.)

Comert de Articole tehnice. Tehnicosec se vorbeste.

Articole tehnice si scule	▲ Műszaki cikkek, szerszámok minden iparág részére. Tömítések, gummi
Garnituri p. Masini	▲ áruk. Csapágytém. golyós csapágy
Articole din cauciuc	▲ Armaturák, gépszijak, fűrészek és erdő-
Metale si lagari cu bile	▲ üzemi szerszámok. Iparvasúti anya-
Armaturi. eusele de transmisie	▲ gok. Fényesítő és csiszoló korongok
Artie p. ferestrea si uzin. padurilor	▲ és gépek. — Szavatgat. Szijtornák
Articole de schmiergel si masini. Dis-	▲ tóból. 6884
cure p. eura din lemne, tar. Pompe	

Telefon 7-88. Telefon 7-88.

Esztergályos
munkákat a legolcsóbban és legszebben végzi
KOLAROV
Arad, Prokopets hentes mellett.
Ebédelő kandelaberek készítését vállalja és raktárt tart belőle.

Rom. Kir. Földmívelési Miniszterium által autorizált
Iosif Funkelstein
cég
ARAD, Str. Moise Niccara 1.
Vesz és elad lóhere és lucerna magot.

Sleissig és Hirschfeld
nagykereskedők
ARAD,
Bulev. Reg. Ferdinand (Boros Béni-tér.)
Telefon 748. szám. 6879

„PATRIA“
Societate Anonimă Română pentru exploatarea lemnelor.
Központ: Arad. Telefonszám: 6 és 652.
Gőzfűrészek: Arad, Gyergyósalomás, Máramarossziget.
Jugosziáv érdekeltség: Domovinska Proizvodnja Drva D. D., ZAGREB, Rackoga-u. 8.
Magyar érdekeltség: Hazai Fatermelő Részvénytárs. Budapest, V., Hold-u. 21. szám.
Németosztrák érdekeltség: Vaterländische Holzproduction A. G. Wien, I. Elisabeth strasse 13.
Kemény- és puhagömbfa, fűrészelt áru, tölgydonga, bányafa, szőlőkaró, talpa, távirópózna és tűzifatermelés.

Hartmann Samu
VESZ ÉS ELAD:
ÓCSKAVASAT, FEMET ÉS RONGYOT.
Arad, Piata Mihai Viteazui (Ferenc-tér) I. és Bulev. Reg. Ferdinand (Boros Béni-tér) II. szám.

Zsineg, zsák, kötél, kárpitos kellékek, len- és kender-vásznak, lópokrocook előnyös árban beszerezhetők; **Hacker Testvérek** Arad, Bul. Regina Maria 9. (Uj Neuman-palota) Tel. 956.

Hitelesített vörösréz **ürmértékek** minden nagyságban kaphatók **Iuliu Reich** bádogosnál Arad, Piata A. Iancu 10. (Szabadság-tér)

KARÁSONYI VÁSÁR

az összes cikkek 10% engedmény mellett áru-
sítottak, maradékok félárban. Női harisnyák 35,
75, 95, és 118 lei párja. — Keztyük 65 leitől.

6845

Hoffmann Sándornál Aradon.**GARTNER és PÓKA**

villany-, vízvezeték és csatornázási berendezési vállalat, szakszerű meha-
nikai műhelye Arad, Strada Brătianu 2. szám (Weitzer János-utca.)
Állandó nagy raktár. Eladás nagyban és kicsinyben. Felhívjuk a n. é. kö-
zönség figyelmét az általunk készített speciális closet fió deszkára.

Bartók és Deutsch

BORNAGYKERESKEDŐK

ARAD, STR. V. STROIESCU (Teleky-utca) 20—22.

TELEFON 401.

Ajánlják asztali és prima fajboraikat hordó és vaggontételekben, valamint
„Vermouth” és „Don Juan” édes aszu palackboraikat, „Vinea” S. A. Alba-
juliapalaak borainak egyedárusítója. Pincészet. Aradon és Sirian (Jud. Arad.)

Az aradi Dácia kávéház

pazar fényvel berendezett helyiségei-
ben a legelőkelőbb társaságok talál-
koznak.

Az aradi Dácia

Erdély legizlésebb eleganciával be-
rendezett kávéháza.

Az aradi Dáciában

Estéknként a hírneves KÖRÖSI DUDUS zenekara
hangversenyez.

A Mezőgazdák Kereskedelmi Részvénytársaság

Arad.

Értesíti úgy helybeli, mint vidéki m.
t. vevőközönségét, hogy fűszerosztályát

elsőrendű fűszer, gyarmatárakkal, kávé,
tea és rum különlegességekkel szerelte fel,

melyek úgy kicsinyben mint nagyban
a legelőkelőbb napi áron szerezhetők be.

6734

Igy akar Ön szenvedni?**Nem?**

úgy ápolja testét a **Diana Sósbornszesszel.**

De csak a

DIANA

felirással ellátott a valódi. Minden üvegnél van részletes használati utasítás.
ÓVAKODJUNK AZ UTÁNZATOKTÓL. — — KAPHATÓ MINDENÜTT!

Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A. Sucursala Arad.

Távíráti cím: Blankbanca Arad. Központ: Bucuresti.

Telefonszámok: 201, 241, 555.

Alaptőke és tartalékok kb. 809,000.000 Lei.

Bucuresti-i fiókok: Calea Victoriei, Calea Grivitei, Piata Sf. Anton, Calea Moşilor.

Vidéki fiókok: Bălti, Braşov, Cernăuţi, Chişinău, Cluj, Constanţa, Galaţi, Galaţi-Port, Ismail, Lipcani, Oradea-Mare,
Radăuţi, Reni, Târgul-Mureş.

Külföldi fiókok: Konstantinápoly, Páris.

Levelezők és affiliált intézetek a belföld és külföld minden nagyobb városában.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával

6738

Nagy Adolf

ARAD, Bulvardul Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 13.
Főközlato: Plata Catedralei (Tökölly-tér) 14. :- Mindennemű
konyhafelszerelésekben állandó raktár. Zománcozott edények gyár-
áron. Vízvezetési cikkek nagy választékban Eladás nagyban és kicsinyben.

Cipészek! Csizmadiák! Sziiggyártók!

A nálunk vásárolt anyagoknál már
a bevásárlásnál megkeresitek a
télire és a nyárra valótokat!

STEINER Testvérek

börkereskedésben
Aradon, Ujszentannán,
Kisjenőn.

Uj és használt
varrógépek
és
kerékpárok

a legolcsóbb árban
kaputók, ugyszin-
tén ezek javítását,
zománcozását és
hegesztését a leg-
olcsóbban felelős-
ség mellett vállalja

Burnácz Kornél

műszerész
ARAD,
Str. Baritia 21. (Rákóczy-u.)

Banca de Scont S. P. A. Timisoara
Leszámitolóbank R. T. Temesvár

Telefonszámok: 660. Devizaosztály: 1832.

Vezérigazgató: 778.

Sürgöncim: Escompte, Timisoara. 456

KOHN ÁRMIN és FIVÉRE

üveg és porcellán
nagykereskedése

Arad, Str. Bucur 16. (Eötvös-u.)

Festesse villany-
fényhez estélyi
és bál ruháját

Hosspodárnál

ARAD,

Str. V. Stroiescu No. 13.
(Teleky-uca.)

ERÉNYI

likőrök a legjobb!

GYÁRMELEP:

Arad, Str. Dr. Romul Ve-
liciu 3. (Lipót-uca 1.)

Aradi Általános Takarékpénztár

ARAD, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér.) 5.

Alaptőke és tartalékok 13 és fél millió Lej.

Sürgöncim: „Generalcassa.”

TELEFON: 50., 294., 403.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Industria de Sier din Arad Societate Anonima

Turnatorie de Sier si Fabrica de Masini

Aradi Vasipar Részvénytár-
saság vasöntöde és gépgyár

ARAD

Arader Eisenindustrie A. G.
Eisengiesserei und Maschinenfabrik

GYÁRT és RAKTARON TART: mindennemű kereskedelmi-, építkezési-, esatörnázási-, téglagyári-, malomberendezési,
magánjáró-, közelmű gélyha és gép-öntvényt, közelműveket és gyűrűskenesű csapágyakat, kisvasuti acélöntésű csillagkerekeket,
tengelypárokat, sín- és sínsvart, sínzseget, mindenféle uj és használt benzin- nyersolaj- és szivógáz-motorokat.
ELVÁLLAL: malomhengert-rovátkolást, csiszolást és a szakmábavágó minden egyéb tárgyak javítását. 6889

Budapest Moson 9438

Fehér & Comp.

Hölgyfodrász és

Maniúrszalonya.

Készít divatos hajmunkákat a legfinomabb kivitelben.

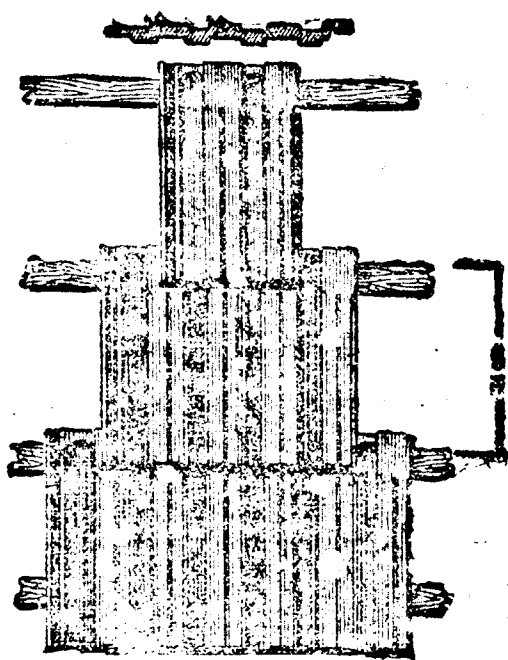
:: Hajfestés Hennával és Arabiával. ::

GOTTLIEB ADOLF
ÉS FIA CÉG
nyersbőr nagykereskedése

Arad, Str. Corabiei (Hajó-u.) 1.

Európa legnagyobb gőztéglagyára !!

BOHN. PATENT 253

„BOHN“

Zsombolya - (Hatzfeld)

BANAT.

Ha ott nem lenne képviselőnk, kérjen egyenesen tőlünk
ingyen mintát és ajánlatot.

40%-ot megtakarít épületfában és olcsó, könnyű és jó tetője lesz.

RADÓ GYULA

divatáruháza

Aradon.

Óriási választék kosztümökben, téli kabátokban. Nagy raktár női és férfi szövetekben.

Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár R.-T.

Arad, Bulevardul Regele Ferdinand 5.

Fióköntézet: PECICA.

Sürgönycim: BANCCENAD.

Alaptőke: 6,000.000.— Lej.

Tartalékalap: 1,800.000.— Lej.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával :-: Kereskedelmi és ipari vállalatok alapításával és finanszírozásával. :-: Betéteket elfogad kamatozás végett. :-: Váltókat leszámítol, előlegeket nyújt a legelőnyösebb feltételek mellett

WEISZ LIPÓT FOTOSZALONJA ARAD,

STR. BRĂȚIANU No. 12. (WEITZER J.-UCCA)

GYERMEK-, PORTRAIT- ÉS INTERIEURFELVÉTELEK. MINDENKINEK SAJÁT OTTHONÁBAN IS. A LEGSZEBB KIVITELBEN ESZKÖZÖLTETNEK. MŰVÉSZI NAGYÍTÁSOK.

Mosolygásra derül arca
Angol lordnak, yankee missnek
Palugyay Demi sec-et
Mikor asztalára visznek.

Kovács Soma és Társa

ARAD.
ALAPITVA: 1897.

Malomkőgyár, daráló, motorok, motorkék, gépek, szerszámok, olaj, műszaki áruk, kutak, fecskendők, motorfűrészek, sód golyós csapágyak. :-

Czukur László

fakereskedő

ARAD,

Piata Stefan eel mare 11.

Telefon: 313.

7654

Alkalmi ingatlan eladások!

Belvárosban 6 magánház elfoglalható 3-6 szobás lakásokkal 400 ezer lejtől 750 ezer leig. — 20 kisebb és nagyobb bér és magánház 400 ezer lejtől 2 és fél millió lejes árig. Belváros közelében 8 magánház 250 ezer lejtől 320 ezer leig. bérházak, gazdálkodásra alkalmas házak, kertés házak, mind elfoglalható lakásokkal, műmalmok, gőzmalmok, hengermalmok, legjobb búzatermő vidékeken eladó. Értekezni lehet: HAÁSZ Irodájában Aradon, Str. Romanului 5. (Zrinyi-ucca.) 16535

Alkalmi birtok eladások!

Arad közelében 70 kat. hold urti birtok lakóházzal, sok gazdasági épületekkel, élő és holt felszereléssel. — 30 kat. hold lakóházzal, gazdasági épületekkel. Arad megyében 106 kat. hold lakóházzal, gazdasági épületekkel kitűnő termő talaj 16 ezer lejtől kat. holdanként. — Nagyszalonta közelében 120 kat. hold elsőrendű szántóföld lakóházzal, gazdasági épületekkel, öregség miatt előnyös áron. — Krassószörény megyében 50 kat. hold prima szántóföld egytagban, vasuti állomás és a község közelében 11 ezer lejtől kat. holdanként eladók. Értekezni lehet: HAÁSZ ALBERT Irodájában Aradon, Str. Romanului 5. (Zrinyi-ucca.) 16535

S. A. R. Schenker & Co.

Csanádi palota. Telefon 514.

Nemzetközi szállítási, elvámolási és beraktározási vállalat.

Fiókok a világ minden nagyobb városában.

Institut de Credit
si Economi

VICTORIA

Takarék és Hitel-
intézet R. T.

ARAD,

Bul. Reg. Ferdinand I. No. 2. (József főherceg-ut)

Saját tőkái 20,000.000 lei. — Elfogad betéteket könyvecskére és folyószámlára a legelőnyösebb feltételek mellett. A banküzlethez tartozó minden ügyletet gyorsan és cölansan bonyolít le.

Nagy karácsonyi meglepetés!
Feltűnően olcsó cipők!

A

„TURUL” cipőgyár fiókjaiban:

TIMISOARA:

Cetate Piata Libertati 5.
Fabric Str. Buziasului 15.
Iosefin Bulv. Berthelot 31.

ARAD: Bulv. Regina Maria 26.

Vidéki kereskedők figyelmébe!

SCHON & MESSER

nerinbergi és rövidáru angró üzlete Arad,
Strada Banatului (Asztalos Sándor-ucca)

a zsidótemplom épületében.

Gummi bocskor
céljaira alkalmas
régi autógummik
kicsinyben és waggontételekben, valamint
kész gummi bocskorok raktára. 7088
Emerio Mayrovits,
Arad, Bulv. Reg. Ferdinand 10.

Exploatarea Padurei Halmagiu

„ARADANA” Soc. Comp.
si ind. & FRATII SPITZ.

Halmágyi Erdőüzem
ARADANA
és SPITZ TESTVÉREK.

Tűzifatermelők.

KARNER EDE

TIMIȘOARA

Principete Carol (Józsefváros), Strada I. C. Bratianu
(Uri-ucca) 12. szám.

TELEFON SZ. 890.

ALAPITTATOTT: 1891.

SZÁLLIT:

Hofherr-Schranz & Clayton-Shuttleworth-
féle gőz- és benzin-cséplőgarnitúrákat

valamint az összes gazdasági és ipari gépeket és azok alkatrészeit. Al-
landó nagy raktár a következő cikkekben: benzin, petroleum, moto-
rin, Tovote- (merov) zsr, gép- és hengerolajok elismert legjobb minő-
ségben. Technikai szemléltető és szükségleti cikkek; petrosényi és farkasvöl-
gyi darabos-, akna- és apró szén.

Kívánatra árajánlattal és költségvetéssel szolgálnak.

BANCA ASOCIATĂ SOCIETATE ANONIMĂ

Egyesült Bank Részvénytársaság.

Főintézet: Arad, Bulv. Regina Maria No. 21.

Távirati cím: „FUZIO”.

Interurban telefon: 535.

Fiókhintézetei: Ineu, Buteni, Cermei, Gurahont és Sebisben vannak.

Foglalkozik a bankszakma összes ágazatával, van áru-osztálya,

Betéteket a legelőnyösebb feltételek mellett kamatoztat.

Kornis Zsigmond és Márton fatermelők

Arad, Bul. Regele Ferdinand No. 4.

(PALATUL ACSEV.)

TELEFON: 918., 335.

Sürgöncim: „Kornholz Arad.“

Tüzifa és gabonaexportőrök!

ANDRÉNYI
PENSGÖK

Királyi
udvari szállító

Andrényi Extra
Cremant Rose
Andrényi Sec

ANDRÉNYI
PENSGÖK

GYAPJUIPAR R. T.

Timisoara — Temesvár.

Banca Centrala pentru industrie si comert s. a. Cluj.

Saját tőke 70,000.000 Lei.

ARADI FIÓKJA (saját házában.)

TELEFON (interurban) 330, 520 és 860 számok.

BULEVARDUL REGELE FERDINAND I. 29.

6944

Foglalkozik mindenféle hitel üzletekkel, kereskedelmi valamint iparvállalatok finanszírozásával stb.
Elfogad betéteket gyümölcsösztetés végett a legelőnyösebb bankkamatláb mellett.
Külön deviza osztály; elfogad betéteket idegen valutákban, számítva a kamatokat azon pénznemben.

SAJÁT RAKTÁRA. MELY 500 VAGON ÁRU BEFOGADO KÉPESSÉGŰ, stb. stb.

Tiberiu Soltész Tibor

Görna és fonaláru lera-
kata A R A D,
Str. Matei Corvin No. 1

Schrodtnál

ARADON

uridivat és fehér-
nemű különleges-
ségek.

Frații BURZA Testvérek

vasnagykereskedők

ARAD,

Bulevardul Regele Ferdinand 25.

Nagy raktár fel-
szereelési cikkekben,
épület és bútorszállításokban,
lakatos és kovácszszerszámokban.

Fürdőberendezések
és vízvezeték munkálatok
vállalata

Holló Zoltán

ARAD,

Str. Metianu (Forray-u.)

Hunyady-palota.

M. KLEIN Jun. ARAD

Hotel Crucea Alba épület.

Papír-, könyv- és zeneműkereskedés. Hangszerek
nagy választékban, könyvkötészeti szakmunkák.

A legegánsabb cipők

PRINCZ JAKAB-nál

készülnek Aradon,

Pta. Avram Jancu

Uránia-mozi épületében

Markovics Sándor szállító

ARAD,

Bulevardul Regina Maria 3. szám.

Telefon 595. szám.

Elfordul árú és butorszállítás és borraktározást vi-
dékre is felelősség mellett, melyet a legpontosab-
ban és leggyorsabban eszközöl.

Nürnbergi-, rövid-, diszmü-
és szövött áru

WEISZ GERSON és TÁRSA

Timisoara, Cetate (Belv.) Piața Unirei (Dom-tér) 4.

TELEFON SZ. 6-06.

ZWACK LIKŐR

Müller J. és Sia

egyedüli gőzerőre berendezett kel-
mefestő, vegytisztító és fehérnemű
gőzmosó gyárában Arad, Str. Cuza
Voda (főköli Imre-ucca) 40-42.,
mindennemű férfi és női ruhák egész-
ben festetnek és tisztítanak felelős-
ségteljes kivitelben. Újjonnan beren-
deztet fehérítési vállalat.

Gyűjtő-telepek: STR. BRĂTIANU
(Weitzer János-ucca) 7. és STR. BA-
NATULUI (Asztalos Sándor-ucca) 4.

Tyukezemet

biztosan kiirt
a HAJÓS-féle

ANAGALLIN

ára 15 lej.

Kapható a készítőnél

HAJÓS gyógyszerárban

a megyeházzal szemben.

L. NACHT fémnagykereskedő fiókja ARAD

ajánlja a legolcsóbb engros napiáron alábbi áruit:

Vörös és sárga

réz

lemezek, csövek, huzalok, rudak,

fémek

angol ón, ólom, horgany
tömbökben, horganyleme-
zek, antimon, csapágyfémek

fémek

csavarárak

gázcsovek és kazánforrasztók

vas

kazánlemezek, fedőlemezek, angol lemezek, méret-
lemezek, horganyozott, ónozott, ólmozott lemezek

vas

Aradi fiók

Bul. Reg. Ferdinand 28. Telefon: 570.

Temesvári expositura

Bulev. Strada Berthelot 2. :-: Telefon: 13-81.

Erdélyi Hitelbank Részvénytársaság

Ezelőtt: Aradi Első Takarékpénztár.

ALAPITVA: 1840.

Fiók: BRASOV.

Sürgőnycim: PRIMUS.

Hitellevelek!

Vámcskek!

Devisaautorizáció!

DEUTSCH TESTVÉREK

ARAD, MINORITA-PALOTA.

Tekintse meg a naponta összeállított reclam couponokat!

Egy teljes ruhára való double flanel

260 lej.

Egy teljes férfi ruhára
való tiszta gyapjú kelme

980 lej.

Egy teljes ruhára való Epongo,
remek színekben

260 lej.

Egy teljes női Costümre való tiszta
gyapjú kelme gyönyörű színekben

1550 lej.

1924. évi

n a g y

Finom Velour és Cochmen kelme női
kabáttra válogatott szép színekben

2200 lej.

karácsonyi ocassio!!

Az aradi Metropol kávéházban cabaré. Este 9 órától új műsor. Szabad bemenet Minden nap reggelig nyitva van

MAIROVITZ-féle tűzifatelep, gőzfavágó és aprító Arad,

Calea Radnei No. 55. :-: Telefon: telep iroda: 667., központi iroda: 399, 400.

Legolcsóbb napi áron mindennemű tűzifa ölenként felvágva és aprítva. :-: Rendelésre házhoz való szállítást prompt eszközünkkel!

Hartmann Kálmán ékszerész üzletében, Arad, (Minorita-palota) a karácsonyi és újévi szezon alatt nagy árengedmény. Brillánsot, drága köveket, aranyat, ezüstöt, antik tárgyakat a legmagasabb áron veszi.